

Slovenský dom Centrope
Sabinovská 16, 821 03 Bratislava, IČO: 42168937

„Slovenské národné obrodenie – tematická cesta“
(komentovaný zoznam dejateľov)

Vypracoval: doc. Dr. Milan Horňák, History travel s.r.o.

Prvá fáza Slovenského národného obrodzenia (1780-1820) + obdobie Všeslávie (1820-1835)

1. Anton Bernolák (1762 – 1813)

- **Miesto a dátum narodenia:** Slanica, 3. október 1762
- **Miesto pôsobenia:** Trnava, Čeklís (Bernolákovo) Nové Zámky
- **Miesto a dátum úmrtia:** Nové Zámky, 15. január 1813
- **Hlavné diela:**
 - *Grammatica Slavica* (1790) – prvá kodifikácia spisovnej slovenčiny
 - *Etymologia vocum slavicarum* (1791)
 - *Slovár Slowenský, Česko-Latínsko-Nemecko-Uherský* (1825–1827, vydané posmrtné)
- **Hlavné aktivity:**

Anton Bernolák bol jazykovedec, kňaz a kodifikátor prvej spisovnej slovenčiny. Študoval filozofiu na univerzite v Trnave a teológiu v generálnom seminári v Bratislave. Vysvätený za kňaza bol v roku 1787. Pôsobil ako kaplán v Čeklísi (dnešné Bernolákovo) a neskôr ako farár v Nových Zámkoch. V roku 1787 vytvoril prvú spisovnú podobu slovenčiny na základe západoslovenského nárečia. Svoj systém predstavil v dielach *Dissertatio philologico-critica de litteris Slavorum* a *Grammatica Slavica*.

Bol zakladajúcim členom Slovenského učeného tovarišstva, ktoré podporovalo šírenie osvety a vydávanie kníh v bernolákovčine. Prispel k vydaniu Slovára Slowenskího, Česko-Latínsko-Nemecko-Uherského.

Odkaz:

Hoci jeho jazyková reforma sa nakoniec nestala všeobecne prijatou, Bernolák položil základy pre ďalšie jazykové reformy a jeho práca významne prispela k národnému uvedomeniu Slovákov.

2. Juraj Fándly (1750 – 1811)

Hlavné diela:

- *Dúverná zmlúva medzi mníchom a diabľom* (1789) – prvé dielo v bernolákovčine
- *Pilní domajší a poľní hospodár* (1792) – dielo propagujúce moderné poľnohospodárske metódy
- *O úhoroch a včelách* (1802) – práca o poľnohospodárstve a včelárstve

Hlavné aktivity:

Juraj Fándly bol kňaz a spisovateľ. Bol podporovateľom bernolákovčiny a jedným z prvých autorov, ktorí písali v tomto jazyku. Študoval teológiu v generálnom seminári v Bratislave a po vysviacke pôsobil ako farár v Naháči a neskôr, posledné roky života dožije v Ompitáli (Doľanoch). Tu sa venoval hlavne včelárstvu.

Podpora vzdelanosti a osvety:

Fándly sa aktívne venoval vzdelávaniu roľníkov a šíreniu praktických hospodárskych rád. Vo svojich dielach sa zameriaval na zlepšovanie poľnohospodárstva, včelárstva a životných podmienok ľudu. Z hľadiska sledovanej problematiky považujem za veľmi použiteľné dielo *Pilný....*. V druhom diely tejto knižočky si môžeme prečítať poučenia pre „nevedomého, pochibujúceho Hospodára“ a napomínania pre „leňivú Gazdinu k potrebným Prácám celého Roku. Ako Fándly píše.. „*predsevzeťi tejto mojej knižki bolo to, abich naučení a pomoc podal ne starím a skúsením, ale mladím hospodárom, tiež mladím gazdinám nemajícím času, abi sa mohli ze svojú skúsenostú v majíroch dlho zabavovat' alebo inšé mnohé a vatšé hospodárské kníhi čítat'.* „

https://zlatyfond.sme.sk/dielo/305/Fandly_Pilni-polni-aj-domajsi-hospodar/1

Cyriľometodská tradícia: *Historicko-oslavná kázeň o Cyrilovi a Metodovi, svätých apoštolov Slovanov z roku 1796* – písaná po latinský.

Odkaz:

Juraj Fándly významne prispel k formovaniu slovenského národného povedomia a šíreniu bernolákovčiny a osvete pre jednoduchý ľud v poľnohospodárskych prácach, včelárstve a rybárstve.

Poznámka: Nemôžem si pomôcť, ale toto je super – úvodné vety o radách ku „krumplovému chlebu“

Krumpľe k odehňání hladu tiež boží dar sú; kdo s nimi někedi hlad ze žalúdka lebo aspoň svéj chuťi všetečnost' odehnal, nech d'ekuje pánovi Frančiškovi Drake, holandskéj krajini říđitelovi, který tuto úrodu z amerikánskéj krajini do našich europských krajín preňesol v roku 1586.

https://zlatyfond.sme.sk/dielo/305/Fandly_Pilni-polni-aj-domajsi-hospodar/1#ixzz90bKTlbfZ

3. Martin Hamuljak (1789 – 1859)

Miesto a dátum narodenia: Oravská Jasenica, 19. apríl 1789

- **Miesto pôsobenia:** Budín, Bratislava, Liptovský Mikuláš
- **Miesto a dátum úmrtia:** Námestovo, 31. marec 1859

Hlavné diela:

- Vydával **Almanach Zora** spoločne s J. Kollárom
- Založenie spolku milovníkov reči a literatúry slovenskej v Pešti

Hlavné aktivity:

Martin Hamuljak bol advokát-národovec, ktorý prežil väčšinu svojho života v Pešti a v Budíne, kde pracoval ako úradník. Tu spoločne s J. Kollárom patrili k vedúcim osobnostiam tzv. Druhej „všeslovenskej“ etapy národného obrodovania. Spoločne vydávali almanach Zora, pričom vo všeobecnosti M. Hamuljak nebol veľmi literárne činný. Jeho odkazom je vytvorenie tzv. Slovenskej historickej knižnici. Ide o rozsiahlu zbierku kníh, ktorú vytvoril a ktorú neskôr daroval katolíckemu gymnáziu v Banskej Bystrici. Táto knižnica obsahovala vyše 3 000 zväzkov a stala sa základom pre knižnicu Matice Slovenskej. Obsahovala najmä literatúru a diela rôznych slovanských národov. M. Hamuljak sa usiloval o vznik Matice slovenskej, ktorá mala zohrávať kľúčovú úlohu v národnom obrození. Hoci sa jej založenia nedožil, jeho podpora myšlienok národného obrodovania a kultúrnej inštitúcie sa neskôr naplnila, keď Matica slovenská vznikla v roku 1863.

Vplyv a odkaz:

Martin Hamuljak je považovaný za jedného z najvýznamnejších zástupcov druhej fázy národného obrodovania a jedného z ideových otcov Matice slovenskej.

4. Jozef Ignác Bajza (1755 – 1836)

- **Miesto a dátum narodenia:** Predmier, 5. marec 1755
- **Miesto pôsobenia:** Trnava, Dolné Dubové, Bratislava,
- **Miesto a dátum úmrtia:** Bratislava, 1. december 1836

Hlavné diela:

- *René mláďenca príhody a skúsenosti* (1783–1785) – prvý román v slovenskej literatúre
- *Anti-Fándly* (1789) – satirické dielo kritizujúce J. Fándlyho
- *Slovenské dvojnásobné epigrammata* (1794) – zbierka epigramov

Hlavné aktivity:

J.I. Bajza bol spisovateľ, katolícky kňaz a osvietenský reformátor. Študoval teológiu v seminári v Trnave a po vysviacke pôsobil ako kňaz v rôznych farnostiach, najmä v Dolnom Dubovom. V roku 1828 bol kardinálom Alexandrom Rudnayom vymenovaný za kanonika Bratislavskej kapituly, kde ako 80 ročný umiera. Je pochovaný v krypte Dómu sv. Martina. Okrem pastoračnej činnosti sa venoval literárnej tvorbe a jazykovým otázkam. Bol horlivý zástanca jednoduchého ľudu, čo ho často viedlo do sporov s miestnou šľachtou.

Priekopník slovenskej literatúry: Bajza je autorom prvého slovenského románu *René mláďenca príhody a skúsenosti*, ktorý napísal v jazykovej forme blízkej západoslovenskému nárečiu. Ide o „dobrodružný sentimentálny román s veľmi výraznou náučnou tendenciou“.

Jazyková reforma: Snažil sa o zavedenie vlastnej verzie spisovného jazyka, no jeho snaha sa neujala. Napriek tomu jeho dielo inšpirovalo neskoršie jazykové reformy, najmä prácu Antona Bernoláka.

Satira a kritika: Vo svojom diele *Anti-Fándly* ostro kritizoval Fándlyho za jeho dielo „*Dúverná zmlúva medzi mníchom a diablom*“ nielen kvôli z dôvodu rôzneho pohľadu na

cirkevné záležitosti, ale aj pre používanie Bernolákovčiny. Na Fándlyho obranu sa postavil A. Bernolák. Zaujímavosť farnosti Fándlyho a Bajzu takmer susedili. Hoci jeho jazyková reforma neuspela, Bajza zostáva významnou osobnosťou slovenského osvietenstva. Jeho literárna a reformátorská činnosť položila základy pre ďalší vývoj slovenskej literatúry a kultúry.

5. Ján Hollý (1785 – 1849)

Hlavné diela:

- *Svätopluk* (1833) – národný epos zobrazujúci Veľkomoravskú ríšu
- *Cirillo-Metodiada* (1835) – epos oslavujúci príchod sv. Cyrila a Metoda ich pôsobenie na Veľkej Morave
- *Sláv* (1839) – epos o historickom boji Slovanov proti Frankom
- *Selanky* – zbierky idýl a ód oslavujúcich prírodu a vidiecky život

Hlavné aktivity:

Ján Hollý bol katolícky kňaz, spisovateľ. Je považovaný za najvýznamnejšieho predstaviteľa bernolákovskej poézie. Nazývaný je aj „Slovenským Homérom“. Študoval teológiu v Bratislave a po vysviacke pôsobil ako farár v Maduniciach, kde prežil väčšinu svojho aktívneho života. V roku 1843 bol po požari fary nútený odísť do Dobrej Vody, kde strávil posledné roky svojho života. Tu ho navštívili Štúr, Hurban a Hodža, aby obhájili používanie novej štúrovskej slovenčiny. Po jeho smrti mu bol postavený náhrobok na Dobrej Vode, na ktorom je epitaf od L. Štúra. Je to prvý oficiálny pomník slovenskému spisovateľovi. Okolo výstavby pomníku-náhrobku je zaujímavý príbeh ohľadom sporov, kde má byť jeho pomník postavený.

Oslava slovanskej histórie a národného povedomia:

Ján Hollý bol tvorcom hrdinských eposov, v ktorých oslavoval slovanských vládcov a významné historické udalosti. Jeho dielo *Svätopluk* je jedným z najvýznamnejších eposov slovenskej literatúry, kde vykresľuje vládu kráľa Svätopluka a boj proti Frankom. Práve z neho zaznievali úryvky počas známeho výstupu Štúrovcov na Devín v roku 1836. Vydávanie jeho diel podporovali Jur Palkovič, a po jeho smrti Martin Hamuljak.

Podpora bernolákovčiny:

Písal výlučne v bernolákovčine a svojimi dielami dokázal, že tento jazyk je vhodný aj na tvorbu vysokého umeleckého štýlu. Jeho poézia oslavuje nielen slávnú minulosť Slovanov, ale aj krásu slovenskej prírody a dedinského života.

Začiatok eposu Sätopluk.. „*Spívám, jak hroznú Svatopluk na Karolmana védel vojnu...*“ a pre porovnanie - začiatok eposu Iliada od Hómera ... “ *O hneve božského Achillea, syna Peleovho, O múza, mi spievaj*“

Vplyv a odkaz:

Ján Hollý svojou tvorbou významne ovplyvnil Štúrovcov a aj mladšie generácie, bol ich vzorom a inšpiráciou. Bez jeho nadhľadu by Štúrovska reforma slovenčiny, mala ťažšiu cestu

k úspechu. Jeho súhlas bol jedným z preklenujúcich prvkov spolupráce medzi katolíkmi a evanjelikmi, s čím pomohol zjednotiť národnobuditeľské snahy. Hoci bernolákovčina nakoniec ustúpila štúrovskej slovenčine, jeho diela zostávajú trvalou súčasťou slovenskej literatúry sú základným kameňom slovenského historického eposu, čím sa zaradil medzi najvýznamnejších slovenských básnikov 19. storočia. .

6. Alexander Rudnay (1760 – 1831)

Hlavné diela:

- **Kázne a pastierske listy** – duchovné spisy podporujúce národné povedomie
- **Latinská korešpondencia** – zbierka listov a úvah o postavení Slovákov v Uhorsku

Výrok: „*Slavus sum, et si in cathedra Petri forem, Slavus ero*“ – Slovak som, a Slovákom budem aj keby ma na Petrov stolec uviedli.

Hlavné aktivity:

Alexander Rudnay bol významný cirkevný hodnostár, ostrihomský arcibiskup, neskôr kardinál, ktorý sa aktívne zasadzoval za postavenie Slovákov v Uhorsku. Študoval filozofiu a teológiu v Trnave, kde neskôr pôsobil aj ako profesor. V roku 1822 už ako ostrihomský arcibiskup inicioval výstavbu známej ostrihomskej baziliky.

Podpora národného povedomia a kultúry:

Ako prvý Slovak v histórii sa stal ostrihomským arcibiskupom a uhorským prímasom, čím získal významný vplyv v cirkevných a politických kruhoch. Aj napriek svojmu vysokému postaveniu sa nikdy nezriekol svojho slovenského pôvodu. Jeho vikárom bol Jur Palkovič. Podporoval tlače diel J. Hollého, J. Kollára a P.J. Šafárika. Na základe Bratislavskej synódy z roku 1822, kde sa schválilo vydanie biblie do národných jazykov, podporil Palkovičov preklad Biblie do bernolákočiny.

Odkaz a význam:

Alexander Rudnay, hoci bol cirkevným predstaviteľom, jeho činnosť mala hlboký národný charakter. Bol jedným z najvýznamnejších podporovateľov bernolákovčiny a slovenského národného hnutia v období národného obrodovania. Jeho kariéra, že sa celý život hlásil ku Slovenskému pôvodu sú na tú dobu pozoruhodné, a z hľadiska SNO kľúčové, lebo poskytoval národovcom, ako vysokopostavená osoba, pevnú oporu – finančnú aj morálnu – v ich práci.

7. Juraj Palkovič (1763 – 1835)

- **Miesto a dátum narodenia:** Veľké Chlievany, 24. apríl 1763
- **Miesto pôsobenia:** Trnava, Ompitál, Doľany, Bratislava, Ostrihom
- **Miesto a dátum úmrtia:** Ostrihom, 21. január 1835

Hlavné diela:

- **Preklad Biblie do bernolákovčiny** (1829, 1832) – prvý kompletný preklad Svätého písma do bernolákovskej slovenčiny, vydaný v dvoch zväzkoch.
- **Slowár Slowenský, Česko-Lat'insko-Nemecko-Uherský** (1825–1827) – šesťzväzkový slovník Antona Bernoláka, ktorý Palkovič zredigoval, upravil a doplnil.

Hlavné aktivity:

Cirkevná a akademická činnosť:

Juraj Palkovič bol katolícky kňaz, cirkevný hodnostár a prekladateľ. Za kňaza vyštudoval v Trnave a vo Viedni. V 80-tych rokoch 18. stor. študoval na Generálnom seminári Bratislave, kde bol spolužiakom A. Bernoláka. V rámci BSK pôsobil okrem BA aj v Pezinku, kde bol krátko kaplánom. Neskôr sa stal profesorom etiky na seminári v Bratislave a profesorom cirkevného práva a etiky na seminári v Trnave. V roku 1816 bol menovaný kanonikom ostrihomskej arcidiecézy, kde pôsobil až do svojej smrti v roku 1835.

Podpora bernolákovčiny a literárna činnosť:

Ako zakladajúci člen Slovenského učeného tovarištva sa J. Palkovič aktívne podieľal na šírení a rozvoji bernolákovskej slovenčiny. Bol štedrým podporovateľom literatúry vydávanej v bernolákovčine, pričom na vydávanie diel obetoval väčšinu svojich príjmov. Jeho zásluhou vyšli všetky diela Jána Hollého, s ktorým viedol rozsiahlu korešpondenciu a ktorému bol aj poradcom. Palkovič prekladal z nemčiny, latinčiny a gréčtiny, zameriaval sa najmä na biblické drámy a filozofické texty. Jeho najvýznamnejším prekladateľským dielom je kompletný preklad Biblie do bernolákovčiny.

Odkaz a význam:

Juraj Palkovič svojou prácou výrazne prispel k rozvoju slovenského jazyka a literatúry v období národného obrodzenia. Jeho preklad Biblie a úprava Bernolákovho slovníka položili základy pre ďalší vývoj spisovnej slovenčiny – tým že sa slovenčina ako taká šírila medzi ľuďom. Ako podporovateľ vydania literatúry v bernolákovčine zohral kľúčovú úlohu v šírení slovenského písomníctva a kultúry.

8. Jozef Emanuel (1803 – 1890)

Miesto a dátum narodenia: Vrbové, 18. marec 1803

Miesto pôsobenia: Trnava, Nitra, Bratislava, Košeca

Miesto a dátum úmrtia: Košeca, 8. máj 1890

Hlavné diela:

- **Pálenka a jej miláček, Žiaľ a vzdychanie bohabojného hospodára nad ľudom korhel'stvu oddaných** – články proti alkoholizmu
- **Divadelná hra Betlehem** z roku 1865 – jedno z mála uverejnených diel v čase Bachovho absolutizmu
- **Oslavné básne k osobnostiam napr. o solúnskych bratoch**
https://www.knihydominikani.sk/hlavna_bibl_b5?clanok_id=42553

Hlavné aktivity:

Jozef Emanuel bol zakladajúcim členom Matice slovenskej, gymnázia v Kláštore pod Znievom a Spolku sv. Vojtecha. Prispieval svojimi básňami, nábožensko-mravnými úvahami a humoristickými článkami do viacerých slovenských časopisov, ako napríklad Cyrill a Method, Černokňazník, Literárne listy, Katolícke noviny, Slovenské noviny, Orol tatranský, Priateľ školy a literatúry, Sokol a Rarášek.

Odkaz a význam:

Bol jeden z prvých bernolákovcov, ktorý zanechal písanie v bernolákovčine, začal aktívne používať štúrovskú slovenčinu. Bol zástanca vzájomnej spolupráce medzi evanjelikmi a katolíkmi. Často krátko je považovaný aj za štúrovského básnika.

9. Jozef Pantoček (1804 – 1884)

Miesto a dátum narodenia: Voderady, dnes časť Drahoviec, okr. Piešťany, 29. február 1804

Miesto pôsobenia: Trnava, Nové Mesto nad Váhom, Borovce, Bratislava

Miesto a dátum úmrtia: Bratislava, 20. máj 1884;

Hlavné aktivity:

Po štúdiách bol vysvätený za katolíckeho kňaza. Pôsobil na rôznych farnostiach Uhorska. Od roku 1861 pôsobil v Bratislave, kde bol kanonikom, neskôr bol povýšený na kustósa Bratislavskej kapituly. Pochovaný je na Ondrejovskom cintoríne. Bol spoluzakladateľom Spolku sv. Vojtecha, spolupracovníkom Martina Hamuljaka a podporovateľom národného diania. Spolupracoval s J. Hollým.

10. Šimon Klempa (1811 – 1903)

- **Miesto a dátum narodenia:** Lakšárska Nová Ves, 24. október 1811
- **Miesto pôsobenia:** Trnava, Bratislava, Pešť,
- **Miesto a dátum úmrtia:** Trnava, 21. november 1903

Hlavné diela:

- **Články v Katolíckych novinách** – najznámejšia o živote sv. Martina alebo Drevár či Prejav ku čitateľom katolíckych novín z roku 1949.

https://www.knihydominikani.sk/hlavna_bibl_b5?clanok_id=51440

https://www.knihydominikani.sk/hlavna_bibl_b5?clanok_id=51441

Hlavné aktivity:

Šimon Klempa bol katolícky kňaz. V roku 1861 bol menovaný pápežským komorníkom. Od roku 1886 pôsobil ako trnavský kanovník. Rok pred svojou smrťou sa stal prepoštom trnavskej kolegiálnej kapituly. V roku 1849 sa stal prvým redaktorom Katolíckych novín, ktoré boli založené s cieľom šíriť osvetu a posilňovať katolícke povedomie medzi slovenským ľudom. Najprv vychádzali v bernolákovčine. Neskôršie keď ich redigovanie prevzal J. Palárik prešli na štúrovskú slovenčinu. Bol zakladateľom Spolku sv. Štefana a neskôr zakladajúcim čelnom Spolku sv. Vojtecha.

Podpora národnej kultúry a vzdelanosti:

Bol aktívnym členom bernolákovského hnutia a presadzoval používanie slovenského jazyka v cirkevných a verejných záležitostiach.

Odkaz a význam:

Šimon Klempa svojím pôsobením v tlači, cirkevnej službe a literatúre výrazne prispel k šíreniu národného povedomia medzi slovenskými katolíkmi. Ako prvý redaktor Katolíckych novín položil základy dôležitého periodika, ktoré vychádza dodnes.

11. Juraj Holček (1811 – 1869)

Miesto a dátum narodenia: Budmerice, 5. apríl 1811

Miesto pôsobenia: Budmerice, Modra, Bratislava, Trnava, Komárno, Segedín, Majcichov, Jablonica, Trstín, Dolný Ohaj, Veselé, Jasová

Miesto a dátum úmrtia: Jasová, 4. máj 1869

Juraj Holček bol významným katolíckym kňazom, pedagógom, a publicistom. Jeho život a práca sa neoddeliteľne spájajú s národným obrozením a podporou slovenského školstva a kultúry v 19. Storočí, a v neposlednom rade v boji proti alkoholizmu. Ako farár pôsobil na viacerých farnostiach. V roku 1843-1848 bol farárom vo Veselom, tu udržiaval intenzívne vzťahy s Jánom Hollým a s inými národovcami. Bol členom spolku Tatrín. Od roku 1848 do 1865 bol farár v Dolnom Oháji, kde pokračoval v diele, ktoré tomto kraji započal A. Bernolák. Jazykovo v mladosti preferoval bernolákovčinu, ale neskôršie prešiel na štúrovskú formu, ako jeden z prvých katolíkov. Čo vyzdvihol Štúr ako veľký pokrok v zjednocovaní národovcov. Bol jeden zo zakladateľov Matice Slovenskej. V roku 1865 odišiel na faru v Jasenovom, kde pôsobil až do svojej smrti. Tu je aj pochovaný.

Hlavné diela a príspevky:

J. Holček si uvedomoval, že vzdelanie u chudobných ľudí je pre rozvoj národného podvedomia najdôležitejšie. V snahe riešiť tento problém, založil niekoľko škôl a osobne sa podieľal na ich organizovaní. Holček sám učil a bol veľmi aktívny v oblasti výchovy, pričom sa snažil o modernizáciu výučby a zlepšenie školských podmienok. Popri tom nebol len pedagóg a publicista, ale aj významný mecenáš, ktorý podporoval mladých slovenských študentov. Jeho podpora mladých talentov a financovanie štúdií pomohli mnohým študentom z chudobnejších rodín získať kvalitné vzdelanie. Literárne prispieval do periodík Orol Tatranský, Cyril a Metod, Obzor atď. Okrem pedagogických a národných aktivít sa Holček venoval aj rozvoju miestneho hospodárstva, najmä v oblasti ovocinárstva a včelárstva.

Vplyv a odkaz:

Juraj Holček zanechal výrazný odkaz v oblasti slovenského školstva, boja proti alkoholizmu a národných aktivít. Jeho podpora školstva, kultúrnych iniciatív, mladých talentov a mecenášska činnosť mali trvalý dopad na rozvíjania kultúrnosti a vzdelanosti v polovici 19. stor.

12. Jozef Ščasný (1813 – 1889)

Miesto a dátum narodenia: Borský Svätý Peter, 10. apríl 1813

Miesto pôsobenia: Skalica, Nitra, Uhrovec, Dražovce, Močenok, Bratislava

Miesto a dátum úmrtia: Bratislava, 1. december 1889

Hlavné diela:

- **Provoláni k národu Slovenskému** – výzva k celonárodnej zbierke na postavenie pamätníka J. Hollému.
- **O obráčení Slováku** – o činnosti Cyrila a Metoda

https://www.knihydominikani.sk/hlavna_bibl_b5?clanok_id=51888

Hlavné aktivity:

Jozef Ščasný bol významný katolícky kňaz, národný buditeľ- blízky osobný priateľ Ľudovíta Štúra. Narodil sa v Borskom Svätom Peter (časť Borského Mikuláša), t.j. v rovnakej dedine ako Ján Hollý. Študoval teológiu v Bratislave, vysvätení bol 14. 4 1836 (10 dní pred výstupom na Devín). Následne bol poslaný ako farár do Uhrovca, kde sa skamarátil s rovesníkom L. Štúrom.

Toho ovplyvnilo na celý život. Stal sa členom národného hnutia, stal sa spolupracovníkom tajného spolku Vzájomnosť. Prispieval ako jeden z prvých bernolákovcov do Štúrových SNN. Aktívne sa podieľal na činnosti spolku Tatrín. sa súčasťou tajného spolku *Vzájomnosť*, ktorý mal za cieľ zjednotiť slovenskú inteligenciu na národných cieľoch. Zakladal spolku triezvosti. Od roku 1850 do 1868 pôsobil v Močenku, kde pôsobil do roku 1871. Následne krátko pobýval v rodnej dedine, a dožil v Bratislave, v Rači.

Dedičstvo:

J. Ščasný zanechal po sebe významný kultúrny a národný odkaz. Jeho prínos Opisoval S.V Vajanský a P.O, Hviezdoslav. K rozvoju Spolku sv. Vojtecggha prispel sumou 10 000 zlatých.

13. Martin Hattala (1821 – 1903)

- **Miesto a dátum narodenia:** Trstená, 4. november 1821
- **Miesto pôsobenia:** Praha
- **Miesto a dátum úmrtia:** Praha, 11. december 1903

Hlavné diela:

- **"Grammatica linguae slovenicae collatae cum proxime cognata bohémica"** (Gramatika slovenského jazyka porovnaná s najbližším príbuzným českým jazykom) (1850)
- **"Krátka mluvnica slovenská"** (Krátka slovenská gramatika) (1852)
- **"Zvukosloví jazyka staro- i novo českého a slovenského"** (Zvukoveda starého a nového českého a slovenského jazyka) (1854)
- **"Skladba jazyka českého"** (Syntax českého jazyka) (1855)
- **"Srovnávací mluvnice jazyka českého a slovenského"** (Porovnávací gramatika českého a slovenského jazyka) (1857)

Pseudonym: Martin z Pod Babej hory

Hlavné aktivity:

Martin Hattala bol významný slovenský pedagóg, rímskokatolícky teológ a jazykovedec. Po štúdiu teológie v Bratislave pokračoval v štúdiu v Trnave, kde pod vplyvom J. Palárika sa nadchol pre slovenskú reč. Dovtedy študoval prevažne v cudzojazyčnom prostredí. Ovládal latinčinu, maďarčinu a všetky slovanské jazyky. Veľmi rýchlo si získal vplyv ako nádejný jazykovedec, čo viedlo k jeho vymenovaniu v roku 1850 za profesora na gymnáziu v Bratislave. V roku 1851 bol na stretnutí (Štúr, Hodža, Závodník, Hurban, Palárik, Radlinský, Hattala) poverený, aby ako 29 ročný napísal slovenskú gramatiku. Vyšla v roku 1852 – Krátka mluvnice slovenská), ktorá tvorila základ slovenskej gramatiky až do roku 1902. Už od roku 1854 pôsobil na Karlovej univerzite na rôznych funkciách, ktorých vyvrcholenie bolo jeho menovanie za riadneho profesora slavistiky v roku 1864. Tu žil až do roku 1903. Pochovaný je na Olšanských hřbitovoch.

Vplyv a odkaz:

Martin Hattala je považovaný za kľúčovú postavu v histórii slovenskej jazykovedy. Prispel ku zjednoteniu bernolákovcov a štúrovcov. Vtisol slovenčine takmer súčasnú podobu. Na poli jazykovedy dosiahol európsky ohlas a vplyv.

https://adm0502.synology.me/blava0704/knihy/h/hat/hattalamartin/kratka/hattalamar_kratka_1.pdf

Jemu vďačíme za y☺.

14. Andrej Radlinský (1817 – 1879)

Miesto a dátum narodenia: Dolný Kubín, 8. júl 1817

Miesto pôsobenia: Budín, Banská Štiavnica, Kúty

Miesto a dátum úmrtia: Kúty, 26. apríl 1879

Hlavné diela:

- **Niečo zo všeobecného dejepisu** – učebnica dejepisu

- **Učebnica Školník** – obsahujúce hviezdovedu, zemepis, silozpyt, zemeznalstvo, prírodopis, domáce a poľné hospodárstvo, ovocinárstvo, včelárstvo, hodvábnictvo a náuku o právach a povinnostiach občanských pre katolícke elementárne školy.
- **Poklady kazateľského** – zbierka kázni, ktorá sa venovala náboženským, ako aj národným témam.
- **Náboženské výlevy**

Hlavné aktivity:

Andrej Ľudovít Radlinský bol kňaz, jazykovedec a spisovateľ. Po vysvätení za kňaza v roku 1841 pôsobil v rôznych slovenských farnostiach, vrátane Banskej Štiavnice, Budína a Kútov. Aktívne sa zapájal do slovenského národného hnutia. Bol členom Tatrínu a Spolku sv. Vojtecha. Taktiež sa zaslúžil o vznik Matice slovenskej a podporoval vznik prvého katolíckeho slovenského gymnázia v Kláštore pod Znievom. Počas revolúcie 1848 pomáhal organizovať Slovenské povstanie a zúčastnil sa na Všeslovanskej etnografickej výstave v Moskve v roku 1867, za čo bol obvinený zo zrady. O roku 1861 pôsobil v Kútoch, kde aj zomrel a je tam aj pochovaný.

Radlinský bol jedným z najvýznamnejších podporovateľov slovenského národného obrodzenia. Zaslúžil sa o zjednotenie katolíkov a evanjelikov. Aj keď v prvých rokoch svojho tvorivého života, neskoršie sa stal veľký zástanca novej jazykovej úpravy a presadzoval šturovskú slovenčinu. V roku 1859 dokonca požiadal vládu vo Viedni, aby zakázala staroslovenčinu a povolila len „novú slovenčinu“.

Vplyv a odkaz:

Radlinský sa stal neoddeliteľnou súčasťou slovenského národného a kultúrneho obrodzenia. Jeho práca ako redaktor, spisovateľ a jazykovedec mala dlhodobý vplyv na rozvoj slovenského jazyka a kultúry. Považuje sa za jedného z najdôležitejších národných buditeľov.

15. Jozef Karol Viktorin (1822 – 1874)

- **Miesto a dátum narodenia:** Zavar, 12. marec 1822
- **Miesto pôsobenia:** Senica, Trstín, Skalica, Starý Budín, Vyšehrad
- **Miesto a dátum úmrtia:** Budapešť, 20. júl 1874

Hlavné diela:

- **Almanach Concordia (1858)** – publikácia zameraná na podporu národnej jednoty a spisovnej slovenčiny.
- **Almanach Lipa (1860–1864)** – pokračovateľ almanachu Concordia
- **Preklady náboženských diel** – napríklad preklad diela Tomáša Kempenského *O nasledovaní Krista* (1867).

Hlavné aktivity:

Jozef Karol Viktorin bol významný katolícky kňaz, vydavateľ a publicista. Za farára študoval v Trnave, kde bol jeho spolužiak J. Palárik. Po vysvätení za kňaza v roku 1847 pôsobil ako kaplán v Senici a Trstíne. Zúčastnil sa na slovenskom povstaní v roku 1848, za čo bol od mája

do decembra väznený v župnom dome v Bratislave. Po prepustení pôsobil v Skalici a Starom Budíne. Od roku 1866 bol farárom vo Vyšehrade. Tu slúžil až do svojej smrti. Vo Vyšehrade je aj pochovaný. Počas rokov čo tu bol farárom sa zaslúžil o prezentáciu viacerých pamiatok v okolí Vyšehradu. V roku 1850 vyzval na finančnú zbierku na podporu založenia Matice slovenskej. Tento prvý pokus o založenie Matice však nevyšiel. V tom istom roku však úspešne začal zbierku na pomník J. Hollému v Dobrej vode.

J. K. Viktorin sa významne podieľal na národnom obrození a jeho diela prispeli k formovaniu slovenského národného povedomia. Prostredníctvom almanachov *Concordia* a *Lipa* podporoval národnú jednotu a šírenie spisovnej slovenčiny. V roku 1850 vyzval na finančnú zbierku na podporu založenia Matice slovenskej. Tento prvý pokus o založenie Matice však nevyšiel. V tom istom roku však úspešne začal zbierku na pomník J. Hollému v Dobrej vode. Neskoršie stál pri založení Matice Slovenskej – mal číslo 2.

Vplyv a odkaz:

Jozef Karol Viktorin sa stal významnou osobnosťou slovenského národného obrozenia. Jeho vydavateľská a publicistická činnosť mala trvalý vplyv na rozvoj slovenskej literatúry a kultúry. Bol jedným z iniciátorov vzniku Matice slovenskej.

16. Ján Palárik (1822 – 1870)

- **Miesto a dátum narodenia:** Raková, 27. apríl 1822
- **Miesto pôsobenia:** Bratislava, Trnava, Budapešť, Majcichov
- **Miesto a dátum úmrtia:** Majcichov, 7. december 1870

Hlavné diela:

- **Ohlas pravdy v záležitosti spisovnej reči slovenské (1852)** – brožúra, v ktorej Palárik obhajoval používanie spisovnej slovenčiny, vyjadrujúc svoj postoj k jej vývoju a významu pre slovenský národ.
- **Spisy pre mládež (1855 – 1856)** – preklad diela nemeckého autora Ch. Schmida, určený na výchovu mládeže a podporu národnej kultúry.
- **Concordia (1858)** – almanach vydaný v spolupráci s Jozefom Karolom Viktorinom, ktorý mal za cieľ podporovať národnú jednotu a šírenie spisovnej slovenčiny. Concordia =Svornosť
- **Inkognito (1858)** – veselohra, ktorá reflektovala problémy slovenského vidieka a spoločenských vzorcov v období národného obrozenia.
- **Drotár (1860)** – veselohra, ktorá kritizuje maďarizáciu a ponúka národný pohľad na slovenskú realitu. Hurban ju odmietol ako priveľmi liberálnu.
- **Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch (1862)** – veselohra, ktorá prináša humor a zároveň poukazuje na morálne hodnoty, ktoré sú kľúčové pre slovenský národ.
- **O slovanskej vzájomnosti (1862)** – úvaha uverejnená v časopise *Sokol* a v almanachu *Lipa*, v ktorej Palárik podporuje myšlienku slovanskej jednoty a vzájomnej pomoci medzi slovanskými národmi.
- **Dimitrij Samozvanec (1871)** – tragédia, vydaná posmrtno, ktorá zachytáva historickú tému a prináša dramatický pohľad na politické a kultúrne otázky v Slovensku a v Európe.

Hlavné aktivity:

Ján Palárik bol významný katolícky kňaz, dramatik a publicista. Po štúdiu teológie v Trnave a v Bratislave sa stal kňazom a pôsobil v rôznych farnostiach, najmä v Starom Tekove, Pešti a v Majcichove, kde je aj pochovaný. Okrem duchovnej činnosti sa aktívne zapájal do procesu národného obrodzenia. V roku 1848 sa zúčastnil na revolúcii, kde sa podieľal na organizovaní národných akcií. Bol tiež redaktorom a vydavateľom Almanochov Concordia a Lipa spolu s Viktorinom. V roku 1852 prevzal po Šimonovi Klempevi vydávanie periodika Katolícke noviny. Ján Palárik bol veľkým zástancom štúrovskej spisovnej slovenčiny, v ktorej písal dramatické hry z dedinského prostredia.

Vplyv a odkaz:

Ján Palárik mal dôležitý vplyv na slovenskú literatúru, národné hnutie a kultúru 19. storočia. Jeho diela, predovšetkým tie dramatické pomohli šíriť myšlienky používania slovenčiny v dedinskom prostredí. Podieľal sa aktívne na založení Matice Slovenskej – mal číslo 3.

17. Martin Čulen (1823 – 1894)

- **Miesto a dátum narodenia:** Brodské, 31. máj 1823
- **Miesto pôsobenia:** Banská Bystrica, Bratislava, Majcichov, Satú Mare, Levoča, Kláštor pod Znievom, Čaka
- **Miesto a dátum úmrtia:** Čaka, 24. január 1894

Hlavné diela:

- **Arithmetika pro I. a II. třídu nižšího gymnásia (1854)** – učebnica matematiky, ktorá sa stala základným vzdelávacím materiálom pre nižšie gymnáziá v Uhorsku.
- **Počtoveda, čili arithmetika pre 1., 2. a 3. triedu nižšieho gymnásia (1866)** – učebnica, ktorá vyšla ako 8. zväzok Matičných spisov a prispela k modernizácii slovenského školstva.

Hlavné aktivity:

Martin Čulen bol významný slovenský pedagóg, matematik a národný buditeľ. Po štúdiu teológie vo Viedni, kde založil Slovanskú knižnicu, pôsobil ako kaplán v Majcichove a vo Veľkých Levároch. V rokoch 1851–1856 bol profesorom matematiky a fyziky na gymnáziu v Banskej Bystrici. Následne v rokoch 1856 – 1859 bol riaditeľom kráľovského katolíckeho gymnázia v Bratislave. V podobných funkciách pôsobil aj v Satú Mare, Levoči a Kláštore pod Znievom, kde sa stal riaditeľom prvého katolíckeho patronátneho gymnázia. Po jeho násilnom zatvorení v roku 1874 pôsobil ako farár v Čake. Bol spoluzakladateľom Matice slovenskej a aktívnym účastníkom slovenského národného hnutia. Bojoval v uliciach Prahy počas Všeslovanského zjazdu v 1848.

Vplyv a odkaz

Martin Čulen mal významný vplyv na slovenské školstvo v 19. storočí. Svojou pedagogickou činnosťou a podporou slovenského národného hnutia zohral dôležitú úlohu v procese národného obrodzenia. Jeho práca v Banskej Bystrici, Bratislave, a v Kláštore pod Znievom ovplyvnila ďalšiu generáciu slovenských vzdelancov, ktorí pokračovali v šírení národného povedomia a rozvoji slovenskej kultúry. Stál pri otvorení MS v Martine V roku 1874 sa zúčastnil na otvorení záhrebskej univerzity práve ako delegát Matice slovenskej. Okrem

pedagogickej činnosti bol aj publicistom, pričom prispieval do časopisov ako *Cyril a Method*, *Kazateľňa* a *Pešťbudínske vedomosti*.

18. Ján Gotčár (1823 – 1883)

- **Miesto a dátum narodenia:** Makov, 1. jún 1823
- **Miesto pôsobenia:** Banská Bystrica, Užhorod, Veľký Varadín, Rača
- **Miesto a dátum úmrtia:** Bratislava-Rača, 19. august 1883

Hlavné diela:

- **"Školy bansko-bystrické" (1852)** – úvaha, ktorú Ján Gotčár napísal ako škôldozorca.
- **"Replika na článok *Ältere und neuere Magyarisierung-Versuche in Ungarn*" (1876)** – článok publikovaný v *Národných novinách*, ktorý sa zaoberal maďarizačnými pokusmi v Uhorsku.

Hlavné aktivity:

Ján Gotčár bol významný katolícky kňaz, pedagóg a publicista. Po štúdiu filozofie v Trnave a teológie v Banskej Bystrici bol vysvätený za kňaza v roku 1846. Začal svoju kariéru ako gymnaziálny profesor a neskôr sa stal „škôldozorcom“ v Banskej Bystrici. V roku 1856 sa stal riaditeľom gymnázia v Užhorode a následne školským radcom a hlavným dozorcom škôl vo Veľkom Varadíne. V 60. rokoch sa stal významným členom Matice slovenskej, kde predniesol slávnostnú reč pri jej otvorení a spolupracoval pri organizovaní slovenského katolíckeho gymnázia v Kláštore pod Znievom. Dôchodok prežil v Bratislave – v Rači, kde je aj pochovaný.

Ján Gotčár bol aj významným publicistom publikoval v časopisoch, ako boli *Cyril a Method* a *Pešťbudínske vedomosti*.

19. Štefan Moyzes (1797 – 1869)

- **Miesto a dátum narodenia:** Veselé, 24. október 1797
- **Miesto pôsobenia:** Trnava, Záhreb, Banská Bystrica, Pešť
- **Miesto a dátum úmrtia:** Žiar nad Hronom, 5. júl 1869

Hlavné diela a príspevky:

- **podporoval vydávanie časopisu *Cyril a Method* (1851)**
- **Významná podpora Matice slovenskej** – bol jej prvým predsedom, pomohol k jej stabilizácii a rozvoju.

Hlavné aktivity:

Štefan Moyzes bol kľúčovou osobnosťou slovenského národného obrodzenia počas štúrovského a v matičnom období. V mladosti pôsobil v rôznych farnostiach a vyučoval. Dlhú časť svojho života t.j. 21 rokov prežil v Záhrebe, kde dosiahol významné cirkevné funkcie a bol pobočníkom bána Jelačiča. Jeho najdôležitejší prínos prišiel po jeho nástupe do biskupskej funkcie v roku 1850, kedy sa stal biskupom banskobystrickej diecézy so sídlom Sv. Križi nad

Hronom (Žiar nad Hronom). Počas jeho pôsobenia v tejto významnej funkcii sa najviac sústredil na rozvoj slovenského školstva a kultúry. Ako podporovateľ spisovnej slovenčiny a náboženského vzdelávania sa snažil o rozvoj slovenských katolíckych škôl a podieľal sa na zveľadovaní slovenských cirkevných a kultúrnych inštitúcií.

Vplyv a odkaz:

Štefan Moyzes sa stal prvým predsedom Matice slovenskej a stal sa zásadnou postavou pri jej zakladaní. Po jej založení podporoval všetky jej aktivity, a pomáhal udržiavať jej stabilitu. Na základe jeho intervencie u pápeža Pia IX v roku 1864 bol stanovený deň svätenia sviatku sv. Cyrila a sv. Metoda na 5.7. Vďaka jeho prístupu bol ukončený proces zjednotenia katolíkov a evanjelikov, čo sa odzrkadlilo vo vedení Matice Slovenskej, kde on ako katolík bol predseda a Karol Kuzmány, evanjelik, bol podpredseda.

20. Juraj Sklenár (1744 – 1790)

Miesto a dátum narodenia: Spišské Tomášovce, 20. február 1744

Miesto pôsobenia: Trenčín Trnava, Bratislava, Viedeň

Miesto a dátum úmrtia: Bratislava, 30. január 1790

Hlavné diela:

- **Vetustissimus Magnae Moraviae situs et primus in eam Hungarorum ingressus... (1784)**
- **Rariora naturae monumenta in Hungaria occurantia (1780)**
- **Synchronisticon Josepho e comitibus Battyany... (1776)**
- **Oratio inauguralis occasione instauratarum Posonii litterarum (1776)**
- **Onomasticon honoribus Mariae Thereseiae... (1777)**
- **Origo et genealogia illustris Battyaniorum gentis... (1778)**
- **Hypercriticon examinis vetustissimi M. Moraviae situ... (1788)**

Juraj Sklenár bol významný slovenský historik, pedagóg a kňaz. Po štúdiu na jezuitskej škole a získaní kňazskej vysviacky sa presťahoval do Viedne a neskôr pôsobil v Bratislave, kde vykonával vedeckú a pedagogickú prácu. Bol významným historikom, ktorý sa venoval predovšetkým dejinám dokazujúcim pôvod Slovákov, taktiež písal o Veľkej Morave. Jeho diela boli písané latinsky. V rokoch 1788-1789 bol riaditeľom na gymnázium v Bratislave, kde učil históriu a slovenčinu. Jeho historické diela mali vplyv na diela Bernolákovcov.

21. Ján Vojtech Šimko (1759 – 1827)

- **Miesto a dátum narodenia:** Kňažice (dnes súčasť Zlatých Moraviec), 15. január 1759
- **Miesto pôsobenia:** Malacky, Trnava, Nitra, Nové Zámky, Bratislava
- **Miesto a dátum úmrtia:** Trnava, 2. september 1827

Hlavné diela:

- **O posledních Vecích Človeka** (1817) – eschatologická básnická skladba o piatich častiach, obsahujúca približne 6300 veršov.
- **O Príprave k Dobrému Smrti** (1824) – básnické dielo zamerané na prípravu človeka na smrť, s rozsahom približne 7300 veršov.
- **Skrowná knížka franciškánská** (1814) – asketicko-didaktická príručka pre členov františkánskeho rádu.

Hlavné aktivity:

Rehoľný a kňazský život:

Ján Šimko vstúpil v roku 1780 do františkánskeho rádu, kde prijal rehoľné meno Vojtech (Adalbert). Študoval filozofiu v Malackách a teológiu v Bratislave. Počas svojho života pôsobil v rôznych františkánskych kláštoroch, vrátane Trnavy, Nitry, Nových Zámkov, Bratislavy a Malaciek.

Literárna činnosť a podpora bernolákovčiny:

Šimko bol aktívnym členom bernolákovského hnutia a zakladajúcim členom Slovenského učeného tovarišstva. Hoci spočiatku podporoval Jozefa Ignáca Bajzu v jeho spore s Jurajom Fándlym (kauza Anti-Fándly), neskôr sa pridal na stranu Antona Bernoláka a stal sa významným propagátorom bernolákovskej slovenčiny. Jeho literárna tvorba zahŕňa eschatologické básnické skladby, asketicko-didaktické príručky a príležitostné básne. Mnohé z jeho diel zostali v rukopise a neboli publikované.

Je považovaný za jedného z najvýraznejších bernolákovských básnikov pred Jánom Hollým. Samotný Hollý sa v roku 1923 vyjadril o Šimkovi, konkrétne o spise Umeňi veršovské, nevel'mi lichotivo: "Tento túdeň v pondelí prišiel ke mne Jelínek ... aj s patrem Adalbertem Šimkem, franciškárem... Prinesli Umeňi veršovské ... od tehož p. Adalberta, abich ja ho kritizoval: že bi ho ... vitlačili. Ťažká je toto vec posudzovat iného spise, abi sa mu neublížilo a pravda povedaná spolu bola, ... Ništ iného, pravím, v sebe neobsahá, nežli p. Grigelya učeňi pre žakov šestěj školi do slovenských veršov, a to nepekních, kulhavích, neporadních a neokrúchaních, ano aj chibních, preneseně. Prozodie sa pridržá Bajzovej, a tak teda zlěj, ačkolvek vedel..., kde chibi prozodie téjto sa vijavujú, ... Abich ale mnohé iné nedostatki mlčáňim pominul, toto jedno nech je dost: že sám svoju vlastnú prozodiú nedrží a nezachováva, že sám podla pravidel, které iním dáva, nepokračuje. ... celé toto Umeňi veršov. Slovákem ne ke chvále, ale k hanbe na ten spôsob prednesene slúžit bude." Uvedené dielo nakoniec nebolo publikované. (<https://malackepohlady.sk/?p=24428>. Dostupné 20.2.2025)

Odkaz:

Vojtech Šimko má regionálny význam. Svojim dielom prispel k šíreniu bernolákovčiny. Jeho tvorba bola nie vždy ocenená a publikovaná.

22. Jozef Škarnicel (1804 – 1877)

- **Miesto narodenia:** Skalica, 12. augusta 1804
- **Miesto pôsobenia:** Skalica

- **Miesto úmrtia:** Skalica, 1. júl

Hlavné aktivity:

Jozef Škarnicel pochádzal z významnej skalickej knihtlačiarenskej rodiny. Jeho tlačiareň patrila k najvýznamnejším v Uhorsku. Mala dokonca právo tlačiť bankovky. Zároveň ide o tlačiareň, ktorá vo veľkom podporovala diela štúrovcov. Práve tu vyšli mnohé štúrovske diela: (*Obzor*, 1863 – 1877; *Domová pokladnica*, 1863 – 1864; *Nitra*, 1847, 1853, 1876; *Slovenské pohľady*, 1851 – 1852; *Cyril a Method*, 1862 – 1865 a prílohu *Slovesnosť*, 1863 – 1865; *Sokol*, 1863 – 1867, 1869; *Černokňazník*, 1861 – 1864; *Cirkevné listy*, 1866 – 1874; *Stráž na Sione*, 1871 – 1872; *Letopis Matice slovenskej*, 1867 – 1870; Hviezdoslavov almanach *Napred* 1871; a ďalšie).

23. Jozef Šedý (Schedy) (1750 – 1829)

- **Miesto narodenia:** Skalica, 10. február 1750
- **Miesto pôsobenia:** Diviaky, Vestenice, Bošany, Nitra
- **Miesto úmrtia:** Nitra, 21. september 1829

Hlavné aktivity:

Jozef Šedý sa narodil v Skalici. Tu v rodnom meste začal študovať na Gymnáziu. Neskoršie pokračoval v štúdiách v Komárne, Ostrihome a v Nitre. Vysvätený za bol v Trnave bol 19. marca 1774. Po vysviacke tu prednášal cirkevné dejiny v nitrianskom seminári. V nasledujúcich desaťročiach slúžil na rôznych miestach a postupne postupoval v kariérom rebríčku. V r. 1824 sa stal veľprepoštom a v r. 1822 titulárnym biskupom prištinským. Od r. 1793 bol horlivým členom Učeného slovenského tovarišstva, podporovateľom slovenskej tlače a jej štedrým podporovateľom. V r. 1808 založil fundáciu sv. Jána Nepomuckého, ktorú dotoval sumou 4000 zlatých. Cez fundáciu finančne podporoval štúdium F.V. Sasínka a svojho synovca, taktiež skalického rodáka a známeho ľudového liečiteľa, Fraňa Madvu, ktorý liečil viaceré významné osobnosti vrátane Ľ. Štúra.

24. Ján Koreska (1769 – 1844)

- **Miesto narodenia:** Skalica, 26. apríl 1769
- **Miesto pôsobenia:** Bratislava, Senica (kaplán), Prietrž (farár), Dolné Dubové (farár)
- **Miesto úmrtia:** Skalica, 28. október 1844

Hlavné diela a príspevky:

- **Nowý Nálezek z čerstvého sladkého owčého a krawského Mléka wíborné Máslo a Sír we watšém množstwu a síce bez unowáňá, a nákladu w krátkem welmi času wíwést'** – vyšiel vo Fándlyho „Domajšem Hodspodáru“ v časti - O nemocách aj o wiléceňú nezdrawej rožnej lichwi

Hlavné aktivity:

Ján Koreska, bol katolícky farár, jeden z prvých členov Slovenského učeného tovarišstva a šíriteľ bernolákovčiny. V r. 1791 začal študovať teológiu v Generálnom kňazskom seminári v Bratislave. Ukončil ju po štvrtom ročníku, za kňaza ho vysvätili v r. 1795, potom osem rokov pôsobil ako kaplán v Senici. V roku 1803 sa stal farárom v Osuskom pri Senici. 7. februára 1805 sa dohodol s Jozefom Ignáčom Bajzom, ktorý bol farárom v Dolnom Dubovom neďaleko Trnavy, a vymenili si farnosti. Starobu trávil od júna 1834 vo svojom rodisku. Pochovali ho v krypte Kaplnky sv. Anny pri farskom Kostole sv. Michala v Skalici..

25. Jozef Intibus (1768 – 1840)

Miesto narodenia: Trenčín, 6. júl 1768

Miesto pôsobenia: Stupava, Gbely, Šaštín, Kuklov (kaplán); Borský Svätý Mikuláš, Holíč (farár)

Miesto úmrtia: Holíč, 6. január 1840

Hlavné aktivity:

Po absolvovaní gymnázia v Trenčíne študoval praktickú teológiu v Generálnom seminári v Bratislave. Za kňaza ho vysvätili v r. 1791. Potom pôsobil ako kaplán v Stupave, od r. 1792 v Gbeloch, od r. 1796 v Šaštíne. V r. 1805 bol miestnym kaplánom v Kuklove alebo Kútoch, od r. 1806 farárom v Borskom Svätom Mikuláši. Od r. 1818 pôsobil v Holíči, kde aj zomrel. V rokoch 1793-1796 bol členom Slovenského učeného tovarišstva. Je autorom kresieb a medirytín do oboch dielov Gavlovičovej Valaskej školy (dva frontispice).

František Xaver Fuchs (1744 – 1807)

Miesto narodenia: Parndorf, 24. augusta

Miesto pôsobenia: Trnava (štúdium filozofie), Budín, Bratislava (kanonik), Nitra, Jáger

Miesto úmrtia: Jáger, 27. júla

Hlavné diela a príspevky:

- **Päťzväzkové Učenie Múdrosti kresťanské** vydané v bernolákovčine

Hlavné aktivity:

F.X. Fuchs bol katolícky arcibiskup, náboženský spisovateľ, prekladateľ a mecén bernolákovcov. Študoval filozofiu v Trnave a teológiu v Budíne. Po začiatkových kaplánskych rokoch na rôznych miestach sa v roku 1783 stal kanonikom v Bratislave a neskôr v Ostrihome. V roku 1787 bol menovaný za nitrianskeho sídelného biskupa a v roku 1804 za jágerského arcibiskupa. Patril k spoluzakladateľom Slovenského učeného tovarišstva a bol jeho štedrým podporovateľom štedrým mecénom. Pomáhal vydávať knihy v bernolákovštine. kníh. Sám napísal aj preložil asi 35 prác s náboženskou tematikou. Najvýznamnejším dielom, ktoré vydal v bernolákovčine, bolo päťzväzkové Učenie Múdrosti kresťanské.

26. František Lajčák (1772 – 1843)

Miesto narodenia: Banská Štiavnica, 19. decembra 1772

Miesto pôsobenia: Bratislava, Trnava, Holíč, Budín, Varadín

Miesto úmrtia: Veľký Varadín, 5. mája 1843

Hlavné aktivity:

František Lajčák bol katolícky biskup a veľký podporovateľ bernolákovcov. Teológiu študoval v rokoch 1789-1793 v Generálnom seminári v Bratislave a Trnave. Tu prišiel do priameho kontaktu s hlavnými Bernolákovcami. Vysvätený bol za kňaza v roku 1795. Pôsobil ako kaplán v Holíči a katechét v Trnave. Následne zaznamenal oslnivú kariéru, ktorej vyvrcholením bolo jeho menovanie v roku 1825 za rožňavského biskupa a následne v roku 1827 za veľkovaradínskeho biskupa. Vo Veľkom Varadíne aj zomrel a je tu pochovaný. Finančne a morálne podporoval bernolákovcov a bol členom Slovenského učeného tovaríštvá v Trnave. Zaujímavosťou je že to bol prvý katolícky biskup, ktorý povolil nábožensky zmiešané manželstva, pod podmienkou, že deti z takéhoto manželstva budú katolíkmi.

27. Imrich Mikšik (1792 – 1871)

Miesto narodenia: Pohranice, 5. októbra

Miesto pôsobenia: Trnava (štúdium filozofie a teológie), Križovany nad Dudváhom (farár), Bratislava (kanonik)

Miesto úmrtia: Bratislava, 29. novembra 1871

Hlavné diela a príspevky:

- **Knezského stawu Wážnost a Potřebnost', který w zawarském kostole roku 1844 dna 23. Septembra ked dwogegetihodni pan Pyvonika Ján, farar Zawarski, ... gak padesátročni knez slawnost swich druhatin držal prednésel**

Hlavné aktivity:

Imrich Mikšik bol rímskokatolícky kňaz a náboženský spisovateľ. Študoval filozofiu a teológiu v Trnave. Vysvätený za kňaza v roku 1817. Pôsobil ako kaplán v Šamoríne, Nových Košariskách, Galante a Bernolákove (1820-1827). V roku 1828 sa stal farárom v Križovanoch nad Dudváhom. V roku 1844 bol menovaný za dekana trnavského dištriktu a neskôr v roku 1864 za kanonika v Bratislave. Písal a kázal prevažne v bernolákovčine, ale aj po latinsky a maďarsky.

28. Michal Praznovský (1829 – 1902)

Miesto narodenia: Hlohovec, 23. september 1829

Miesto pôsobenia: Trnava (kaplán), Modra (farár), Drahovce (farár)

Miesto úmrtia: Doľany, 8. december 1902

Hlavné diela a príspevky:

- "Wolba snemowého Wislanca w okrese Frajsstackém 1881".

Hlavné aktivity: Rímskokatolícky kňaz a publicista. Študoval na gymnáziu v Trnave a filozofiu a teológiu vo Viedni. Vysvätený za kňaza v roku 1855. Pôsobil ako kaplán v Trnave od roku 1856, následne v Modre v rokoch 1862-1877, Nadliciach a Drahoviec. Prispieval do časopisu "Cyrill a Method" a do maďarských novín "Magyar állam".

Použité informácie pochádzajú zo stránok:

https://www.knihydominikani.sk/hlavna_schemladat_1

www.wikipedia.sk

Publikácia:

Matečková, M. – Perný, L. 2024: Bernolákovci. Premožitelia času. Martin

Tretia fáza slovenského národného obrodzenia (1835-1848/49) + obdobie národno-buditeľských aktivít v 2. polovici 19. storočia a začiatkom 20. storočia

29. Ľudovít Štúr (1815–1856)

Miesto a dátum narodenia: Uhrovec, 28. október 1815

Miesto pôsobenia: Uhrovec, Bratislava, Halle, Viedeň, Modra,

Miesto a dátum úmrtia: Modra, 12. január 1856

Hlavné diela:

- **Nárečja slovenskuo alebo potreba písanija v tomto nárečí** (1846) – jazykovedná práca odôvodňujúca potrebu spisovnej slovenčiny
- **Nauka reči slovenskej** (1846) – gramatika nového spisovného jazyka
- **Das Slawenthum und die Welt der Zukunft** (Slovanstvo a svet budúcnosti, 1851) – filozoficko-politické dielo o budúcnosti Slovanov
- **O národných piesňach a povestiach plemien slovanských** (1852) – štúdia o slovenskej ľudovej slovesnosti

Hlavné aktivity:

Ľudovít Štúr sa narodil v Uhrovci. Už od malička bol vedený svojim otcom ku vzdelaniu. Pod vplyvom svojho staršieho brata Karola sa nadchol pre „slovenskú vec“. Študoval v Rábe a neskôr na Bratislavskom evanjelickom lýceu, kde sa stal členom a neskôr podpredsedom Spoločnosti česko-slovanskej. V rokoch 1835 až 1837 pôsobil ako zástupca profesora Juraja Palkoviča na Katedre reči a literatúry československej, kde vyučoval históriu slovanských národov a literatúr. V roku 1836 zorganizoval výstup na Devín, kde sa v kolektíve svojich spolužiakov a žiakov, rozhodli „bojovať“ za slovenskú kultúru a národ, aby nezahynuli pod maďarským útlakom. V roku 1840 študoval v Halle, kde sa nadchol Heglovou filozofiou. Po návrate bol vystavený útokom zo strany maďarských politikov, čo viedlo k jeho odvolaniu v roku 1843.

Nová forma slovenčiny:

V tom istom roku sa na fare v Hlbokom s Hurbanom a Hodžom dohodli o potrebe uzákonenia novej formy slovenčiny, ktorá by spájala aj katolíkov aj evanjelikov. V roku 1845 získal Štúr povolenie na vydávanie politického a literárneho týždenníka Slovenskje národnje novini s literárnou prílohou Orol tatránski. Ako hlavný redaktor v nich presadzoval národné a sociálne požiadavky Slovákov v Uhorsku a kritizoval maďarizačnú politiku. V decembri 1847 bol zvolený za poslanca uhorského snemu za mesto Zvolen. Vo svojich prejavoch požadoval zrušenie poddanstva, zavedenie občianskych práv a používanie slovenčiny v školách a úradoch.

Revolúcia 1848 – 1849:

Počas revolúcie v rokoch 1848 – 1849 bol jedným z hlavných organizátorov slovenského národného hnutia. Spolu s Jozefom Miloslavom Hurbanom a Michalom Miloslavom Hodžom založili Slovenskú národnú radu, ktorá v septembri 1848 vyhlásila ozbrojené povstanie za práva

Slovákov. Za túto činnosť na neho vydali Maďarské úrady zatykač, a Ľ. Štúra musel ujsť do Viedne a následne na Balkán, kde sa stretol s bánom Jelačičom.

Po potlačení povstania sa stiahol z verejného života a usadil sa v Modre, kde sa staral o deti svojho zosnulého brata Karola. V decembri 1855 utrpel pri poľovačke vážne zranenie, ktorému podľahol 12. januára 1856.

Odkaz

Odkaz je Ľudovíta Štúra bude treba definovať pre potreby našich plánov, nakoľko práve na ňom asi bude stáť poznateľnosť nami vytváraného produktu.

<https://stur.sk/>

O Adele Ostrolúckej - *<https://czostraluka.sk/adela-ostrolucka/>*

H. Turcerová-Devečková: Ľudovít Štúr a myšlienka slovenskej nezávislosti. 2024.

30. Jozef Miloslav Hurban (1817 – 1888)

- **Miesto a dátum narodenia:** Beckov, 19. marca 1817
- **Miesto pôsobenia:** Trenčín, Bratislava, Brezová pod Bradlom, Hlboké
- **Miesto a dátum úmrtia:** Hlboké, 21. februára 1888

Hlavné diela: *<https://zlatyfond.sme.sk/autor/44/Jozef-Miloslav-Hurban>*

spojené s Veľkomoravskou tradíciou

**Svadba krále veľkomoravského
Svatoplukovci: aneb Pád říše Velkomoravské**

Spojené so životopismi Štúrovcov

Karel Štúr

Pán Daniel Lichard jako mstitel smrti Kollárovej

Viliam Pauliny-Tóth a jeho doba

Ľudovít Štúr I – IV

Ľudovít Štúr - Rozpomienky na revolučné roky 1848/1849

Hlavné aktivity:

Jozef Miloslav Hurban bol jedným z najbližších spolupracovníkov Ľudovíta Štúra a aktívne sa podieľal na kodifikácii spisovnej slovenčiny v roku 1843. Bol priamym účastníkom dôležitých rokovaní v Hlbokom, kde sa rozhodlo o prijatí štúrovskej slovenčiny ako národného jazyka Slovákov. Stal sa jedným z jej prvých propagátorov a obhajcov v literatúre aj v politickej sfére. Po ukončení štúdia teológie na Evanjelickom lýceu v Bratislave sa v roku 1843 stal evanjelickým farárom v Hlbokom. Práve tu sa stal jednou z kľúčových osobností slovenského národného obrodzenia. Ako kazateľ využíval svoje kázne na povzbudenie slovenského národného cítenia a bojoval proti maďarizácii.

Počas revolučných rokov 1848 – 1849 sa stal predsedom Slovenskej národnej rady – prvého politického orgánu Slovákov, ktorý usiloval o národnú a politickú samostatnosť. Spolu s Ľudovítom Štúrom a Michalom Miloslavom Hodžom organizoval slovenské dobrovoľnícke výpravy, ktoré sa postavili proti maďarskej revolučnej vláde. Hurban sa osobne zúčastnil vojenských operácií a viedol povstalecké jednotky. V roku 1863 bol jedným z hlavných iniciátorov vzniku Matice slovenskej. V nasledujúcej fáze svojho života sa venoval viac náboženským záležitostiam, pričom zastával čoraz viac konzervatívne stanovisko. Dokonca sa na krátko vrátil k biblickej češtine. Napriek tomu však v roku 1881 založil časopis Slovenské pohľady, ktoré vychádzajú do dnes.

Odkaz

Jozef Miloslav Hurban bol vedúcou osobnosťou národného obrodzenia. V „zlatom triu“ Štúr, Hurban Hodža zahrával racionalistickú-politickú úlohu, ktorou dokázal Štúrove myšlienky pretransformovať do života.

<https://matica.sk/205-vyrocie-narodenia-jozefa-miloslava-hurbana/>

<https://dikda.eu/jozef-miloslav-hurban-bol-modrooky-stihly-elegan/>

31. Michal Miloslav Hodža (1811 – 1870) *(nebol na Devíne)*

- **Miesto a dátum narodenia:** Rakša, 22. september 1811
- **Miesto pôsobenia:** Bratislava, Liptovský Mikuláš, Martin, Tešín
- **Miesto a dátum úmrtia:** Tešín (dnešný Český Tešín), 26. marec 1870

Hlavné diela:

- **"Dobruo slovo Slovákom súcim na slovo" (1847)** – brožúra apelujúca na slovenský národ k jednote a národnému uvedomeniu.
- **"Matora" (1856)** – lyricko-epická báseň s národnobuditeľským posolstvom.
- **"Větín o slovenčině" (1848)** – práca zaoberajúca sa otázkami slovenského jazyka a jeho postavenia.

Hlavné aktivity:

Michal Miloslav Hodža bol, evanjelický kňaz, básnik a jazykovedec. Študoval na evanjelických školách v Banskej Bystrici, Rožňave, Prešove a Bratislave. Počas štúdií v Bratislave sa zapojil do činnosti Spoločnosti česko-slovanskej a spolupracoval s Ľudovítom Štúrom a Jozefom Miloslavom Hurbanom na kodifikácii spisovnej slovenčiny. V rokoch 1842 až 1866 pôsobil ako farár v Liptovskom Mikuláši, kde sa stal jedným zo zakladateľov spolku Tatrín a aktívne sa zúčastňoval na národnom hnutí. Práve tu na fare v Liptovskom Mikuláši bol spísaný prvý politický manifest slovenského národa – Žiadosti národa slovenského. Počas revolúcie v rokoch 1848 – 1849 bol členom Slovenskej národnej rady a podieľal sa na organizovaní slovenských dobrovoľníckych výprav.. V roku 1851 spoločne s M. Hattalom vytvorili tzv. hodžovský-hattalovský koncept novej spisovnej slovenčiny. V roku 1866 sa stal seniorálnym dozorcem v Martine, avšak pre nezhody v cirkevných otázkach bol suspendovaný a odišiel do exilu v Tešíne, kde pokračoval v literárnej činnosti až do svojej smrti.

Odkaz:

M. M. Hodža bol jazykovedec, ktorý vtisol spoločne s M. Hattalom gramatickú vážnosť štúrovskej slovenčine.

32. Daniel Jaroslav Bórik (1814 – 1899)

- **Miesto a dátum narodenia:** Sobotište, 22. september 1814
- **Miesto pôsobenia:** Senica, Bratislava, Domaniža, Myjava, Salzburg
- **Miesto a dátum úmrtia:** Domaniža, 22. jún 1899

Hlavné aktivity:

Daniel Jaroslav Bórik bol evanjelický farár, pedagóg, literárny kritik a národný buditeľ, ktorý zohral významnú úlohu počas revolučných rokov 1848/49 pri procese formovania 1. SNR. Narodil sa v roku 1814 v Sobotišti. Mal mladšieho brata Karola, vynikajúceho dôstojníka vedúceho slovenských dobrovoľníkov. Jeho sestra Johanka/Jana, ktorá sa tiež aktívne zapojila do povstania ako zdravotná sestra pomáhala zraneným na bojisku. Základné vzdelanie získal v Senici, následne študoval v Horných Salibách pri Šali, Bratislave a Viedni. Počas štúdia na Bratislavskom lýceu sa zúčastnil výstupu na Devín v roku 1836, kde prijal druhé slovenské meno Jaroslav. Aktívne sa zúčastnil bojov počas povstania (so svojim bratom Karolom), bol tajomníkom 1. SNR.. Po revolúcii pôsobil v štátnej službe v Myjave, Trnave a rakúskom Salzburgu. Po revolúcii publikoval niekoľko príspevkov, najmä v Pešťbudínskych vedomostiach. Zomrel 22. júna 1899 v Domaniži u svojho syna Vladimíra.

Revolučné udalosti 1848/49

Na konci apríla 1848 boli v Brezovej na ľudovom zhromaždení prijaté tzv. Nitrianske žiadosti. Zhromaždenie zvolilo D. Bórika za vyslanca na stoličné zhromaždenie do Nitry, ktoré sa konalo 10. mája 1848. Za svoju aktivitu bol väznený v Ilave, odkiaľ sa mu podarilo ujsť (predstieral duševnú chorobu) a následne utiecť do Viedne. Tu sa v pozícii tajomníka 1. SNR aktívne zúčastňoval na rokovaníach s ústrednou mocou vo Viedni a s predstaviteľmi českého národného hnutia v Prahe. Bol tiež súčasťou druhej slovenskej dobrovoľníckej výpravy, známej ako zimné ťaženie. So svojim bratom Karolom viedli bojové oddiely na severnom a východnom Slovensku. Spoločne sa podieľali na bojových operáciách pri obrane Prešova a v okolí Hanušoviec

Odkaz

Daniel Jaroslav Bórik bol významnou osobnosťou slovenského národného obrodzenia, hrdina rokov meruôsmych. Osobný priateľ Hurbana.

Poznámka: Určite príbeh čo stojí za to. O jeho bratovi – malá informácia hneď tu. Pozor nebol účastníkom výletu na Devín. Jeho sestra Johanka je v stati o ženách.

<https://snn.sk/vynikajuci-dostojnik-a-tajomnik-prvej-snr-daniel-jaroslav-borik-v-revolucii-184849/>

33. Karol Bórik (1820 – 1896) *(nebol na Devíne)*

- **Miesto a dátum narodenia:** Senica, 19. apríl 1820
- **Miesto pôsobenia:** Vrbovce, Beckov
- **Miesto a dátum úmrtia:** Beckov, 21. októbra 1896

Účasť v Povstaní 1848/49

Karol Bórik bol významný slovenský národný buditeľ, vojenský kapitán a notár, ktorý zohral dôležitú úlohu počas revolúcie v rokoch 1848 – 1849. Spolu s bratom Danielom Jaroslavom Bórikom sa aktívne zapojil do príprav a bojov počas revolúcie v rokoch 1848 – 1849. Vo Vrbovcích pod jeho vedením vycvičili viac ako 300 dobrovoľníkov. Karol sa zúčastnil všetkých troch dobrovoľníckych výprav – septembrovej, zimnej aj letnej. Vyznamenal sa v bitke pri Brezovej pod Bradlom 22. septembra 1848, a hlavne počas tzv. zimnej výprave, kde velil 500 stotinám vojska.

Neskorší život

Po revolúcii sa v roku 1850 usadil v Beckove, kde pôsobil ako notár. Oženil sa s Katarínou Wilhelminou Erdelskou, dcérou lubinského notára Štefana Erdelského, s ktorou mal tri dcéry. Aktívne podporoval Maticu slovenskú.

34. Ján Bysterský (1814 – 1871)

- **Miesto a dátum narodenia:** Veľký Bysterec, 24. júna 1814
- **Miesto pôsobenia:** Bratislava, Brezová pod Bradlom, Liptovský Mikuláš, Šándorfalva
- **Miesto a dátum úmrtia:** Šándorfalva, 30. apríl 1871

Hlavné aktivity:

Ján Bysterský bol účastník výstupu na Devín, ktorého sa zúčastnil počas štúdií na Bratislavskom lýceu. Narodil sa v roku 1814 vo Veľkom Bysterci (dnes časť Dolného Kubína). Študoval v Bratislave, neskôršie v Halle. Po návrate z Halle Bysterský bol vychovávateľom v rodine Lehotských v Ráztokách a koncom júna 1843 ho pozvali za kaplána po Hurbanovi na Brezovú pod Bradlom. Bysterský tam aj odišiel, no kvôli zdravotným ťažkostiam sa miesta musel vzdať. V rokoch 1844 – 1846 bol kaplánom v Liptovskom Mikuláši u Michala Miloslava Hodžu. Potom opäť krátko učiteľoval a napokon 25. júna roku 1847 prijal pozvanie za evanjelického farára do Šándorfalvy, kde sa natrvalo usadil. Prvých šesť rokov tu zastával aj funkciu učiteľa. Zomrel 30. apríla 1871 v Šándorfalve a 2. mája ho pochovali na „starom“ cintoríne.

Mgr. Katarína Mosnáková Bagľašová, Stredoslovenské osvetové stredisko v Banskej Bystrici: Ján Vedoslav Bysterský – zabudnutá osobnosť vojvodinských Slovákov. In: Slováci v zahraničí. 40. 2023, s. 126-134.

https://matica.sk/wp-content/uploads/2024/04/Slov%C3%A1ci-v-zahrani%C4%8D%C3%AD_40.pdf (dostupné 26.2.2025)

35. Ctiboh Zoch (1815 – 1865)

- **Miesto a dátum narodenia:** Veličná, 17. marec 1815
- **Miesto pôsobenia:** Kežmarok, Gemer, Banská Štiavnica, Bratislava, Jasenová
- **Miesto a dátum úmrtia:** Jasenová, 15. december 1865

Hlavné diela:

- **Letopisný prehľad dejepisu cirkve kresťanskej a evanjelickej zvlášť** – historický prehľad dejín kresťanskej a evanjelickej cirkvi.
- **Dušeslovie alebo Slovo o našej duši ľudskej... Katechizmus kresťanského náboženstva (1854)** – dielo zamerané na ľudskú dušu a základy kresťanského učenia.
- **Náboženstvo pohanských Slovanov** – štúdia o náboženských predstavách a praktikách starých Slovanov, publikovaná v časopise *Sokol* v roku 1893.
- **Slovo za slovenčinu** – obhajoba slovenského jazyka, vydaná posmrtno v roku 1958.

Hlavné aktivity:

Ctiboh Zoch bol významný evanjelický kňaz, básnik, filozof, historik a prekladateľ. Bol aktívnym členom národného obrodeneckého hnutia a prispel k duchovnému, sociálnemu a kultúrnemu rozvoju slovenského ľudu.

Študoval na evanjelických lýceách v Kežmarku, Gemeri, Banskej Štiavnici a Bratislave. V roku 1837 bol ordinovaný za evanjelického kňaza a následne pôsobil v Jasenovej, kde v roku 1865 zomrel. Počas svojho pôsobenia bol členom viacerých národných a vzdelávacích spolkov:

- Spoločnosť česko-slovanská v Bratislave (1833 – 1836)
- Tajný spolok Vzájomnosť (1837 – 1839)
- Bratstvo učiteľov na Orave (1837)
- Spolok Tatrín – aktívne podporoval jeho činnosť
- Účasť v Slovenskom povstaní 1848 – 1849

Odkaz:

Ctiboh Zoch bol významnou osobnosťou slovenského národného obrodzenia, počas štúdií na Bratislavskom lýceu sa zúčastnil výstupu na Devín.

36. Pavol Čendekovič (1804 – 1855), pseudonym Drahotín Frndák

- **Miesto a dátum narodenia:** Prietrž, 10. marca 1804
- **Miesto pôsobenia:** Uhrovec, Senica, Bratislava, Trenčianske Stankovce
- **Miesto a dátum úmrtia:** Trenčianske Stankovce, 26. decembra 1855

Hlavné aktivity:

Pavol Čendekovič bol slovenský kňaz a literát, známy svojím blízkym priateľstvom s Ľudovítom Štúrom. Narodil sa v obci Prietrž, no rodina sa čoskoro presťahovala. Bol aktívnym účastníkom obrodeneckého hnutia a zúčastnil sa na výlete štúrovcov na Devín 24. apríla 1836, kde prijal meno Drahotín Frndák. Neskôr pôsobil ako kňaz v Trenčianskych Stankovciach, kde

aj zomrel v roku 1855. So Štúrom sa priatelil, lebo bol v 20-tych rokoch 19. stor. sa stal vychovávateľom v rodine Karola Modrányho, provizóra zayovských majetkov v Uhrovci. Tu vzniklo medzi nimi celoživotné priateľstvo.

Poznámka: Na priloženom linku je opísane jeho priateľstvo s L. Štúrom. Osud to chcel, že zomrel takmer v rovnakom čase ako Štúr.

<https://www.e-anjelic.sk/index.php/2015/12/10/pavel-cendekovic-sturov-verny-priatel/>

37. Benjamín Pravoslav Červenák (1816 – 1842)

- **Miesto a dátum narodenia:** Pliešovce, 9. október 1816
- **Miesto pôsobenia:** Banská Štiavnica, Bratislava, Halle, Bodony
- **Miesto a dátum úmrtia:** Bodony, 15. jún 1842

Hlavné aktivity:

Študoval na Bratislavskom lýceu, v tom čase sa zúčastnil výstupu na Devín v roku 1836. V rokoch 1838-1839 bol námestník J. Palkoviča. Bol jedným zo zakladateľov tajného spolku Vzájomnosť.

38. Pavel Košacký (1816 – 1892)

- **Miesto a dátum narodenia:** Turá Lúka, 23. január 1816
- **Miesto pôsobenia:** Myjava, Vrbové
- **Miesto a dátum úmrtia:** Vrbové, 1. marec 1892

Hlavné aktivity:

Pavel Košacký bol významný evanjelický farára štúrovec. Študoval v Salibách a Bratislave, počas štúdia v BA sa zúčastnil výstupu na Devín. V roku 1837 bol vysvätený a stal sa kaplánom na Myjave. 10. marca 1840 bol zvolený za farára vo Vrbovom, kde pôsobil 52 rokov, až do svojej smrti.

<https://www.ecav.sk/archiv/archiv-2010/spomienka-na-pavla-kosackeho>

39. Daniel Krnúch

Daniel Krnúch (1813 — ?) — pôvodom z Malého Köröša, študoval v Banskej Štiavnici a následne v Bratislave. Zúčastnil sa výstupu na Devín. Viac som nenašiel.

https://zlatyfond.sme.sk/dielo/1820/Holly_Korespondencia-Jana-Holleho/48

https://zlatyfond.sme.sk/dielo/1277/Stur_Casopisecke-zpravy/2

40. Ján Maróthy (1814 – 1864)

- **Miesto a dátum narodenia:** Veľký Krtíš, 4. máj 1814

- **Miesto pôsobenia:** Mašková, Lučenec, Banská Štiavnica, Levoča, Bratislava, Malé Zlievce, České Brezovo
- **Miesto a dátum úmrtia:** České Brezovo, 24. apríl 1864

Hlavné aktivity:

Ján Maróthy bol evanjelický farár, básnik, pedagóg a publicista. Narodil sa v roku 1814. Študoval v Lučenci, Banskej Štiavnici a Levoči, kde sa venoval dejepisu a teológii. Štúdiá dokončil v Bratislave, v tomto čase sa zúčastnil výstupu na Devín. Následne pôsobil mimo záujmovej oblasti.

<https://www.velky-krtyis.sk/osobnosti.phtml?id3=12029>

41. Ladislav Pauliny (1815 – 1906)

- **Miesto a dátum narodenia:** Bošáca (Zemianske Podhradie), 1. júl 1815
- **Miesto pôsobenia:** Myjava, Bratislava, Prieťž
- **Miesto a dátum úmrtia:** Senica, 25. apríl 1906

Hlavné diela:

- **Dejepis superintendencie nitrianskej (1891)** – historické dielo mapujúce dejiny evanjelickej cirkvi v Nitrianskej superintendencii.
- **Hrdoš alebo stratený generál** – alegoricko-historický epos o desiatich spevoch, publikovaný v almanachu Nitra v roku 1847.
- **Výlet do Kocourkova** – satirické dielo uverejnené pod pseudonymom Branislav Podolinský v almanachu Nitra.

Hlavné aktivity:

Ladislav Pauliny bol evanjelický kňaz, spisovateľ, publicista a cirkevný historik. Narodil sa v roku 1815 v Zemianskom Podhradí. Základné vzdelanie získal v Senici, následne študoval na gymnáziu v Rábe, na evanjelickom lýceu v Bratislave a teológiu absolvoval vo Viedni.

Po ukončení štúdií bol 8. júla 1840 ordinovaný za kaplána na Myjave. Už 21. septembra 1840 bol zvolený za farára v Prieťži, kde pôsobil nepretržite 55 rokov až do roku 1895. Bol aktívnym členom národného hnutia a blízkym spolupracovníkom Ľudovíta Štúra, s ktorým sa zúčastnil výstupu na Devín. V revolučných rokoch 1848 – 1849 sa ako dôstojník slovenských dobrovoľníkov

Po odchode do dôchodku v roku 1895 žil u svojej dcéry Ľudmily a zaťa Jána Bežu v Senici, kde 25. apríla 1906 zomrel. Je pochovaný na senickom cintoríne. Jeho synovcom bol významný slovenský politik a spisovateľ Viliam Pauliny-Tóth.

<https://www.nazahori.sk/pred-116-rokmi-zomrel-v-senici-prietrzsky-farar-a-spisovatel-ladislav-pauliny/>

<https://www.ecav.sk/archiv/archiv-2015/pauliny-ladislav-1815-1906>

42. August Horislav Škultéty (1819 – 1892)

- **Miesto a dátum narodenia:** Veľký Krtíš, 7. august 1819
- **Miesto pôsobenia:** Tisovec, Dlhá Ves, Bratislava, Rozložná, Revúca, Kraskovo

- **Miesto a dátum úmrtia:** Kraskovo, 21. máj 1892

Hlavné diela:

- **Básne (1840)** – prvá zbierka poézie od autora zo štúrovskej generácie.
- **Zábavník pre dievky** – prvé originálne literárne dielo pre deti v slovenčine.
- **Rečňovanka pre slovenské školy (1850, 1855)** – učebnice podporujúce vlasteneckú, jazykovú a estetickú výchovu v slovenských školách.

Hlavné aktivity:

August Horislav Škultéty bol evanjelický kňaz, pedagóg, etnograf. V Bratislavskom kraji pôsobil len v rámci študentských rokov, keď študoval na Bratislavskom lýceu. Bol účastníkom výstupu na Devín. V rokoch 1839 – 1841 bol námestníkom profesora Juraja Palkoviča. Je spoluzakladateľ MS a spolku Tatrín. Zvyšok života pôsobil na Gemeri, kde sa aktívne podieľal na založení gymnázia v Revúcej.

<https://matica.sk/august-horislav-skultety/>

43. Ján Mayer

účastník výstupu na Devín roku 1836, nič som o ňom nenašiel

44. Gustáv Grossmann,

účastník výstupu na Devín roku 1836, nič som o ňom nenašiel

45. Drahotín Rafanides

účastník výstupu na Devín roku 1836, nič som o ňom nenašiel

46. Juraj Bojislav Záborský - omylom zamieňaný s Jonášom Záborským, účastník výstupu na Devín roku 1836, nič som o ňom nenašiel

Koniec účastníkov výstupu na Devín 24.4. 1836

47. Ján Jaromír Matička (1822 – 1856)

Narodil sa v Myjave básnik a evanjelický kňaz, bol žiakom L. Štúra, neuvedené zdroje uvádzajú, že sa mal podieľať na prepise Štúrových prednášok. Napísal par básní. Viac som ňom nenašiel.

48. Štefan Marko Daxner (1822 – 1892)

- **Miesto a dátum narodenia:** Tisovec, 26. december 1822
- **Miesto pôsobenia:** Tisovec, Prešov, Pešť, Martin
- **Miesto a dátum úmrtia:** Tisovec, 11. apríl 1892 (pochovaný na Národnom cintoríne v Martine)

Hlavné diela:

- „**Hlas zo Slovenska**“ (1861) – politická brožúra venovaná národným a sociálnym otázkam Slovákov
- „**V službe národa**“ (1958, posmrtné vydané dielo) – výber z jeho politických a literárnych prác
- **Zbierka ľudových povestí a rozprávok** – príspevok k slovenskému folklóru
- **Spoluautor politických dokumentov** – Žiadosti národa slovenského (1848) a Memorandum národa slovenského (1861)

Hlavné aktivity:

Štefan Marko Daxner bol slovenský politik, právnik, ekonóm, národný buditeľ, publicista a spisovateľ. Narodil sa v roku 1822 v Tisovci. Vzdelanie získal na školách v Ožďanoch, Spišskej Novej Vsi, Rožňave a na Evanjelickom lýceu v Bratislave, kde sa zoznámil s Ľudovítom Štúrom. Právnické vzdelanie získal na Právnickom lýceu v Prešove.

V Pešti pôsobil ako notár evanjelickej cirkvi a v roku 1846 zložil advokátsku skúšku. V roku 1847 sa začal politicky angažovať – v Tisovci predstavil program, ktorý zahŕňal zrušenie urbáriálnych záväzkov, demokratizáciu župného systému a uzákonenie slovenčiny ako úradného jazyka. Tieto požiadavky neboli naplnené konštitučnými zákonmi z marca 1848, preto sa Daxner aktívne zapojil do národného hnutia.

27. marca 1848 sa v Liptovskom Svätom Mikuláši podieľal na príprave Liptovských žiadostí spolu s Michalom Miloslavom Hodžom, Samom Bohdanom Hroboňom, Jánom Franciscim a Samom Štefanovičom.

Počas revolúcie 1848 – 1849 bol zatknutý maďarskými úradmi a odsúdený na smrť, avšak oslobodila ho rakúska armáda. Po prepustení sa stal kapitánom slovenských dobrovoľníkov a bojoval za práva Slovákov.

Po revolúcii pôsobil ako advokát a úradník v rôznych župách a neskôr sa vrátil hospodáriť na rodinné majetky v Tisovci. Bol hlavným autorom Memoranda národa slovenského (1861), prijatého na Slovenskom národnom zhromaždení v Martine.

V roku 1863 sa stal spoluzakladateľom Matice slovenskej a v roku 1871 aj Slovenskej národnej strany.

Odkaz:

Štefan Marko Daxner bol jedným z najvýznamnejších predstaviteľov slovenského národného hnutia v 19. storočí. Spolu s Hodžom, Francisciho a Hurbanom sa zaslúžil o formovanie moderného slovenského národného programu. Pochovaný je na Národnom cintoríne v Martine. Na jeho počesť nesú jeho meno ulice a námestia na Slovensku, vrátane Daxnerovho námestia v Bratislave.

<https://matica.sk/stefan-marko-daxner/>

49. Ján Francisci-Rimavský (1822 – 1905)

Miesto a dátum narodenia Hnúšť'a, 1. jún 1822

Miesto pôsobenia: Bratislava, Prešov, Pešť, Martin, Liptovský Mikuláš, Revúca
Miesto a dátum úmrtia: Martin, 7. marec 1905

Hlavné diela:

- *Slovenské povesti* – zbierka ľudových rozprávok, ktorú zostavil na základe ústneho podania, čím prispel k uchovaniu slovenského folklóru.
- **Preklady svetovej literatúry** – prekladal diela významných autorov, vrátane Shakespeara, čím obohatil slovenskú literatúru a sprístupnil svetovú kultúru slovenským čitateľom.
- Publicistika v *Pešť'budínskych vedomostiach* – písal články a eseje, v ktorých propagoval národné uvedomenie a obhajoval slovenské práva v Uhorsku
- *Vlastný životopis* - jeho pohľad na život napísaný v roku 1904. (*poznámka – kopec zaujímavosti*)

https://zlatyfond.sme.sk/dielo/988/Francisci_Vlastny-zivotopis/1

Hlavné aktivity:

Janko Francisci-Rimavský bol aktívny vo viacerých oblastiach verejného života – od literatúry až po politiku. Je to národný hrdina – veliteľ slovenských národných gárd počas povstania v rokoch 1848/49. Narodil sa v roku 1822 v Hnúšti. Študoval v Oždanoch, v Levoči a v rokoch 1839-1843 na lýceu v Bratislave. Tu sa zúčastnil schôdzky 14.2. 1843, zvanej aj ako Deň skríseneja slovenčini . V revolučnom roku 1848 sa aktívne zapojil do slovenského národného hnutia a patril medzi organizátorov slovenských dobrovoľníkov. Bol menovaný za kapitána slovenskej národnej gardy. Po potlačení revolúcie bol krátko väznený.

Po návrate do verejného života pôsobil ako župan v Liptovskom Mikuláši, kde sa usiloval o zlepšenie postavenia Slovákov v správe krajiny. Významnú úlohu zohral aj v oblasti školstva – bol hlavným inšpektorom a dozorcóm prvého slovenského gymnázia v Revúcej, kde sa snažil podporovať vzdelanosť mladej generácie Slovákov. Známa je aj jeho mladícka láska k Aničke Jurkovičovej, neskoršie Hurbanovej.

Odkaz

Bol jedným zo zakladateľov Matice slovenskej v roku 1863 a stal sa jej doživotným podpredsedom. V rámci Matice sa zasadzoval za rozvoj slovenskej literatúry, histórie a kultúry. Popri politickej činnosti sa venoval aj literárnej tvorbe, pričom sa špecializoval na zbieranie a publikovanie slovenských povestí a rozprávok. Tým významne prispel k zachovaniu a šíreniu slovenskej ľudovej slovesnosti, v tomto predčil P.Dobšinského.

https://sk.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1n_Francisci-Rimavsk%C3%BD

50. Ján Kvetoslav Gáber-Lovinský (12. 4. 1822 – ?) bol národno-kultúrny pracovník a právnik. Vyštudoval evanjelické lýceá v Bratislave, Kežmarku a podobne ako Štúr pokračoval na štúdiách v Halle. Neskôr pracoval ako úradník Zvolenskej župy a právnik v Slovenskej Lupči. Je málo známe, že práve Gáber sa stal spolupracovníkom a dôverníkom Štúra a priateľom Kalinčiaka. Okrem iného tiež prispel dvoma povestami do zbierky Slovenských povestí, ktoré vyšli v roku 1858. Po Gáberovi-Lovinskom je pomenovaná v Bratislave ulica. A

v rodnej Lovinobani má spolu s otcom a bratom pamätnú tabuľu. O Jánovi Gáberovi-Lovinskom je však k dispozícii veľmi málo informácií, na verejných weboch dokonca absentuje aj dátum jeho úmrtia či miesto, kde je pochovaný.

<https://snn.sk/dvestorocne-jubilea-nezasluzene-zabudnutych/>

Zaujímavosť spojená z jeho menom:

*Viaceré údaje o „kodifikačnom rozhodnutí“, späté s pamätným 14. februárom 1843, nachádzame najmä v osobnej korešpondencii Ludovíta Štúra a jeho najbližších spolupracovníkov. Bádateľia sa opierajú najmä o prísposok Samuela Bohdana Hroboňa na liste, ktorý mu L. Štúr napísal 24. 9. 1844. L. Štúr v ňom odporúča Hroboňovi Janka Gábera-Lovinského, poberajúceho sa na štúdium do Nemecka cez Prahu, v ktorej sa vtedy Hroboň zdržiaval. List bol stručný, lebo všetko potrebné mal povedať práve jeho doručiteľ. Podľa rozprávania J. Gábera S. B. Hroboň na list pripísal: „**Deň skríseňja slovenčini 14 Únor 1843 mezi 3 a 5 po poludni: L. Štúr, J. Rimavský, Samko Vozár, Janko Kalinčjak, Janko Lovinskí, ku koncu Samko Štúr.**“ Toto historické stretnutie sa konalo v Štúrovom byte na Panenskej ulici v Bratislave (dnes č. 1). Títo mladí, sotva dvadsaťroční muži (Gáber, Francisci a Kalinčjak sa narodili r. 1822, Vozár, ktorý ako 27-ročný zomrel, dokonca r. 1823; Samuel Štúr, Ludovítov mladší brat, sa narodil r. 1818) si v zložitej situácii jasne uvedomili osobitosti slovenskej reči a dôležitosť i potrebu novej kodifikácie. Jednoznačne a s nadšením podporili široko koncipované a náležite odôvodnené emancipačné úsilie a počiny Ludovíta Štúra.*

Po 14. februári 1843 nasledovali rýchlo ďalšie kroky priamo súvisiace s kodifikáciou spisovnej slovenčiny. L. Štúr podal hneď 21. februára ďalšiu – v poradí už štvrtú – žiadosť o vydávanie novín, teraz už so slovenským názvom: Slovenskje Národňje Novini. Pred prázdninami predniesol v lýceu oficiálnu „lúčivú“ reč J. Francisci ešte po česky, ale J. Gáber sa lúčil už po stredoslovensky. Predovšetkým o spisovnej slovenčine rokovali Štúr, Hurban a Hodža potom 11. – 16. júla na fare v Hlbokom, kde bol Hurban evanjelickým kazateľom.

<https://snn.sk/den-vzkriesenia-slovenčiny-14-februar-1843/#:~:text=V%C3%BDznamn%C3%BDm%20m%C3%AD%C4%BEEnikom%20v%20dejin%C3%A1ch%20spisovnej,z%C3%A1klade%20kult%C3%BArnej%20stredosloven%C4%8Diny%20severoz%C3%A1padn%C3%A9ho%20typu.>

51. Michal Godra (1801 – 1874)

- **Miesto a dátum narodenia:** Bohunice, 25. január 1801
- **Miesto pôsobenia:** Modra, Bratislava, Kulpín, Pešť, Nový Vrbas, Báčsky Petrovec
- **Miesto a dátum úmrtia:** Báčsky Petrovec, 1. marec 1874

Hlavné aktivity:

Michal Godra bol evanjelický farár, básnik, jazykovedec, publicista a pedagóg. Narodil sa v Bohuniciach v roku 1801. Študoval v Banskej Štiavnici, v štúdiu pokračoval v Modre (1817 – 1818) a na evanjelickom lýceu v Bratislave (1821 – 1822). Teológiu ukončil vo Viedni (1825 – 1827). Pôsobil ako vychovávateľ v Kulpíne u Tošu Stratimiroviča a neskôr u grófa Jána Gottlieba Steinleina von Saalenstein v Horných Semerovciach a Pešti. V Pešti spolupracoval s

Jánom Kollárom a Martinom Hamuljakom na redigovaní almanachu "Zora". Od roku 1836 bol profesorom a riaditeľom evanjelického gymnázia v Novom Vrbase, kde pôsobil až do roku 1868. Spolu s Pavlom Jozefom Šafárikom a Jurajom Rohoňom založil v Hložanoch čitateľskú spoločnosť "Societas slavica". Posledné roky života strávil v Báčskom Petrovci u evanjelického farára Juraja Mrvu. Okrem štúdií v záujmovom území nepôsobil. Patril do Druhej vlny národného obrodzenia.

<https://slovackizavod.org.rs/literatura/osobnosti-slovenskeho-literarneho-zivota/michal-godra/>

https://sk.wikipedia.org/wiki/Michal_Godra

52. Juraj Palkovič (1769 – 1850)

- **Miesto a dátum narodenia:** Rimavská Baňa, 27. február 1769
- **Miesto pôsobenia:** Bratislava, Lučenec, Budikovany, Vacov
- **Miesto a dátum úmrtia:** Bratislava, 13. jún 1850

Hlavné diela:

- **"Muza ze Slovenských hor" (1801)** – zbierka básní.
- **"Dva buchy a tri šuchy" (1800)** – divadelná veselohra, jeho jediné dielo v slovenčine.
- **"Kalendář" (1805 – 1847)** – vlastný kalendár vydávaný pre širokú verejnosť.
- **"Týdenník" (1812 – 1818)** – noviny, ktoré vydával na základe cisárskeho dekrétu.
- **"Tatranka" (1832, 1841 – 1847)** – prvý literárny časopis na Slovensku s nepravidelnou periodicitou.
- **"Böhmisch-Deutsch-Lateinisches Wörterbuch" (1820 – 1821)** – česko-nemecko-latinský slovník.
- **"Bestreitung der Neuerungen in der böhmischen Orthographie" (1830)** – spis zaoberajúci sa českou ortografiou.

Hlavné aktivity:

Juraj Palkovič bol evanjelický vzdelanec, pedagóg, básnik, jazykovedec, prekladateľ a vydavateľ, a v neposlednom rade učiteľ Ľudovíta Štúra, ktorý zohral významnú úlohu v období národného obrodzenia. Pochádzal zo zemianskej rodiny a vzdelanie získaval v Rimavskej Bani, Ožďanoch, Dobšinej a Šoprone. Po štúdiách pôsobil ako správca školy a vychovávateľ v Budikovanych, neskôr študoval na univerzite v nemeckej Jene (1792 – 1793), kde so svojimi krajanmi založil čitateľský spolok Societas Slavica. Po návrate domov učil na gymnáziu v Lučenci (1794 – 1796) a spolupracoval s kníhtlačiarňou A. Gottlieba vo Vacove.

V roku 1803 spolu s Bohuslavom Tablicom a Martinom Hamuljakom založil Katedru reči a literatúry česko-slovenskej pri bratislavskom evanjelickom lýceu, kde sa stal prvým profesorom. Prednášal česko-slovenskú gramatiku a literárnu históriu srbského, poľského a ruského jazyka. Neskôr sa venoval literárnej činnosti, vydávaniu kalendárov, novín a časopisov, čím prispieval k šíreniu osvety a literatúry medzi ľuďmi. Bol tiež poslancom uhorského snemu za mesto Krupina v rokoch 1832 – 1836.

Palkovič bol zástancom biblickej češtiny, no s porozumením sledoval aj snahy o spisovný slovenský jazyk. Hoci spočiatku nepochopil význam spisovnej slovenčiny pre národný život, udržiaval kontakty so svojimi bývalými žiakmi – štúrovcami. Medzi ním a Ľudovítom Štúrom došlo k sporom ohľadom jazyka, ktoré vyvrcholili Štúrovým odchodom z redakcie časopisu Tatranka. Napriek tomu Palkovič blahoželal Štúrovi k vydávaniu Slovenských národných novín v roku 1845, vyjadrujúc nádej na návrat k spisovnej češtine. V roku 1850, krátko pred jeho smrťou, ho navštívili Štúrovci, a na tom stretnutí vyzdvihol, aký má štúrovská slovenčina význam pre existenciu slovenského národa.

<https://www.maticaroznava.sk/?p=16807>

[https://sk.wikipedia.org/wiki/Juraj_Palkovi%C4%8D_\(1769_%E2%80%93_1850\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Juraj_Palkovi%C4%8D_(1769_%E2%80%93_1850))

53. Ferdiš Juriga (1874 – 1950)

- **Miesto a dátum narodenia:** Gbely, 12. október 1874
- **Miesto pôsobenia:** Gbely, Bratislava, Vajnory, Palárikovo, Veľká Maňa, Budapešť
- **Miesto a dátum úmrtia:** Bratislava, 23. november 1950

Hlavné diela

- **Blahozvest' kriesenia slovenského národa a slovenskej politiky** – články, ktoré ovplyvnili slovenskú politiku začiatkom 20. storočia
- **Národné a politické prejavy** – zbierka prejavov a článkov venovaných národným otázkam
- **Redigoval časopisy a noviny** – bol šéfredaktorom "Slovenských ľudových novín" a prispieval do ďalších slovenských periodík

Hlavné aktivity:

Ferdiš Juriga bol významný katolícky kňaz, politik, publicista a národný buditeľ. Narodil sa v Gbeľoch v roku 1874. Vzdelanie získal v Ostrihome, kde žil u svojho strýka, kanonika Jána Jurigu. Štúdium teológie absolvoval vo Viedni, kde sa zapojil do činnosti slovenských akademických spolkov Tatran a Národ.

Za kňaza bol vysvätený v roku 1898 a následne pôsobil ako kaplán vo Veľkej Mani, Budapešti, Leviciach a Palárikove. V roku 1902 sa stal kaplánom Blumentálskeho kostola v Bratislave, kde sa venoval národnobuditeľskej činnosti. V roku 1905 bol ustanovený za farára vo Vajnoroch, kde založil "Spolok striezlivosti", podporoval folklór a často kázal v ľudovom kroji.

Politická činnosť:

Juriga vstúpil do politiky v roku 1905 a bol zvolený za poslanca uhorského snemu za Slovenskú ľudovú stranu. Bol jedným z mála slovenských poslancov, ktorí obhajovali práva Slovákov v Uhorsku. Za svoje články a politickú činnosť bol v roku 1906 odsúdený na dva roky väzenia vo Vacove.

Počas prvej svetovej vojny bojoval za práva Slovákov a 19. októbra 1918 predniesol v uhorskom sneme historicky prvý prejav v slovenčine, v ktorom žiadal právo na sebaurčenie slovenského národa a odmietol nadvládu Uhorska nad Slovákmi.

Po vzniku Československej republiky sa stal členom Revolučného národného zhromaždenia a pokračoval v politickej činnosti. Patril medzi zakladateľov Slovenskej ľudovej strany, avšak v roku 1929 bol zo strany vylúčený pre názorové nezhody.

Odkaz:

Ferdiš Juriga bol priekopníkom slovenského politického katolicizmu a významnou postavou slovenského národného hnutia. Bol prvým politikom, ktorý v uhorskom sneme vystúpil po slovensky a bojoval za práva Slovákov v Uhorsku. Jeho úlohu v 1. CSR a za Slovenského štátu tu nerozoberám. Zomrel 23. novembra 1950 v Bratislave.

https://sk.wikipedia.org/wiki/Ferdinand_Juriga

54. Ján Mocko (1843 – 1911)

- **Miesto a dátum narodenia:** Senica, 26. január 1843,
- **Miesto pôsobenia:** Senica, Modra, Bratislava, Rostock
- **Miesto a dátum úmrtia:** Senica, 16. november 1911

Hlavné diela:

- **Eliáš Láni prvý superintendant cirkve e.a.v. v Uhrách"** (1902) – biografía prvého superintendenta evanjelickej cirkvi v Uhorsku.
- **"Veniec náboženských piesní"** (1910) – zostavená zbierka náboženských piesní.
- **"Život Juru Tranovského, velehlasného cirkevného pevca slovenského"** (1891) – biografía významného slovenského skladateľa duchovných piesní.
- **"História posvätnéj piesne slovenskej a história kancionálu"** (1909) – štúdia o vývoji slovenskej duchovnej piesne a kancionálov.

Hlavné aktivity:

Ján Mocko sa narodil v roku 1843 v Senici. Študoval na gymnáziách v Modre, Bratislave a Banskej Bystrici. Teológiu študoval v Bratislave, Rostocku a Erlangene. V roku 1870 bol vysvätený za kňaza. Pôsobil ako evanjelický kňaz a venoval sa cirkevnej a literárnej histórii. Bol zakladateľom a členom spolku Tranoscius, predsedom pastorálnych konferencií a v roku 1891 sa zúčastnil 6. Všeobecnej konferencie lutheránskej v Hannoveri, kde predniesol referát o evanjelických cirkevných pomeroch v Uhorsku. Zomrel 16. novembra 1911 v Senici.

Odkaz

Ján Mocko svojou prácou významne prispel k zachovaniu a rozvoju slovenskej cirkevnej a literárnej histórie. Ma regionálny význam v Senici

55. Daniel Gabriel Lichard (1812 – 1882)

- **Miesto a dátum narodenia:** Slovenská Ľupča, 17. január 1812
- **Miesto pôsobenia:** Slovenská Ľupča, Bratislava, Viedeň, Skalica
- **Miesto a dátum úmrtia:** Skalica, 17. november 1882

Hlavné diela:

- **Prvé básnické pokusy** – publikované v časopisoch *Plody* (1836) a *Hronka* (1837)
- **Gramatika talianskej reči** – prvá učebnica taliančiny napísaná Slovákom
- **Príručka matematiky** – používaná na stredných školách horného Uhorska
- **Slovenská obrázková čítanka hospodárska** – dvojdielna práca (1882)
- **Poučenie o cholere**
- **Naše nové peníze** – (1858)
- **Malý gazda** – (1867, 1869, 1870, 1875) – dielo písane formou otázok a odpovedí pre poľnohospodárov
- **Malá gazdiná** – (1871, 1877)
- **Malý účtovník** – (1874)
- **Domová pokladnica** – (1847 – 1851, 1865 – 1883)
- **Slovenský kalendár** – (1867 – 1868)
- **Matičný kalendár** – redigoval dva ročníky

Hlavné aktivity:

D.G. Lichard bol prvý slovenský profesionálny novinár, publicista a spisovateľ. Vo svojom živote napísal viac ako 5000 textov. Jeho životnú dráhu ovplyvnilo štúdium na ev. lýceu v Bratislave, kde sa stal spoluzakladateľom a aktívnym členom „Literárnej jednoty“ pri Ústave reči a literatúry československej. Počas revolúcie 1848 – 1849 sa aktívne zapojil do politického boja za národnú a spoločenskú emancipáciu Slovákov. 20. marca 1849 sa zúčastnil slovenského vyslanectva k cisárovi Františkovi Jozefovi I. Svoju novinársku činnosť začal v roku 1848 vydávaním *Novín pre hospodárstvo, remeslo a domáci život*, ktoré však vychádzali len pol roka. Po revolúcii v roku 1849 krátko vydával politické noviny *Slovenskí pozorník* s prílohou *Žitva*, ktorá mala podtitul *Listy pre ľud hospodársky*. Skoro trinásť rokov pôsobil ako redaktor viedenských Slovenských novín a takmer dvadsať rokov vydával najvýznamnejšie slovenské hospodárske noviny 19. storočia – *Obzor* (1863 – 1882).

Odkaz:

Daniel G. Lichard bol prvý slovenský profesionálny novinár, pôsobil v kníhtlačiarskej firme J. Škarnicela v Skalici. Výraznou mierou sa zaslúžil o šírenie štúrovskej slovenčiny. Jeho články boli písané pre bežný ľud, zameriaval sa predovšetkým na ekonomiku a poľnohospodárstvo.

56. František Sasinek (1830 – 1914)

- **Miesto a dátum narodenia:** Skalica, 11. december 1830
- **Miesto pôsobenia:** Skalica, Banská Bystrica, Bratislava, Pešť, Viedeň
- **Miesto a dátum úmrtia:** Skalica, 17. január 1914

Hlavné diela:

- **Dejiny drevných národov na území terajšieho Uhorska, Skalica, 1867**
- **Dejiny počiatkov terajšieho Uhorska, Skalica, 1868**
- **Dejiny kráľovstva Uhorského, 2/1., Martin, 1871**
- **Dejepis všeobecný a zvláštny Uhorska, svetský a náboženský, Viedeň, 1871**
- **Archív starých česko-slovenských listín, písomností a dejepisných pôvodín pre dejepis a literatúru Slovákov 1-2, Martin, 1872 – 1873**
- **Sv. Method a Uhorsko, Martin, 1884**
- **Arpád a Uhorsko, Martin, 1884**
- **Záhady dejepisné, 1-4, Praha, 1886 – 1887**
- **Dejiny Slovákov, Ružomberok, 1895**
- **Slováci v Uhorsku, Martin, 1904**

Hlavné aktivity:

František Sasinek bol katolícky kňaz-kapucín, historik, publicista a pedagóg. Študoval v Tate a v Bratislave. Bol obľúbencom biskupa Š. Moyzesa, ktorý ho v roku 1867 prijal ako profesora bohosloveckého seminára. Bol členom MS, kde spravoval knižnicu až do jej zatvorenia. Bol podporovateľom slovanskej spolupráce a písal historické práce, v ktorých sa snažil dokázať právne a historické postavenie Slovákov v Uhorsku. Po zatvorení Matice slovenskej v roku 1875 pokračoval v písaní dejepisných diel, ktoré sa šírili najmä v kultúrnych a školských kruhoch.

Odkaz:

František Sasinek bol priekopníkom slovenskej historiografie, jeho diela boli jednými z prvých, ktoré sa snažili vedecky uchopiť dejiny Slovákov. Svojimi historickými prácami chcel podporiť národné uvedomenie Slovákov a poukázať na ich historické práva v Uhorsku. Napriek zložitej politickej situácii v krajine bol jedným z najvýznamnejších historikov svojej doby a jeho práce dodnes predstavujú hodnotný príspevok k slovenským dejinám.

Ja sám ich používam pri hľadaní archeologických pamiatok nájdených v 19. storočí.

57. Karol Štúr (1811 – 1851)

- **Miesto a dátum narodenia:** Trenčín, 25. marec 1811
- **Miesto pôsobenia:** Uhrovec, Bratislava, Záriečie, Berlín, Vrbové, Modra
- **Miesto a dátum úmrtia:** Modra, 13. január 1851

Hlavné diela:

- **Starobyľí Řekové** – publikované v almanachu Plody (1836)
- **Rozhod Hektora s Andromache** – publikované v almanachu Plody (1836)
- **Mé rozkoše** – publikované v almanachu Plody (1836)
- **Na odcházejícího Sokrata** – publikované v almanachu Plody (1836)

- **Ozvěna Tatry** – dvojdielna báseň (1844)
- **Nad hrobem Homerovým** – báseň
- **Slavěny nářek** – báseň
- **Pout' mladého pěvce** – žalospev na pamiatku Karla Hynka Máchu
- **Slzba** – báseň
- **Dlhá chvíle** – prozaické dielo

Hlavné aktivity:

Karol Štúr bol básnik, evanjelický kňaz a učiteľ, známy aj pod pseudonymami Drahotín spod Rokoše a Drahotín Štúr. Narodil sa ako najstarší syn učiteľa Samuela Štúra a Anny, rodenej Michalovej. Detstvo prežil v Uhrovci. Študoval na gymnáziách v Rábe (dnešný Győr), Šoproni a na evanjelickom lýceu v Bratislave, kde v roku 1829 spoluzakladal Spoločnosť česko-slovanskú spolu so Samom Chalupkom, Danielom Lichardom a ďalšími. V školskom roku 1832 – 1833 pôsobil ako podpredseda a knihovník tejto spoločnosti. Po štúdiu teológie pracoval ako vychovávateľ v Záriečí. V rokoch 1835 – 1836 študoval v Berlíne. Od roku 1838 pôsobil ako kaplán vo Vrbovom. V roku 1839 sa stal profesorom a rektorom evanjelického gymnázia v Modre, kde v roku 1843 prijal študentov, ktorí odišli z bratislavského lýcea na protest proti odvolaniu jeho brata Ľudovíta z profesúry. Od roku 1846 pôsobil ako farár v Modre, pričom profesorské miesto prenechal Jánovi Kalinčiakovi. Hoci sa priamo nezúčastnil revolučných udalostí v rokoch 1848 – 1849, bol často perzekvovaný, aj v dôsledku aktivít svojho brata Ľudovíta. Zomrel vo veku 39 rokov, zanechajúc po sebe vdovu Rosinu Emreszovú a sedem detí, o ktoré sa následne staral jeho brat Ľudovít. To bol dôvod prečo Ľ.Š. prišiel do Modry.

Vo svojej tvorbe sa inšpiroval antickými vzormi a písal prevažne po česky. Okrem vlastnej literárnej činnosti sa venoval aj prekladom diel z gréčtiny, najmä Platóna a Aristofana.

Odkaz:

Ako starší brat Ľudovíta mal výrazný podiel na pronárodnom cítení, ktoré vyústilo k tomu, že sa Ľ. Š. stal vedúcou osobnosťou moderných slovenských dejín.

58. Viliam Šulek (1825 – 1848)

- **Miesto a dátum narodenia:** Sobotište, 21. január 1825
- **Miesto pôsobenia:** Modra, Myjava, Brezová pod Bradlom, Šulekovo
- **Miesto a dátum úmrtia:** Šulekovo (dnes časť Hlohovca), 20. október 1848

Hlavné aktivity:

Viliam Šulek pochádzal zo slovenskej evanjelickej rodiny. Bol mladším bratom Ľudovíta Jaroslava Šuleka, ktorý sa tiež venoval národnému obrodeniu. Študoval na evanjelickom gymnáziu v Modre, kde sa stretol s viacerými štúrovcami. Počas štúdií ho formovali národné a demokratické myšlienky, ktoré ho neskôr priviedli k aktívnej účasti v revolučných udalostiach roku 1848.

Účast' v povstaní 1848

Počas Slovenského povstania v roku 1848 sa zapojil do národného hnutia pod vedením Slovenskej národnej rady. Povstalci sa snažili presadiť národné a občianske práva Slovákov v Uhorsku a postavili sa proti maďarskej nadvláde.

Viliam Šulek sa podieľal na organizácii slovenských dobrovoľníkov v okolí Myjavy a Brezovej pod Bradlom. Jeho úlohou bolo zabezpečovať mobilizáciu, zásobovanie a vojenskú koordináciu.

Počas bojov v septembri 1848 bol zajatý maďarskými jednotkami a spolu s ďalšími slovenskými povstalcami bol odvečený do Hlohovca, kde ho postavili pred štatariálny súd.

Súd a poprava

Viliam Šulek bol odsúdený na smrť za vlastizradu a účasť na povstaní. Poprava sa uskutočnila 20. októbra 1848 v Šulekove (dnešná časť Hlohovca). Bol obesený spolu s ďalšími slovenskými povstalcami, pričom podľa svedkov prejavil pred popravou veľkú odvahu a vytrvalosť.

O niekoľko dní po jeho poprave bol v rovnakom meste popravený aj jeho blízky priateľ Karol Holuby. Ich spoločná obeť sa stala symbolom slovenského boja za národnú slobodu.

59. Karol Ján Holuby (1826 – 1848)

- **Miesto a dátum narodenia:** Háj, 14. február 1826
- **Miesto pôsobenia:** Lubina, Modra, Hlohovec
- **Miesto a dátum úmrtia:** Šulekovo (dnes časť Hlohovca), 26. október 1848

Hlavné aktivity:

Karol Ján Holuby sa narodil v obci Háj ako syn evanjelického farára Juraja Holubyho a Evy Františky Bobokovej. Rodina sa neskôr presťahovala do Lubiny, kde jeho otec pôsobil ako farár. V rokoch 1840 až 1844 študoval na evanjelickom gymnáziu v Modre, kde sa spriatelil s Viliamom Šulekom. Obaja sa neskôr aktívne zapojili do slovenského povstania v roku 1848.

Účasť v povstaní

Počas revolučných udalostí v roku 1848 sa Holuby pridol k slovenským dobrovoľníkom na Myjave. Slovenská národná rada ho vymenovala za komisára a 25. septembra 1848 ho vyslala ako splnomocnenca do obcí Kostolné, Vaďovce, Hrušové, Horné a Dolné Bzince a Lubina. Jeho úlohou bolo získať ozbrojenú podporu pre povstanie, sprostredkovať rozkazy Slovenskej národnej rady a zabezpečiť zásobovanie povstalcov na Brezovej pod Bradlom.

Dňa 27. septembra 1848, po bojoch pri Starej Turej a Lubine, bol Holuby zajatý maďarskými gardistami a uväznený v Hlohovci spolu s ďalšími približne 40 osobami. Štatariálny súd ho odsúdil na trest smrti obesením za účasť v povstaní a podnecovanie k ozbrojenému odporu. Pred popravou prejavil veľkú odvahu a lojalitu k svojmu národu, keď vyhlásil: „*Čo plačete ľudia, toto je moja svadba. Ja s radosťou kráčam do náručia svojej nevesty.*“ Bol popravený 26. októbra 1848 v Šulekove, na rovnakom mieste, kde bol o šesť dní skôr popravený jeho priateľ Viliam Šulek.

Pamiatka a odkaz

Obet' Karola Holubyho a Viliama Šuleka sa stala symbolom boja za slobodu a práva slovenského národa. Janko Kráľ im venoval báseň „Duma dvoch bratov“. Na mieste ich popravy v Šulekove bol v roku 1927 postavený pamätník podľa návrhu architekta Dušana Jurkoviča. Obec Šulekovo, dnes mestská časť Hlohovca, nesie meno na počesť Viliama Šuleka.

<http://www.krajne.sk/obec/zakladne-informacie/historia/slovenski-martyri-komisari-snr-holuby-a-sulek-1848>

60. Dionýz Štúr (1827 – 1893)

- **Miesto a dátum narodenia:** Beckov, 2. apríl 1827
- **Miesto pôsobenia:** Viedeň, Banská Štiavnica, Bratislava, Modra
- **Miesto a dátum úmrtia:** Viedeň, 9. október 1893

Hlavné aktivity:

Dionýz Štúr sa narodil 2. apríla 1827 v Beckove v rodine učiteľa Jozefa Štúra a Jany (Johanky) rodenej Riznerovej. Bol druhostupňovým bratancom národného buditeľa Ľudovíta Štúra. Svoje stredoškolské vzdelanie získal na evanjelickom lýceu v Bratislave a gymnáziu v Modre. V roku 1844 začal študovať na Viedenskej polytechnike, kde sa venoval matematike, fyzike a chémii. Pod vplyvom profesora Wilhelma Haidingera sa začal zaujímať o prírodné vedy. V roku 1847 získal štipendium na štúdium na Banskej akadémii v Banskej Štiavnici. Po jej absolvovaní sa vrátil do Viedne, kde v roku 1850 nastúpil do novozaloženého Ríšskeho geologického ústavu. Tu sa venoval geologickému mapovaniu monarchie a neskôr sa špecializoval na fytopaleontológiu. V roku 1885 sa stal riaditeľom ústavu a túto funkciu zastával až do odchodu do dôchodku v roku 1892. Zomrel 9. októbra 1893 vo Viedni.

Hlavné diela a prínosy

- **Geologické mapovanie:** Dionýz Štúr sa podieľal na tvorbe prvej prehľadnej geologickej mapy Rakúsko-Uhorska, pričom významne prispel k poznaniu geológie Álp a Karpát.
- **Fytopaleontológia:** D. Štúr sa venoval štúdiu fosílnych rastlín, najmä z obdobia paleozoika v Čechách. Jeho práca v tejto oblasti položila základy systematického výskumu fosílnych flóry v strednej Európe.
- **Publikačná činnosť:** Počas svojho života publikoval približne 300 vedeckých prác, v ktorých sa venoval geológii, paleontológii a botanike.

Ocenenia a členstvá

- **Cotheniusova medaila:** V roku 1890 získal prestížnu Cotheniusovu medailu za svoje vedecké prínosy.
- **Členstvo v akademických spoločnostiach:** Bol členom viacerých vedeckých spoločností, vrátane Leopoldiny a Geologickej spoločnosti v Londýne.

Pamiatka

Na počesť Dionýza Štúra bol v roku 1953 pomenovaný Štátny geologický ústav Dionýza Štúra v Bratislave.

61. Samo Bohdan Hroboň (1820 – 1894)

- **Miesto a dátum narodenia:** Liptovská Sielnica, 24. august 1820
- **Miesto pôsobenia:** Liptovská Sielnica, Levoča, Bratislava, Halle
- **Miesto a dátum úmrtia:** Liptovská Sielnica, 30. júl 1894

Hlavné diela:

- **Slovenskje iskrice** (1857)
- **Slovopieseň** (1861)
- **Slovo o Goethem a Heglovi** (1863) – filozoficko-estetická úvaha
- **Svätopompej** (1872)
- **Prosbopej slovensk jeho chorľavca-žobrása** (1874)
- **Pejan víťazný** (1878)

Hlavné aktivity:

Samo Bohdan Hroboň sa narodil v rodine evanjelického farára Jakuba Hroboňa a Terézie, rodenej Midielkovej, ako najmladší zo siedmich detí. Od roku 1834 študoval na evanjelickom lýceu v Levoči, kde sa zapojil do národno-emanipačných aktivít a začal písať svoje prvé básne v češtine. V roku 1839 pokračoval v štúdiu na evanjelickom lýceu v Bratislave, kde sa stal aktívnym členom Spoločnosti česko-slovanskej. V rokoch 1842 – 1844 študoval teológiu a filozofiu na univerzite v Halle. Po návrate sa usadil v rodnej Liptovskej Sielnici, kde žil až do svojej smrti.

Tvorba a prínos

Tvorba S.B. Hroboňa je charakteristická hľadaním skrytej podstaty slov a reality prostredníctvom etymologických analýz a mystických vízií. Veril v duchovnú obnovu a zjednotenie všetkých slovanských národov.

Hroboňov život a tvorba boli ovplyvnené jeho zdravotnými problémami, ktoré sa prejavovali príznakmi schizofrénie. Napriek tomu pokračoval v písaní a korešpondencii s významnými osobnosťami svojej doby. Zomrel 30. júla 1894 v Liptovskej Sielnici.

Písal si denník – ma viac ako 8000 strán – zháňam.

62. Samuel Jurkovič (1796 – 1873)

- **Miesto a dátum narodenia:** Brezová pod Bradlom, 9. február 1796
- **Miesto pôsobenia:** Nové Mesto nad Váhom, Sobotište, Brezová pod Bradlom, Vrbové
- **Miesto a dátum úmrtia:** Brezová pod Bradlom, 13. júl 1873

Hlavné aktivity

Samuel Jurkovič bol významný slovenský národný buditeľ, pedagóg a priekopník družstevníctva. Základné vzdelanie získal v Brezovej pod Bradlom, neskôr študoval v Győri, Trnave, Banskej Bystrici a Banskej Štiavnici. Svoju kariéru začal ako učiteľ v Novom Meste nad Váhom a od roku 1831 pôsobil v Sobotišti. Bol aktívnym podporovateľom slovenského národného obrodzenia a zasadzoval sa za vzdelávanie ľudu.

Prínos k družstevníctvu

V roku 1845, spolu s Michalom Horňákom, založil v Sobotišti Gazdovský spolok, ktorý je považovaný za prvé roľnícke družstvo v Európe. Tento spolok mal za cieľ poskytovať finančnú pomoc svojim členom a podporovať hospodársky rozvoj regiónu. Jeho vznik bol inšpirovaný myšlienkami vzájomnej pomoci a solidarity medzi roľníkmi.

Kultúrne aktivity

Jurkovič sa venoval aj kultúrnej činnosti; v roku 1841 založil v Sobotišti Slovenské národné divadlo nitrianske, ktoré bolo jedným z prvých ochotníckych divadiel na Slovensku. Okrem toho podporoval zakladanie čitateľských spolkov, knižníc a škôl, čím prispieval k šíreniu vzdelanosti medzi slovenským ľuďom.

Rodinný život

Bol svokrom Jozefa Miloslava Hurbana, významného slovenského spisovateľa a politika, a starým otcom Svetozára Hurbana Vajanského, popredného predstaviteľa slovenského literárneho realizmu. Jeho vnuk je architekt Dušan Jurkovič.

<https://matica.sk/samuel-jurkovic/>

63. Ján Pravoslav Leška (1831 – 1909)

- **Miesto a dátum narodenia:** Vrbovce, 7. máj 1831
- **Miesto pôsobenia:** Vrbovce, Modra, Bratislava, Viedeň, Myjava, Bukovec, Bzince pod Javorinou, Brezová pod Bradlom
- **Miesto a dátum úmrtia:** Bzince pod Javorinou, 5. august 1909

Hlavné diela:

- **Vzdychy Naimské** – básnická zbierka s náboženskou a vlasteneckou tematikou, niektoré básne zľudoveli.
- **Naše nádeje** – báseň zo zbierky *Vzdychy Naimské*, ktorá sa stala populárnou náboženskou piesňou.
- **Korouhev na Sionu** – náboženský časopis, ktorý vydával spolu s Michalom Boorom v rokoch 1878 – 1883.
- **Katechismus k vyučování dospělejších dítek křesťanských**
- **Články v slovenských periodikách** – prispieval do viacerých novín a časopisov s náboženskými a národnými témami.

Hlavné aktivity

Ján Pravoslav Leška, zvaný aj Zlatoústý, bol evanjelický kňaz, spisovateľ, novinár a prekladateľ. Narodil sa v roku 1831 vo Vrbovcich. Študoval na gymnáziu v Modre, kde medzi jeho učiteľov patrili aj Ján Kalinčiak, a následne teológiu v Bratislave a vo Viedni. Svoju duchovnú dráhu začal ako kaplán v Myjave, neskôr pôsobil ako farár v Bukovci (1855 – 1860), v Bzinciach pod Javorinou (1860 – 1881) a v Brezovej pod Bradlom. Po odchode do dôchodku sa vrátil do Bziniac pod Javorinou, kde aj zomrel a bol pochovaný.

Počas svojho pôsobenia v Bzinciach sa aktívne zapájal do národného života. V rokoch 1859 – 1867 sa postavil proti maďarizačným snahám a podporoval tzv. patentálnych bojovníkov v evanjelickej cirkvi. V roku 1879 bol zvolený za nitrianskeho seniora, avšak v roku 1890 bol z tejto funkcie odvolaný pre svoj odpor voči maďarizácii v cirkvi. Bol blízkym priateľom rodiny Riznerovcov, najmä Ľudovíta Riznera, a podporoval literárne začiatky Ľudmily Podjavorinskej, ktorá ho neskôr opísala v epickej básni "Prelud".

Odkaz

J.P. Leška sa venoval písaniu duchovnej poézie a prekladaniu náboženskej literatúry z latinčiny a nemčiny. Je autorom básnickej zbierky "Vzdychy Naimské", z ktorej niektoré básne, ako napríklad "Naše nádeje", zľudoveli a stali sa súčasťou piesňového repertoáru. Prekladal aj katechizmy a iné náboženské texty.

64. Jozef Ľudovít Holuby (1836 – 1923)

- **Miesto a dátum narodenia:** Lubina, 25. marec 1836
- **Miesto pôsobenia:** Lubina, Modra, Bratislava, Viedeň, Praha, Skalica, Zemianske Podhradie, Pezinok
- **Miesto a dátum úmrtia:** Pezinok, 15. jún 1923

Hlavné diela:

- **Kvetena Javoriny nad Lubinou** (1871) – botanická štúdia flóry Veľkej Javoriny.
- **Flora des Trencsiner Comitatus** (1888) – podrobný prehľad rastlínstva Trenčianskej stolice.
- **Spoznám húb okolo Zemianskeho Podhradia** (neuvedené) – rukopisná práca obsahujúca opis 638 druhov húb.
- **Herbár** – obsahoval približne 12 000 položiek, predaný do Budapešti, neskôr uložený v múzeu v Bukurešti.
- **Zbierka machov** – zakúpená Sedmohradským múzeom v Kluži.
- **Etnografické štúdie** – dokumentoval ľudové zvyky, remeslá a odevy v oblasti Bošáckej doliny.
- **Historické a archeologické články** – venoval sa skúmaniu historických listín a archeologických nálezov.
- **Príspevky do vedeckých a národopisných periodík** – publikoval približne 250 botanických článkov v rôznych jazykoch

Jozef Ľudovít Holuby bol jeden z najvýznamnejších slovenských prírodovedcov a botanikov 19. storočia. Jeho starší brat bol hrdina meruôsmych rokov Karol Holúby, ktorého popravili za účasť protimaďarskom povstaní. J.Ľ. Holúby sa narodil v roku 1836 v obci Lubina. Prvé vzdelanie získal doma pod vedením svojho otca, ktorý ho učil latinčinu, nemčinu, matematiku a históriu. V rokoch 1847 až 1850 študoval na gymnáziu v Modre, kde bol jeho učiteľom aj známy spisovateľ a národovec Janko Kalinčiak. Následne pokračoval v štúdiu na evanjelickom lýceu v Bratislave (1850 – 1855), kde sa pod vplyvom profesora Karola Csadera začal intenzívne venovať botanike. Teologické štúdiá dokončil vo Viedni a Prahe.

Po ukončení štúdií pôsobil krátko ako vychovávateľ v Bratislave a v rokoch 1860 – 1861 ako evanjelický kaplán v Skalici. V roku 1861 nastúpil na miesto farára v Zemianskom Podhradí, kde strávil 48 rokov svojho života. Po odchode do dôchodku v roku 1909 sa presťahoval k dcére Božene do Pezinka, kde 15. júna 1923 zomrel.

Prínos k vede a kultúre

Jozef Ľudovít Holuby bol všestranným vedcom a kultúrnym pracovníkom. Jeho hlavnými oblasťami záujmu boli botanika, mykológia, etnografia, história a archeológia.

Odkaz

Jozef Ľudovít Holuby bol významnou osobnosťou slovenského národného obrodzenia a vedy. Jeho práca v oblasti botaniky, etnografie a histórie zanechala trvalý odkaz pre ďalšie generácie. Na jeho počesť sú pomenované viaceré rastlinné druhy a jeho meno nesie aj turistická chata na Veľkej Javorine. V roku 1920 ho Česká akadémia vied prijala ako dopisujúceho člena a v roku 1922 mu Karlova univerzita v Prahe za jeho celoživotnú vedeckú prácu udelila čestný doktorát, pričom sa jeho slávnostná promócia konala v Bratislave.

https://www.muzeumtn.sk/hlavna-stranka/blog/jozef-ludovit-holuby.html?page_id=18963

65. Štefan Fajnor (1844 – 1909)

- **Miesto a dátum narodenia:** Brezová pod Bradlom, 16. február 1844
- **Miesto pôsobenia:** Senica, Bratislava, Viedeň
- **Miesto a dátum úmrtia:** Viedeň, 26. apríl 1909

Hlavné diela

Štefan Fajnor zanechal bohaté hudobné dedičstvo, ktoré zahŕňa skladby pre klavír, organ, spev a zbory. Medzi jeho významné diela patria:

- *Pochod požunských Slovákov*
- *Sväto-martinský pochod* na text Pavla Országha Hviezdoslava
- *Mor ho* na text Sama Chalupku
- *Bojovník* na text Jána Kalinčiaka
- *Dobrá noc*
- *Hej, Slováci*
- *Modlitba* na text Svetozára Hurbana Vajanského

Hlavné aktivity

Štefan Fajnor bol slovenský hudobný skladateľ a advokát, ktorý významne prispel k rozvoju slovenskej hudby a kultúry v 19. storočí. Narodil sa v roku 1844 v Brezovej pod Bradlom. Jeho mama Judita bola sestra Samuela Jurkoviča. Študoval na evanjelickom lýceu v Bratislave, kde získal základné vzdelanie. Následne pokračoval v štúdiu teológie a práva v Budapešti a Bratislave. Počas svojej kariéry pôsobil ako advokátsky koncipient u významných osobností, ako boli Ján Francisci v Liptovskom Mikuláši, Michal Mudroň v Bratislave a Koronthály v Senici. Od roku 1869 pracoval ako samostatný advokát v Senici.

Fajnor bol nielen právnikom, ale aj vášnivým hudobníkom a skladateľom. Aktívne propagoval diela Bedřicha Smetanu a udržiaval kontakty s českou hudobnou scénou. V roku 1879 prednášal v Umeleckej besede v Prahe o slovenskej ľudovej piesni.

Okrem hudby sa venoval aj zbieraniu a dokumentovaniu slovenských ľudových krojov, výšiviek a keramiky. V roku 1887 spolupracoval so Živenou pri organizovaní Výstavy všetkých výrobkov slovenského ľudu v Martine.

Odkaz

Jeho skladby boli publikované v rôznych zbierkach, ako napríklad v *Zbierke slovenských mužských zborov* Mikuláša Ruppeltda, v *Hlahole*, v hudobnej prílohe *Knihovny československej* a v almanachu Karola Salvu a Karola Kálala *Od Šumavy k Tatrám*.

Zaujímavosti:

Jeho syn Vladimír, bol významný politik 1. ČSR, a je po ňom pomenované nábrežie v Bratislave. Jeho žena Emília Anna Jurenková, bola sestra matky M. R. Štefánika.

<https://www.kopaniarskenoviny.sk/stefan-fajnor-osobnosti/>

http://www.nasaadvokacia.sk/s_fajnor.html

66. Martin Metod Braxatoris (1863 – 1934)

- **Miesto a dátum narodenia:** Radvaň (dnes súčasť Banskej Bystrice), 2. máj 1863
- **Miesto pôsobenia:** Nadlak, Liptovský Mikuláš, Brezová pod Bradlom, Senica
- **Miesto a dátum úmrtia:** Senica, 26. august 1934

Hlavné diela

- **Ratoliestky z hory Olivetskej** (1903 – 1926) – trojzväzková zbierka náboženskej lyriky
- **Verše** (1918) – zbierka svetskej poézie
- **Zo života malých** (1921) – verše pre deti
- **Drobné kvietka** (1922) – verše pre deti
- **Vtáčí džavot** (1925) – verše pre deti
- **Hŕstka kláskov** (1925) – verše pre deti

Hlavné aktivity

Martin Metod Braxatoris bol evanjelický kňaz, básnik, redaktor, prekladateľ. Jeho otec bol básnik Andrej Sládkovič (vlastným menom Braxatoris). M.M. Braxatoris sa narodil v roku 1863 v Radvani. Študoval na gymnáziu v Banskej Bystrici (1874 – 1879), následne na evanjelickom lýceu v Bratislave (1879 – 1882, Rostocku a na univerzite v Lipsku (1882 – 1887). Po ukončení štúdií bol v roku 1887 vysvätený za kňaza. Svoju duchovnú službu začal ako kaplán v Nadlaku, potom pôsobil v Liptovskom Mikuláši a Brezovej pod Bradlom. Od roku 1892 až do svojej smrti v roku 1934 bol evanjelickým farárom v Senici, kde zastával aj funkcie seniorálneho notára a pokladníka.

Odkaz

Okrem vlastnej tvorby sa venoval aj prekladaniu diel z ruštiny, nemčiny a maďarčiny, pričom prekladal autorov ako Nikolaj Vasilievič Gogol', Alexander Sergejevič Puškin, Ivan Sergejevič Turgenev, Johann Wolfgang von Goethe, Friedrich Schiller a Sándor Petőfi. Jeho syn, Pavol Braxatoris sa stal známym slovenským libretistom, textárom a spoluzakladateľom slovenskej operety, pričom je autorom operiet ako Modrá ruža a Pod cudzou vlajkou.

67. Ľudovít Jaroslav Šulek (1822 – 1849)

- **Miesto a dátum narodenia:** Sobotište, 12. september 1822
- **Miesto pôsobenia:** Bratislava, Hlboké, Myjava, Nitra
- **Miesto a dátum úmrtia:** Komárno, 16. jún 1849

Životopis

Ľudovít Jaroslav Šulek sa narodil 12. septembra 1822 v Sobotišti v rodine evanjelického kňaza a učiteľa Jána Šuleka. Jeho starší brat bol hrdina meruôsmych rokov Vilko Šulek, ktorého popravili za účasť protimaďarskom povstaní. V roku 1841 začal študovať na Evanjelickom lýceu v Bratislave, kde sa stretol s Ľudovítom Štúrom, ktorý mal významný vplyv na jeho národné uvedomenie. Počas štúdií sa aktívne zapájal do činnosti Slovanského ústavu, kde sa prednášali básne a kultúrno-politické prejavy. V roku 1845 odišiel študovať teológiu do Halle, no už v roku 1846 sa vrátil na Slovensko a stal sa kaplánom u Jozefa Miloslava Hurbana v Hlbokom. Tu sa zapájal do národnej práce, zakladal knižnice a nedel'né školy.

Účasť v revolúcii 1848 – 1849

V revolučných rokoch 1848 – 1849 sa Šulek aktívne zapojil do národného hnutia. Spolu s Hurbanom organizoval ľudové zhromaždenia, na ktorých predniesli "Žiadosti slovenského národa". Dňa 28. apríla 1848 zorganizovali veľké zhromaždenie v Brezovej pod Bradlom s účasťou približne 3000 ľudí. Následne bol Šulek delegovaný odovzdať tieto žiadosti predstaviteľovi Nitrianskej župy. Počas tejto misie bol zatknutý a uväznený v komárňanskej pevnosti. Napriek snahám o jeho prepustenie zostal vo väzení, kde 16. júna 1849 zomrel na cholera. Jeho hrob sa nachádza na evanjelickom cintoríne v Komárne a je zaradený medzi národné kultúrne pamiatky Slovenskej republiky.

68. Vendelín Bohboj Kutlík (1834 – 1904)

- **Miesto a dátum narodenia:** Stará Pazova, 5. apríl 1834
- **Miesto pôsobenia:** Trnava, Bratislava
- **Miesto a dátum úmrtia:** Bratislava, 4. jún 1904

Hlavné aktivity:

Vendelín Bohboj Kutlík bol významným advokátom, básnikom, publicistom a národným buditeľom. Narodil sa v roku 1834 v Starej Pazove (dnešná Vojvodina, Srbsko). Jeho rodičia pochádzali z Oravy a Liptova a presťahovali sa do Vojvodiny, kde jeho otec pôsobil ako učiteľ. V roku 1844 sa rodina presťahovala do Pitvaroša, kde sa Vendelín spriatelil s Michalom Mudroňom, s ktorým ho spájalo celoživotné priateľstvo.

Po ukončení základného vzdelania študoval na gymnáziách v Sarvaši a Banskej Štiavnici. Následne sa zapísal na štúdium práva Bratislave. Štúdium prerušil na osem rokov kvôli vojenskej službe, no nakoniec ho dokončil v roku 1862. Počas štúdií sa aktívne zapájal do národného života, organizoval literárne a historické besedy a výlety na Devín. Po ukončení štúdií pracoval v advokátskej kancelárii Michala Mudroňa a v roku 1866 zložil advokátske skúšky v Budapešti. Následne pôsobil ako tajomník liptovského župana Jána Francisciho, kde sa zoznámil so svojou budúcou manželkou Boženou Hodžovou, dcérou Michala Miloslava Hodžu.

V roku 1867 si otvoril advokátsku kanceláriu v Trnave, kde počas siedmich rokov organizoval kultúrny život, usporadúval divadelné predstavenia a založil kultúrne združenie Beseda slovenská. V roku 1875 sa rodina presťahovala do Bratislavy, kde Vendelín pokračoval v advokátskej praxi a národnobuditeľskej činnosti. Jeho byt na Panenskej ulici sa stal centrom stretávania národne orientovaných študentov. Nazývali ho druhým Štúrom. Pre svoje aktivity bol obvinený z panslavizmu, čo viedlo k zákazu advokátskej praxe a perzekúcii jeho rodiny. Zomrel 4. júna 1904 v Bratislave.

Odkaz

Vendelín Bohboj Kutlík bol významným advokátom, básnikom, publicistom a národným buditeľom. Jeho práca v oblasti kultúrneho a spoločenského života zanechala trvalý odkaz v dejinách Slovenska. Je pochovaný na evanjelickom cintoríne pri Kozej bráne v Bratislave. Na jeho počesť je v bratislavskej Petržalke pomenovaná ulica.

http://www.nasaadvokacia.sk/v_kutlik.html - opis o jeho živote a o tom ako sa stal obeťou silnej maďarizácie.

69. Jozef Podhradský (1823 – 1915)

- **Miesto a dátum narodenia:** Skalica, 19. apríl 1823
- **Miesto pôsobenia:** Bratislava, Pešť, Viedeň, Nový Sad, Sombor, Leskovac, Belehrad
- **Miesto a dátum úmrtia:** Jagodina, 13. november 1915

Hlavné diela:

Podhradský bol plodným spisovateľom, básnikom, dramatikom, pedagógom a prekladateľom. Jeho tvorba zahŕňa politické brožúry, úvahy o prozódii, autobiografické a biografické príspevky (napr. o Jánovi Kollárovi, Jankovi Kráľovi, Jozefovi Miloslavovi Hurbanovi) a redigovanie viacerých časopisov (Prostonárodná bibliotéka, Evanjelické cirkevné noviny, Slávik, Zornička). Medzi jeho významné diela patria:

- **Holuby a Šulek** (1850)
- **Odpoveď na surovosti a jeho...brožúri oproti zboru slovanskému písané** (1850)
- **Vdččná památka v Pánu zesnulých pešťanských Slováku ve veršoch pohřebných** (1851)
- **Liptovský a Hrajnoha alebo Svátek řízení božího** (1857)
- **Korhel' a jeho nebožiatka** (1864)
- **Švárna Skaličanka** (1864)
- **Hora stratenej nádeje** (1865)
- **Tajná história panslavizmu vôbec a uhorských Slovákov zvlášte** (1868)
- **Vplyv židovských mravov v ľudskej spoločnosti** (1880)
- **Obrana a sláva našej Tatry** (1882)
- **Vyhodený študent na skale** (1888)
- **Anjel strážca**
- **Malá Marienka**
- **Dobré dieťa zlých rodičov**
- **Tragédia Tatry**
- **Roztrieskaná harmónia**

Hlavné aktivity:

Jozef Podhradský bol štúrovský spisovateľ, ktorý odporučil Jankovi Matuškov, aby hudobný doprovod ku jeho básni Nad Tatrou sa blýska bola ľudová pesnička „Kopala studienku“. Jozef Podhradský sa narodil 19. apríla 1823 v Skalici. Základné vzdelanie získal vo Vrbovcich, neskôr študoval na nižšom gymnáziu v Komárne (1836 – 1839) a následne na evanjelickom lýceu v Bratislave (1839 – 1848), kde sa stal členom štúrovej družiny. V roku 1848 zložil profesorskú skúšku z filozofie, klasických jazykov, nemeckej a maďarskej literatúry na peštianskej univerzite. Počas revolučných rokov 1848 – 1849 pôsobil ako pomocný farár a učiteľ v Pešti, kde spolupracoval s Jánom Kollárom. Po jeho odchode sa stal hlavným farárom slovenskej evanjelickej cirkvi v Pešti (1850 – 1862). Pre svoje názory a odpor voči spájaniu evanjelikov bol prenasledovaný, čo viedlo k jeho rezignácii. Následne pôsobil ako vojenský evanjelický kňaz vo Viedni (1862 – 1863). Od roku 1863 žil prevažne v dnešnom Srbsku, kde v čase 1. svetovej vojny v roku 1915 umiera.

Zaujímavosť:

Sám spomínal, že „Janko Matúška býval pri Fürsten-Allee (dnes Námestie Slobody). V tej uličke, od Palkoviča v treťom dome. Keď skladal svoju Nad Tatrou sa blýska, hromy divo bijú, musel som mu ju (melódiu ľudovej piesne „Kopala studienku“) hrať na citare. To bola naša zábava.“ <https://matica.sk/jozef-podhradsky/>

70. Michal Kútsky (1828 – 1899)

- **Miesto a dátum narodenia:** Skalica, 21. november 1828
- **Miesto pôsobenia:** Skalica, Banská Bystrica, Brezová pod Bradlom
- **Miesto a dátum úmrtia:** Brezová pod Bradlom, 18. marec 1899

Hlavné aktivity

Michal Kútsky bol hudobný pedagóg, zbormajster a organista, ktorý významne prispel k rozvoju hudobnej kultúry na Slovensku. Narodil 21. novembra 1828 v Skalici. Študoval na gymnáziu v Komárne, následne na evanjelickom lýceu v Bratislave, kde absolvoval aj súkromné hodiny hudby. Počas svojho pôsobenia v Skalici pracoval ako učiteľ hudby a organista; je známe, že hral na organe počas pohrebu významného slovenského básnika Jána Kollára. Od roku 1863 až do roku 1898 bol rektorom školy a organistom v Brezovej pod Bradlom, kde spolupracoval s Jarom Leškom a Štefanom Fajnorom. V Brezovej pod Bradlom viedol miestny mužský zbor a malú sláčikovú kapelu. Zomrel 18. marca 1899 v Brezovej pod Bradlom.

Dielo

Michal Kútsky sa venoval komponovaniu a úprave cirkevnej hudby. Po jeho smrti vyšli diela ako "Chorále do štvorhlasu vypracované od Michala Kútzkeho, bývalého ev. a. v. učiteľa – varhaníka na Brezovej" a "Chorále pre mužský a miešaný zbor".

71. Pavel Blaho (1867 – 1927)

- **Miesto a dátum narodenia:** Skalica, 25. marec 1867
- **Miesto pôsobenia:** Skalica, Bratislava, Luhačovice
- **Miesto a dátum úmrtia:** Bratislava, 29. november 1927

Hlavné aktivity:

Pavel Blaho bol lekár, národný buditeľ, politik. Narodil sa 25. marca 1867 v Skalici. Po ukončení gymnaziálnych štúdií v Skalici a Trnave v roku 1887, začal študovať medicínu na Viedenskej univerzite, kde sa aktívne zapájal do činnosti akademického spolku Tatran a neskôr spoluzaložil spolok Národ. Počas štúdií prispieval do Amerikánsko-slovenských novín, čo ho viedlo k ceste do USA v roku 1893, kde pracoval ako redaktor týchto novín. Po návrate na Slovensko si v Skalici otvoril lekársku prax a venoval sa publicistike. V roku 1898 začal vydávať ľudový kalendár "Nová domová pokladnica" a spolu s Vavrom Šrobárom založil časopis "Hlas", ktorý kritizoval pasivitu Slovenskej národnej strany a stal sa platformou pre tzv. hlasistov. Blaho sa tiež angažoval v zakladaní potravných a peňažných družstiev, pričom založil približne 100 takýchto spolkov. V roku 1907 založil Obchodnú banku v Skalici a neskôr sa podieľal na vzniku Americko-slovenskej banky v Bratislave. Bol aktívny aj v politike; v rokoch 1906 a 1910 bol zvolený za poslanca uhorského snemu, kde vystupoval proti Apponyho školským zákonom. Počas prvej svetovej vojny pôsobil ako vojenský lekár a po jej skončení sa stal signatárom Martinskej deklarácie. Zomrel 29. novembra 1927 v Bratislave a je pochovaný v Skalici.

72. Jozef Hollý (1879-1912)

- **Miesto a dátum narodenia:** Skalica, 29. január 1879
- **Miesto pôsobenia:** Skalica, Bratislava, Stará Turá, Moravské Lieskové
- **Miesto a dátum úmrtia:** Moravské Lieskové, 3. november 1912

Hlavné diela:

- **Kubo** – ľudová veselohra, jeho najznámejšie dielo, často uvádzané na slovenských divadelných scénach
- **Geľo Sebechlebský** – satira zobrazujúca malomeštiacke pomery
- **Amerikán** – tragédia o návrate emigranta zo zahraničia
- **Černová** – tragédia inšpirovaná tragickými udalosťami v Černovej

Hlavné aktivity:

Jozef Hollý bol evanjelický kňaz, dramatik a spisovateľ. Narodil sa v Skalici v roku 1879. Po absolvovaní Evanjelickej teologickej akadémie v Bratislave bol v roku 1901 vysvätený za kňaza. Pôsobil ako kaplán v Báčskom Petrovci, neskôr v Starej Turej a od roku 1903 ako farár v Moravskom Lieskovom, kde veľmi mladý zomiera. Napísal známu komédiu Kubo, ktorú preslávil legendárny Jozef Króner a dodnes patrí medzi často hrané divadelné hry či muzikály.

Zaujímavosť:

Jozef Hollý je starý otec známeho českého herca Jozefa Abrháma.

<https://www.staratura.sk/item/jozef-holly/>

<https://www.ecav.sk/aktuality/spravodajstvo/spominame-na-vzacnych-evanjelikov-jozef-holly>

73. Ján Branislav Hergot (1817 – 1873)

- **Miesto a dátum narodenia:** Ružindol, 16. november 1817
- **Miesto pôsobenia:** Ružindol, Svätý Jur
- **Miesto a dátum úmrtia:** Svätý Jur, 17. február 1873

Hlavné aktivity:

Ján Branislav Hergot sa narodil 16. novembra 1817 v Ružindole do roľníckej rodiny. Bol známy svojou mohutnou postavou a fyzickou silou, čo mu vynieslo povesť najsilnejšieho Slováka svojej doby. Aktívne sa zapojil do revolučných udalostí v rokoch 1848 – 1849 ako slovenský dobrovoľník. Počas bojov padol do zajatia, z ktorého sa mu podarilo uniknúť aj s povstaleckou zástavou. V roku 1868 vďaka svojej sile zabránil maďarským šovinistom prekaziť divadelné predstavenie v Trnave.

Od roku 1856 žil vo Svätom Jure, kde sa venoval zbieraniu slovanských starožitností, ktoré neskôr odovzdal Matici slovenskej. Bol aktívnym podporovateľom štúrovcov a členom Matice slovenskej. Zomrel 17. februára 1873 vo Svätom Jure.

Odkaz

Je o ňom veľmi dobrá povest' v knižke od Marie Ďuričkovej: Bratislavské povesti – pod názvom Ján Hergot.

Bratislavský exodus:

https://noveslovo.eu/archiv/stosedemdesiat-rokov-od-exodu-sturovcov-z-bratislavy-do-levoce/#google_vignette

Mená odchádzajúcich študentov na protest ku odvolaniu Ľ. Štúra z mesta asistenta Katedry reči slovanskej. Na konci sú uvedení, tí, ktorí si to rozmysleli.

74. Samuel Štúr (1818 – 1861)

Zemianske Podhradie) bol slovenský evanjelický kňaz, mladší brat Ľudovíta Štúra.

Miesto a dátum narodenia: Uhrovec, 15. október 1818

Miesto pôsobenia: Uhrovec, Bratislava, Zemianske Podhradie

Miesto a dátum úmrtia: Zemianske Podhradie, 15. február 1861

Hlavné aktivity:

Samuel Štúr sa narodil v roku 1818 v Uhrovci, bol mladším bratom Ľudovíta, v ktorého tieni vlastne prežil celý život. Zúčastnil sa schôdzke dňa 14.2. 1843, kde sa prijala téza o potrebe nového spisovného jazyka. Po odvolaní Ľudovíta Štúra z pozície zástupcu profesora Palkoviča, spolu s ďalšími študentmi, dokončil štúdium na lýceu v Levoči. V roku 1844 zložil kandidátsku skúšku z teológie u superintendenta Pavla Jozeffyho. Následne pôsobil ako kaplán v Zemianskom Podhradí a v roku 1848 sa stal evanjelickým farárom tejto obce. Tu pôsobil až do svojej smrti. Podľa zaužívanej legendy mal práve Samuel prednastaviť svojho brata Adele Ostrolúckej.

<https://stur.sk/osoby/samuel.htm>

75. Karol Drahotín Hrenčík (1822 — 1907)

Miesto a dátum narodenia: Revúca, 3. október 1822

Miesto pôsobenia: Revúca, Kežmarok Bratislava, Banská Štiavnica

Miesto a dátum úmrtia: Banská Štiavnica, 10. október 1907

Hlavné aktivity:

Karol Hrenčík bol evanjelický kňaz a pedagóg. Narodil sa v Revúcej v roku 1822. Študoval v Kežmarku, Banskej Štiavnici a v Bratislave. Bol medzi študentmi, ktorí na protest proti prepusteniu L. Štúra z lýcea prešli do Levoče. Dňa 3. mája 1848 odišiel na univerzitu do Halle. Neskôr pôsobil ako kaplán a profesor v Banskej Štiavnici, kde sa venoval výchove a vzdelávaniu mládeže. Tu aj zomrel. V záujmovej oblasti okrem štúdia nepôsobil.

https://zlatyfond.sme.sk/dielo/1933/Francisci_Listy-Jana-Francisciho-1/5#ftn.d56e2675#ixzz91OCh3ipz

76. Ľudovít Augustín Gál (1822 – 1894)

Ľudovít Augustín Gál sa narodil v Ratkovej v roku 1822. Bol evanjelický kňaz, publicista a zberateľ ľudových povestí, ktorý študoval na Bratislavskom lýceu a odišiel na odpor voči Štúrovmu odvolaniu. Neskôr žil na Gemeri a v záujmovej oblasti nepôsobil.

<https://www.majgemer.sk/gemer/obce-gemera/item/6834-s-uctou-spominame-k-150-vyrociu-prveho-slovenskeho-gymnazia-v-revucej>

77. Ján Kučera (1822 — 1849)

- **Miesto a dátum narodenia:** Sklabiňa, 18. január 1822
- **Miesto pôsobenia:** Bratislava, Levoča, Kežmarok, Ružomberok, Martin, Viedeň, Zvolen
- **Miesto a dátum úmrtia:** Zvolen, 1. november 1849

Hlavné aktivity:

Ján Kučera bol bojovník za národné práva a hrdina Slovenského povstania 1848/49. Narodil sa v Sklabini v roku 1822. Študoval na Evanjelickom lýceu v Bratislave, kde sa stal jedným z najoddanejších žiakov Ľudovíta Štúra. Keď bol Štúr v roku 1844 zosadený z Katedry reči a literatúry československej, práve J. Kučera viedol odídencov do Levoče. Tu pokračoval v štúdiu a bol členom výboru Ústavu reči a literatúry československej. Venoval sa aj pedagogickej činnosti - prednášal dejiny na základe Štúrových bratislavských prednášok. V roku 1845 odišiel do Kežmarku, kde sa na základe poverenia Janka Francisciho stal správcom Jednoty mládeže slovenskej a Spolku miernosti. Štúdium dokončil v Bratislave vďaka štipendiu Tatrína. V rokoch 1847 – 1848 pôsobil ako notár súdnej tabule v Ružomberku, no čoskoro ho Ľudovít Štúr povolal k sebe a stal sa jeho spolupracovníkom v redakcii Slovenských národných novín. Po vypuknutí revolúcie v roku 1848 ho Ľudovít Štúr poveril organizovaním masových akcií za národné požiadavky. Pôsobil v Turci, Horehroní a Liptove a bol jedným z hlavných iniciátorov Liptovských žiadostí (28. marca 1848), ktoré boli predohrou k Žiadostiam slovenského národa (10. máj 1848). Tie boli vyhlásené v Ondrašovských kúpeľoch ako vrcholný politický program slovenského hnutia v revolučnom období.

Revolúcia 1848/49

Na začiatku revolučného boja sa stal veliteľom národnej gardy v Turci so sídlom v Martine. Organizoval porady o strategickom postupe slovenského hnutia a zabezpečoval odchod prenasledovaných národných pracovníkov do zahraničia. Po porážke prvej (septembrovej)

výpravy sa musel skrývať pred prenasledovaním. V januári 1849 sa pridol k slovenskému dobrovoľníckemu zboru a stal sa členom stolíčného zastupiteľstva v Martine. V turčianskych dedinách agitoval za budovanie domobrany. Bol kapitánom 6. stotiny slovenského dobrovoľníckeho zboru.

Keď sa v radoch dobrovoľníkov začali objavovať známky únavy a nespokojnosti s vojenskou disciplínou, bol jedným zo slovenských dôstojníkov, ktorí sa vzbúrili proti veliteľským metódam Bedřicha Bloudka. Po rozpustení zimnej výpravy (1849) pomáhal vo Viedni pri organizovaní letnej výpravy. V oblasti banských miest a Gemera jeho jednotka plnila tzv. policajné úlohy proti účastníkom maďarskej revolúcie.

V októbri 1849 ochorel a liečil sa vo Zvolene, kde napriek mladému veku (27 rokov) zomrel 1. novembra 1849. Mikuláš Dohnány mu venoval báseň „Nad hrobom J. Kučeru“, ktorá pripomína jeho život a obeť za slovenský národ.

https://zlatyfond.sme.sk/dielo/1933/Francisci_Listy-Jana-Francisciho-1/5#ixzz91OB4YCr8

<https://matica.sk/zabudnuty-dvestorocny-sturovec-janko-kucera/>

78. Mikuláš Dohnány (1824 – 1852)

- **Miesto a dátum narodenia:** Ovčiarsko, 28. november 1824
- **Miesto pôsobenia:** Trenčín, Győr, Bratislava, Levoča, Bytča, Skalica, Trnava
- **Miesto a dátum úmrtia:** Trnava, 2. jún 1852

Hlavné diela:

- História povstania slovenského z roku 1848 – historické spracovanie slovenského povstania
- Básne s národnou tematikou – publikované v rôznych dobových periodikách
- Recenzie a preklady – diela od Homéra, Williama Shakespeara, Georgea Gordona Byrona

Hlavné aktivity:

Mikuláš Dohnány bol slovenský básnik, redaktor, polyglot a historik, aktívny účastník slovenského národného obrodzenia a štúrovec. Pochádzal zo zemianskej rodiny a vzdelanie získaval v Trenčíne, Győri. Študoval taktiež na Bratislavskom lýceu a po odchode Ľ. Štúra Levoči. Pracoval ako vychovávateľ v Bytči a Levoči, kde zároveň spravoval "Jednotu mládeže Slovenska". V rokoch 1851 – 1852 pôsobil ako redaktor časopisu "Slovenské pohľady" v Skalici a Trnave.

Bol mimoriadne jazykovo nadaný; ovládal nemčinu, francúzštinu, angličtinu, maďarčinu, taliančinu, latinčinu, gréčtinu, hebrejčinu a všetky slovanské jazyky. Aktívne sa zapojil do slovenského povstania v roku 1848, ktoré neskôr historicky spracoval v diele "História povstania slovenského z roku 1848".

Jeho život predčasne ukončila duševná choroba, ktorá sa prejavila počas jeho pôsobenia v Trnave. Choroba sa mu mala rozvinúť z nešťastnej neopätovanej lásky k Emílii Jurkovičovej (sestra Aničky Jurkovičovej) – podrobne tu: <https://matica.sk/mikulas-z-povazia/>

79. Michal Kolpaský (1823 — 1904)

Pochádzal z Bátoviec. Študoval na Bratislavskom lýceu. Bol súčasťou skupiny študentov, ktorí na protest osíšli do Levoče. Po ukončení štúdií pôsobil ako evanjelický farár v obci Beržeň (Börzsöny) v maďarskej časti Hontianskej župy. V záujmovej oblasti okrem štúdia nepôsobil.

https://zlatyfond.sme.sk/dielo/1933/Francisci_Listy-Jana-Francisciho-1/6#ixzz91OFyKjp0

80. Gustáv Adolf Koričanský (1822 – 1898)

- **Miesto a dátum narodenia:** Ladzany, 9. februára 1822
- **Miesto pôsobenia:** Banská Štiavnica, Lučenec, Bratislava, Prešov, Horné Terany
- **Miesto a dátum úmrtia:** Horné Terany, 15. októbra 1898

Hlavné aktivity

Gustáv A. Koričanský bol evanjelický farár, pedagóg a národný buditeľ, ktorý sa narodil v roku 1822 v Ladzanoch. Študoval v Banskej Štiavnici, Lučenci a na lýceu v Bratislave, kde v bol súčasťou skupiny študentov, ktorí odišli do Levoče. Po ukončení štúdií pôsobil ako farár v Horných Teranoch. Má lokálny význam pre Hontiansky kraj.

Príklad jeho národného nadšenia:

„Mŕtve ľady spánku a nečinnosti boli Tatranských Slovákov; dlholeté putá nevedomosti národného života zvierali Váhu, Hrona synov; až potom východom život a činnosť vzbudzujúceho slnka, ľady sa stopili, putá rozpraskli a Slováci život nový, život to prísnu prácou ducha požadujúceho náročnosť, zaviazali.“

05_1_2019.pdf

80. Janko Matúška (1821 – 1877)

- **Miesto a dátum narodenia:** Dolný Kubín, 10. január 1821
- **Miesto pôsobenia:** Dolný Kubín, Bratislava, Oravský Podzámok
- **Miesto a dátum úmrtia:** Dolný Kubín, 11. január 1877

Študoval na evanjelickom lýceu v Bratislave, bol medzi študentami, čo opustili lýceu po odvolaní E. Štúra. Autor textu štátnej hymny. Po odchode z lýcea pôsobil už len na Orave.

Peter Kellner-Hostinský (1823 – 1873)

- **Miesto a dátum narodenia:** Gemerská Poloma, 6. január 1823
- **Miesto pôsobenia:** Bratislava, Levoča, Revúca, Rimavská Sobota
- **Miesto a dátum úmrtia:** Rimavská Sobota, 10. august 1873

Hlavné diela:

- **Prvoťini vedi slovanskej** (1851) – publikované v časopise Slovenské pohľady
- **Slovania v Uhrách, na základe histórie národov Uhorských** (1862) – publikované v Pešťbudínskych vedomostiach
- **Svätoslavičovci** (1869) – dráma uverejnená v časopise Minerva
- **Šuhajovo dumanie** (1973) – zbierka poézie
- **Stará vieronauka slovenská** (1871) – náučné dielo

Hlavné aktivity

Peter Pavel Kellner, známy ako Peter Kellner-Hostinský bol spisovateľ, filozof, spisovateľ, a redaktor. Narodil sa v roku 1823 v Gemerskej Polome v rodine evanjelického farára Karola Kellnera. Študoval na gymnáziách v Rožňave a Levoči, neskôr na evanjelickom lýceu v Bratislave, kde sa venoval filozofii a teológii. Po odvolaní Ľudovíta Štúra z profesúry na protest odišiel do Levoče. Počas redigovania Slovenských národných novín navštevoval ešte právnickú akadémiu v Bratislave a zaoberal sa rozsiahlymi ekonomickými štúdiami. O tom svedčia najmä jeho úvodníky uverejnené v druhom ročníku štúrovských politických novín pod názvom:

- **Pohľady na naše národné hospodárstvo**
- **Príklady urbárskeho odkúpenia**
- **Spôsoby urbárskeho odkúpenia**

Hostinský tieto ekonomické rozbor vypracoval na základe dôkladného štúdia literatúry a svedomito ich ilustroval štatistikami. Na základe skúmania minulosti a prítomnosti v Uhorsku ukazoval na neudržateľnosť feudálneho spoločenského zriadenia, ktoré považoval za brzdu rozvoja národného hospodárstva.

Aj jeho zásluhou sa Slovenskije národňje novini postupne zbavovali osvetovo-buditeľského zamerania a stávali sa prostriedkom politickej výchovy maloburžoázných a ľudových vrstiev. Preto aj Mikuláš Dohnány vo svojej *Histórii povstaňja slovenskejho* napísal, že tieto noviny roznášali nové myšlienky a roznecovali lásku k národu. Viedli ľud ku prameňom čerstvého života a podávali mu spôsob k jeho duchovnému a telesnému dobrobytu.

Počas svojho pôsobenia v Bratislave do zániku Slovenských národných novín v júni 1848 napísal trinásť rozsiahlych vedeckých rozpráv a štúdií z rôznych oblastí:

Národné hospodárstvom, Filozofia, Prírodné vedy, Dejiny literatúry, Národopis, História, Ľudová slovesnosť, Teória literatúry.

Odkaz

Peter Kellner-Hostinský zanechal hlbokú stopu v slovenskej literatúre, histórii a predovšetkým vo filozofii. Jeho meno nosí časť sídliska V Bratislave v Novom meste – Hostinského sídlisko.

<https://matica.sk/peter-kellner-hostinsky/>

81. Janko Kráľ (1822 – 1876)

- **Miesto a dátum narodenia:** Liptovský Mikuláš, 24. apríl 1822
- **Miesto pôsobenia:** Bratislava, Levoča, Pešť, Kláštor pod Znievom, Zlaté Moravce, Martin
- **Miesto a dátum úmrtia:** Zlaté Moravce, 23. máj 1876

Hlavné diela:

- Duma bratislavská (1844) – jedna z prvých básní vyjadrujúca rozčarovanie nad spoločenskými pomermi
- Orol (1845) – symbolická báseň vyjadrujúca túžbu po slobode
- Jarná pieseň (1849) – revolučná báseň vyjadrujúca nádej v slobodnú budúcnosť
- Zakliata panna vo Váhu a divný Janko (1844 – 1845) – baladická báseň s ponurou atmosférou, ovplyvnená ľudovými rozprávkami
- Šahy (1849) – reflexia revolučných udalostí
- Krajinská pieseň (1852) – báseň vyjadrujúca národnú hrdosť a vlastenectvo

Hlavné aktivity:

Janko Kráľ bol básnik, revolucionár, naozaj svojský človek nepokojnej náture. Študoval na Evanjelickom lýceu v Bratislave, kde sa stal horlivým prívržencom Ľudovíta Štúra. Patril medzi najradikálnejších predstaviteľov štúrovcov, po odvolaní Ľ. Štúra spolu s ďalšími študentmi na protest odišiel do Levoče.

Revolúcia 1848/49

Počas revolúcie 1848 – 1849 sa Janko Kráľ spolu s J. Rotaridesom burcval k vzbure proti Maďarskej vláde. Za svoju revolučnú činnosť bol v septembri 1848 zatknutý maďarskými úradmi v Šahách a uväznený v Pešti. Hrozil mu trest smrti, ale nakoniec bol v roku 1849 oslobodený cisárskym vojskom. Po prepustení sa na revolúcii už aktívne nezúčastnil. Po revolúcii pracoval ako úradník v Kláštore pod Znievom, v Martine (tu sa zúčastnil Memoranda), Zlatých Moravciach, kde v roku 1876 umiera.

Odkaz:

Janko Kráľ je dodnes považovaný za najvýraznejšieho básnika slovenskej revolučnej a baladickej poézie. Bol symbolom národného vzdoru a slobody, jeho poézia plná nadšenia, vášne a revolučného ducha dodnes oslovuje čitateľov.

Zaujímavosť – bulvár:

Oženil sa len so 17 ročnou Máriou, s ktorou mal 4 deti. Ani jedno sa nehlásilo k jeho proslovenskému odkazu, a preferovali maďarčinu a Uhorsko.

Po odchode z lýcea už na záujmovom území nepôsobil.

<https://matica.sk/200-rokov-od-narodenia-revolucneho-basnika-janka-krala/>

https://sk.wikipedia.org/wiki/Janko_Kr%C3%A1%C4%BE

82. Ľudovít Babilon (1820–1883)

- **Miesto a dátum narodenia:** Radvaň (dnes súčasť Banskej Bystrice), 22. september 1820
- **Miesto pôsobenia:** Radvaň, Bratislava, Levoča, Hložany, Báčsky Petrovec, Bajša (všetky v dnešnej Vojvodine, Srbsko)
- **Miesto a dátum úmrtia:** Bajša, 13. november 1883

Hlavné aktivity:

Ľudovít Babilon bol evanjelický kňaz a národovec. Narodil sa v roku 1820 v Radvani. Študoval na gymnáziu v Banskej Bystrici a na evanjelických lýceách v Banskej Štiavnici a Bratislave. V Bratislave sa zapojil do činnosti štúrovskej mládeže a bol aktívnym členom Slovanského ústavu. V marci 1844, po odvolaní Ľudovíta Štúra z katedry, odišiel spolu s ďalšími študentmi do Levoče na protest proti tomuto rozhodnutiu. Po odchode z lýcea už na záujmovom území nepôsobil.

https://sk.wikipedia.org/wiki/%C4%BDudov%C3%ADt_Babilon

83. Samuel Dobroslav Štefanovič (1822 – 1910)

- **Miesto a dátum narodenia:** Banská Bystrica, 19. august 1822
- **Miesto pôsobenia:** Banská Bystrica, Bratislava, Levoča, Liptovský Svätý Mikuláš, Kremnica
- **Miesto a dátum úmrtia:** Kremnica, 25. november 1910

Hlavné diela:

- **Slovenské povstanie z roku 1848/9. Na základe pravdy a skutočnosti zostavil Očítý svedok (1886)**
<https://books.google.sk/books?id=rayAyzecF30C&pg=PA1&dq=o%C4%8Dit%C3%BD+svedok&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKEwi-ob77x-L7AhWAQvEDHb2XDOoQ6AF6BAGIEAI#v=onepage&q=o%C4%8Dit%C3%BD%20svedok&f=false>
- **Naša politika (1906)**

Hlavné aktivity:

Samuel Dobroslav Štefanovič bol národný buditeľ, publicista a redaktor, ktorý sa narodil v roku 1822 v Banskej Bystrici. Štefanovič študoval na nižšom gymnáziu v Banskej Bystrici a neskôr v Gemeri. V roku 1844 bol jedným zo študentov bratislavského evanjelického lýcea, ktorí na protest proti odvolaniu Ľudovíta Štúra demonštratívne opustili školu a odišli do Levoče. V roku 1844 sa v Liptovskom Svätom Mikuláši podieľal na založení spolku Tatrín.

Revolúcia 1848/49

Počas revolučných rokov 1848–1849 sa aktívne zapojil do povstania ako kapitán slovenských dobrovoľníkov. Bol známy svojím radikálnym postojom a kritikou spolupráce s viedenským dvorom. Napísal svoju históriu dobrovoľníckych výprav, ktorú vydal pod pseudonymom „Očitý svedok“

Odkaz

Po revolúcii sa venoval publicistike, písal politické a literárno-kritické články, recenzie a rozvíjal myšlienky utopického socializmu. V roku 1887 založil vlastný časopis Svetlo, v ktorom propagoval svoje názory a ideály.

Po odchode z lýcea už na záujmovom území nepôsobil.

https://sk.wikipedia.org/wiki/Samuel_Dobroslav_%C5%A0tefanovi%C4%8D

84. Ondrej Klimo - pochádzal zo Smrečian, viac som o ňom nenašiel

https://zlatyfond.sme.sk/dielo/1148/Hurban_Ludovit-Stur/2#ixzz91OH7p6qd

85. Daniel Minich (1823 – 1900)

- **Miesto a dátum narodenia:** Modra, 20. apríl 1823
- **Miesto pôsobenia:** Modra, Levoča, Halle, Pezinok
- **Miesto a dátum úmrtia:** Pezinok, 17. marec 1900

Hlavné aktivity

Daniel Minich sa narodil v Modre v roku v roku 1823. Vzdelanie získal na gymnáziu v Modre a následne na evanjelickom lýceu v Bratislave, kde sa zapojil do štúrovského hnutia. Po odvolaní Ľudovíta Štúra z funkcie profesora v Bratislave (1843) sa rozhodol spolu s ďalšími študentmi presunúť svoje štúdiá do Levoče (1844).

Po ukončení teologického štúdia absolvoval pobyt na univerzite v Halle (1847). V roku 1848 sa stal kaplánom v Modre, kde pôsobil pri Karolovi Štúrovi, bratovi Ľudovíta Štúra. Po smrti Karola Štúra v roku 1851 bol Daniel Minich zvolený za modranského evanjelického farára, pričom zostal v úzkom kontakte s Ľudovítom Štúrom, ktorý sa v tom čase presťahoval do Modry.

Účasť na revolúcii 1848 – 1849

V revolučných rokoch 1848 – 1849 sa aktívne zapájal do slovenského národného hnutia. 4. februára 1849 sa osobne zúčastnil pohrebu Viliama Šuleka a Karola Holubyho, ktorých v októbri 1848 popravili maďarské úrady. Pri pochovaní ich tiel sa spoločne s Jánom Francisci-Rimavským a Ladislavom Pauliny-Tóthom podieľal na symbolickom strhnutí šibeníc a zapálení dreva z popravy, čím vzdali hold padlým martýrom.

Prínos pre Maticu slovenskú a kultúrnu činnosť

Daniel Minich bol aktívnym členom slovenského národného hnutia a **zakladajúcim členom Matice slovenskej** (1863). V rámci Matice sa zaslúžil o:

- **Zachovanie pamiatky Ľudovíta Štúra** – organizoval zbierky na jeho náhrobok, ktorý bol slávnostne odhalený 26. novembra 1872.
- **Podporu slovenského školstva a kultúry v Modre** – spolupracoval s významnými modranskými národovcami ako Ján Kalinčiak či Ján Jaromír Mayer.

Odkaz

Daniel Minich bol významným štúrovcom, evanjelickým farárom, národovcom a kultúrnym pracovníkom. Stál pri zachovaní pamiatky Ľudovíta Štúra. V roku 1896 sa presťahoval do Pezinka, kde žil u syna Jozefa Jaroslava až do svojej smrti v roku 1900. Pochovaný je na miestnom cintoríne.

<https://matica.sk/daniel-minich-sturovec-a-maticiar/>

86. Ľudovít Gáber (1824 – 1890)

Narodil sa v Lovinobani 24.11.1824, pôsobil ako farár v Lovinobani v r. 1850-1866, významne sa pričínal o prestavbu kostola v r. 1862-1863. Zomrel v Kokave nad Rimavicou 6.9.1890 kde pôsobil ako farár od r. 1866. Počas štúdia na Bratislavskom lýceu bol členom skupiny, čo odišla do Levoče. Po odchode z lýcea už na záujmovom území nepôsobil.

<https://ecav-lovinobana.estranky.sk/clanky/historia.html>

87. Karol Drahotín Hájiček (1820-1886)

Karol Drahotín Hájiček bol právnik, štúrovec, prvý slovenský mešťanosta Modry. Počas štúdia na Bratislavskom lýceu bol členom skupiny, čo odišla do Levoče. Nepodarilo sa mi najst' o ňom viac. *Možno zistím v Modre v múzeu.*

88. Ľudovít Adolf Reuss (1822–1905)

Miesto a dátum narodenia: Revúca, 18. apríl 1822

Miesto pôsobenia: Revúca, Bratislava, Levoča

Miesto a dátum úmrtia: Revúca, 25. september 1905

Hlavné diela:

- **Bájoslovie drevných Slovákov** – národopisný materiál o ľudových predstavách o vzniku a vývoji vesmíru
- **Etymologický slovník reči slovenskej a jej príbuzných** – jazykovedné a etymologické dielo

- Príprava rozsiahlej zbierky slovenských rozprávok spolu s A. H. Škultétym a J. D. Čipkom, ktorá sa síce nedočkala tlače, ale stala sa základom Škultétyho Slovenských povestí a Dobšinského Prostonárodných slovenských povestí

Hlavné aktivity:

Ľudovít Adolf Reuss bol evanjelický kňaz, spisovateľ. Narodil sa v roku 1822 v Revúcej. Počas štúdia na Bratislavskom lýceu sa pridol ku študentom, čo odišli do Levoče. Po vysvätení za kňaza v roku 1848 začal pôsobiť ako kaplán a od roku 1853 sa stal evanjelickým farárom v Revúcej. Ľudovít A. Reuss pochádzal z významnej rodiny Reussovcov, ktorá mala bohaté vedecké a kultúrne tradície. Práve on sa však najviac angažoval v zbieraní a zachovaní slovenskej ľudovej slovesnosti. Významným spôsobom prispel k zberu rozprávok a povestí, ktoré neskôr ovplyvnili zbierky Škultétyho a Dobšinského. Bol členom prípravného výboru pre založenie Slovenského evanjelického a. v. gymnázia v Revúcej – prvého slovenského gymnázia (1862).

Po odchode z lýcea už na záujmovom území nepôsobil.

<https://www.revuca.sk/rozpravkova-krajina-reussovcov.html>

89. Eduard Škultéty (1825-1891)

Eduard Škultéty bol brat A. H. Škultétyho. *Pochádzal tiež z Veľkého Krtíša* Počas štúdia na Bratislavskom lýceu sa pridol ku študentom, čo odišli do Levoče.

Po odchode z lýcea už na záujmovom území nepôsobil. Viac som o ňom nenašiel.

https://zlatyfond.sme.sk/dielo/1933/Francisci_Listy-Jana-Francisciho-1/5#ixzz91OAJBtby

90. Karol Ľudovít Černo (1820-1894) rozmyslel si a ostal

- **Miesto a dátum narodenia:** Uhrovec, 22. november 1820
- **Miesto pôsobenia:** Uhrovec, Bratislava, Kšinná, Horné Ozorovce, Trenčín
- **Miesto a dátum úmrtia:** Trenčín, 11. marec 1894

Karol Ľudovít Černo bol evanjelický kňaz a básnik. Narodil sa v roku 1820 v Uhrovci. Študoval filozofiu a teológiu na lýceu v Bratislave. Vyjadril protest proti odvolaniu Ľ. Štúra, ale nakoniec si odchod rozmyslel a zostal v Bratislave. Pôsobil ako vychovávateľ v Bytčici a Uhrovci, učiteľ v Kšinnéj (1845 – 1846), kaplán v Horných Ozorovciach (od 1846) a od roku 1849 ako farár v Trenčíne. Po štúdiu sa začal angažovať v obrodeneckých aktivitách. V roku 1845 na 2. zhromaždení Tatrína zastupoval Bratislavský spolok miernosti.

https://sk.wikipedia.org/wiki/Karol_%C4%BDudov%C3%ADt_%C4%8Cerno

91. Fridrich Jamriška, rozmyslel si a ostal *nič viac som o ňom nenašiel*

92. **Fridrich Salaj**, rozmyslel si a ostal *nič viac som o ňom nenašiel*

93. **Pavol Bottka**, rozmyslel si a ostal *nič viac som o ňom nenašiel*

94. **Samuel Hanzlíček**, pochádzal zo Sobotišt'a, *nič viac som o ňom nenašiel*

Štúrovci, čo študovali na Bratislavskom lýceu, ale v záujmovej oblasti nepôsobili:

95. Samo Chalupka (1812 – 1883)

- **Miesto a dátum narodenia:** Horná Lehota, 27. február 1812
- **Miesto pôsobenia:** Bratislava, Horná Lehota, Chyžné, Jelšavská Teplica
- **Miesto a dátum úmrtia:** Horná Lehota, 10. máj 1883

Hlavné aktivity:

Samo Chalupka bol evanjelický kňaz, spisovateľ, prozaik. Narodil v roku 1815 v Hornej Lehote. Základné vzdelanie získal u svojho otca, ktorý bol učiteľom a kazateľom. Študoval na gymnáziu v Gemerskej Teplici, na lýceu v Kežmarku, v Rožňave a na evanjelickom lýceu v Bratislave, kde sa venoval filozofii a teológii. V roku 1829 sa tu stal spoluzakladateľom študentského samovzdelávacieho spolku Společnost česko-slovanská a v rokoch 1831-1832 pôsobil ako jeho podpredseda. Počas tohto obdobia prednášal výklady Kollárovej "Slávy dcéry".

V roku 1830, po vypuknutí poľského povstania proti cárskej nadvláde, sa ako dobrovoľník pridal k poľským povstalcem. Bol zranený v bojoch pri Haliči a po uzdravení dokončil štúdium. Najprv pôsobil ako vychovávateľ v Demänovej, neskôr v roku 1833 pokračoval v štúdiu na evanjelickej teologickej fakulte vo Viedni. Po ročnom štúdiu sa vrátil na Slovensko a stal sa evanjelickým kaplánom v Chyžnom. V roku 1834 napísal Štúrovi nech sa vráti do Bratislavy a začal opätovne pôsobiť na Lýceu. Od roku 1836 pôsobil ako farár v Jelšavskej Teplici. Po smrti svojho otca v roku 1840 prevzal faru v rodnej Hornej Lehote, kde slúžil až do svojej smrti.

Počas revolúcie v rokoch 1848-1849 opustil svoju faru a v Liptove a na Orave pomáhal verbovať dobrovoľníkov. Po revolúcii sa stiahol z literárneho života, sklamaný viedenským diktátorstvom a podporou starej uhorskej aristokracie. Nové, najplodnejšie obdobie jeho tvorby nastalo po roku 1860, po obnovení ústavnej vlády, memorandovom zhromaždení v roku 1861 a založení Matice slovenskej v roku 1863. Bol spoluautorom Memoranda slovenského národa a stál pri vzniku Matice slovenskej. Študoval slovanské dejiny a ľudovú epiku, zbieral slovenské ľudové povesti a piesne.

V záujmovom území okrem štúdia nepôsobil.

<https://www.maticaroznava.sk/?p=16347>

https://sk.wikipedia.org/wiki/Samo_Chalupka

96. Andrej Sládkovič (1820 – 1872)

- **Miesto a dátum narodenia:** Krupina, 30. marec 1820
- **Miesto pôsobenia:** Bratislava, Hrochoť, Radvaň nad Hronom
- **Miesto a dátum úmrtia:** Radvaň nad Hronom, 20. apríl 1872

Hlavné aktivity:

Andrej Sládkovič, vlastným menom Andrej Braxatoris, bol významný básnik, evanjelický kňaz, kritik, publicista a prekladateľ. Narodil sa v Krupine v roku 1820. Študoval na evanjelických lýceách v Banskej Štiavnici a Bratislave (1840-1842), neskôr teológiu na univerzite v nemeckom Halle. Po štúdiách pôsobil ako evanjelický farár v Hrochoti (1847 – 1856) a následne v Radvani nad Hronom až do svojej smrti. Bol členom literárneho kruhu okolo Ľudovíta Štúra a spoluzakladateľom Matice slovenskej.

V záujmovom území okrem štúdia nepôsobil.

https://sk.wikipedia.org/wiki/Andrej_Sl%C3%A1dkovi%C4%8D

97. Viliam Pauliny-Tóth (1826 – 1877)

- **Miesto a dátum narodenia:** Senica, 3. jún 1826
- **Miesto pôsobenia:** Modra, Bratislava, Martin, Skalica, Budapešť
- **Miesto a dátum úmrtia:** Martin, 6. máj 1877

Hlavné aktivity:

Viliam Pauliny-Tóth sa narodil v roku 1826 v Senici. Po predčasnej smrti otca, keď mal päť rokov, sa rodina presťahovala k príbuzným do Zemianskeho Podhradia. Svoje vzdelanie začal na evanjelických školách v Novom Meste nad Váhom, Senici, Komárne a Modre. Neskôr študoval na evanjelickom lýceu v Bratislave, kde sa dostal pod vplyv Ľudovíta Štúra. Po ukončení štúdií pôsobil ako vychovávateľ v šľachtických rodinách a neskôr ako profesor na lýceu v Kremnici. Počas revolúcie v rokoch 1848 – 1849 najprv slúžil v maďarskej honvédskej armáde, neskôr prešiel k slovenským dobrovoľníkom. Po revolúcii pracoval ako úradník v rôznych mestách. V roku 1855 sa oženil s Vilmou Tóthovou a prijal priezvisko Pauliny-Tóth. Bol aktívnym členom Matice slovenskej, kde zastával funkciu podpredsedu. Založil a redigoval viaceré periodiká, ako "Černokňažník" (1861 – 1864) a "Sokol" (1862 – 1869). Bol tiež prvým predsedom Slovenskej národnej strany. Jeho literárna tvorba zahŕňa poéziu, prózu, drámy a publicistiku, pričom často čerpal z národných a historických tém.

Hlavné diela:

- **"Staré i nové piesne Viliama Podolského" (1866)** – zbierka básní reflektujúcich národné a spoločenské témy.
- **"Besiedky 1 – 4" (1866 – 1870)** – štvorzväzkové dielo obsahujúce vlastnú tvorbu aj preklady zahraničných autorov.
- **"Trenčiansky Matúš" (1871)** – historický román zaoberajúci sa postavou Matúša Čáka Trenčianskeho.
- **"Ľudská komédia" (1862)** – veršovaná dráma s kritickým pohľadom na spoločnosť.
- **"Kocúrkovský bál" (1862)** – veselohra satirizujúca malomeštiacke pomery.

V záujmovom území okrem štúdia nepôsobil.

<https://matica.sk/viliam-pauliny-toth/>

98. Svetozár Hurban-Vajanský (1847 – 1916)

- **Miesto a dátum narodenia:** Hlboké, 16. január 1847
- **Miesto pôsobenia:** Modra, Bratislava, Trnava, Martin, Skalica, Námestovo, Liptovský Mikuláš
- **Miesto a dátum úmrtia:** Martin, 17. august 1916

Hlavné aktivity

Svetozár Hurban-Vajanský, vlastným menom Svetozár Miloslav Hurban, bol synom významného slovenského národného buditeľa Jozefa Miloslava Hurbana a Aničky Jurkovičovej, prvej slovenskej herečky. Študoval na gymnáziách v Modre, Tešíne, Oberschützene a Stendale pri Berlíne. Následne absolvoval právnickú akadémiu v Bratislave a Budapešti. Po štúdiách pôsobil ako advokát v Trnave, Budapešti, Bratislave a Viedni, neskôr v Skalici, Námestove a Liptovskom Mikuláši. V roku 1875 sa oženil s Idou Dobrovitsovou. Od roku 1878 pôsobil v Martine ako redaktor "Národných novín" a od roku 1906 ako ich šéfredaktor. Bol tiež redaktorom časopisu "Orol" a v roku 1881 obnovil vydávanie "Slovenských pohľadov". Bol aktívnym členom Slovenskej národnej strany a tajomníkom ženského spolku Živena. Zomrel v Martine, kde je pochovaný na Národnom cintoríne.

Hlavné diela:

- **"Tatry a more" (1879)** – zbierka básní rozdelená do siedmich častí, reflektujúca autorove cestovateľské zážitky a lásku k prírode.
- **"Suchá ratolesť" (1884)** – román zaoberajúci sa osudom slovenskej inteligencie a jej vzťahom k národu.
- **"Letiace tiene" (1883)** – román skúmajúci spoločenské a morálne otázky vtedajšej spoločnosti.
- **"Spod jarma" (1884)** – zbierka básní reflektujúca národné a sociálne témy.
- **"Kandidát" (1881)** – poviedka zameraná na politické a spoločenské otázky.
- **"Pustokvet" (1893)** – román zaoberajúci sa problémami slovenskej spoločnosti a jej kultúrneho života.
- **"Babie leto" (1893)** – poviedka reflektujúca tému starnutia a životných bilancií.
- **"Koreň a výhonky" (1895 – 1896)** – román skúmajúci vzťah medzi tradíciou a modernitou v slovenskej spoločnosti.
- **"Blíženci" (1904)** – poviedka zameraná na rodinné a spoločenské vzťahy.
- **"Husľa" (1905)** – zbierka poviedok s rôznorodou tematikou.

Okrem štúdia a krátkom období po štúdiu v záujmovom území nepôsobil.

https://sk.wikipedia.org/wiki/Svetoz%C3%A1r_Hurban-Vajansk%C3%BD

99. Michal Miloslav Huľuk (1823 — 1883)

Pochádzal z Rim. Brezova, študoval v Kežmarku, Bratislave, Berlíne a Halle, od r. 1847 kaplán v Kremnici, od r. 1855 farár v Krupine, jeden zo zakladateľov MS.

V záujmovom území okrem štúdia nepôsobil. Ale viac som o ňom nenašiel.

https://zlatyfond.sme.sk/dielo/1359/Pauliny-Toth_Listy-Marine-Hodzovej/11#ftn.id2582654#ixzz9IO7UdWQt

100. Martin Kramár (1817 – 1895)

Miesto a dátum narodenia: Martin, 10. november 1817

Miesto pôsobenia: Martin, Bratislava, Jena

Miesto a dátum úmrtia: Martin, 1. júl 1895

Hlavné aktivity:

Martin Kramár bol evanjelický kňaz, pedagóg a kultúrny činiteľ, významný predstaviteľ matičného obdobia. Od roku 1867 do 1875 pôsobil ako prvý riaditeľ nižšieho Slovenského evanjelického patronátneho gymnázia v Turčianskom Svätom Martine, kde spolu s Jozefom Nedobným tvorili prvý interný profesorský zbor.

V záujmovom území okrem štúdia nepôsobil

https://sk.wikipedia.org/wiki/Martin_Kram%C3%A1r

101. Jakub Grajchman (1822 — 1897)

Miesto a dátum narodenia: Hybe, 25. júl 1822

Miesto pôsobenia: Kežmarok, Gemer, Levoča, Bratislava, Halle, Berlín, Liptovský Mikuláš, Liptovský Hrádok, Dolný Kubín

Miesto a dátum úmrtia: Hybe, 9. jún 1897

Hlavné diela:

- **Básnické spisy Jakuba Grajchmana** (1890) – zbierka poézie obsahujúca balady a veršované povesti
- **Kto zaplatí nohavice?** (1867) – najznámejšia veselohra, zdramatizovaná do rozhlasovej podoby
- **Nešťastná víza** – divadelná hra s antialkoholickým motívom
- **Romanca** – jednoaktovka na motív podvodu k šťastiu
- **Bohdan Tatrín** – tragédia o osudoch slovenského dobrovoľníka na faustovský motív
- **Slavín** – nepochikovaná smutnohra
- **Mariána** – tragikomédia na motív tragédie zo žiarlivosti v hereckom prostredí
- **Ako to bolo?** – ľúbostná dráma o skúške vernosti, premiéra v roku 1922
- **Podpaľáč** – smutnohrový text
- **Kandidát ženby** – knižná epejeja v štyroch spevoch

Hlavné aktivity:

Jakub Grachman sa narodil v Hybe v roku 1822. V rámci štúdií na Lýceu v Bratislave, sa pripojil ku Štúrovi a bol v 40 rokoch jeho blízkym spolupracovníkom. Podobne ako viacerí štúrovci, študoval na univerzitách v Halle a Berlíne, kde získal nové pohľady na literatúru a filozofiu. Po návrate zo zahraničia začal prispievať do slovenských časopisov. Pôsobil ako učiteľ v Bratislave a Košiciach. Počas slovenského povstania v rokoch 1848 – 1849 bol členom slovenskej deputácie vo Viedni, kde sa usiloval o národné práva Slovákov. V porevolučnom období sa vrátil na Liptov, kde pôsobil v Liptovskom Mikuláši a Liptovskom Hrádku ako notár a súdny radca. Zomrel v roku 1897 v rodnej dedine Hybe. Je tu aj pochovaný.

Odkaz:

Jakub Grajchman je dnes menej známy, no vo svojej dobe bol obľúbeným básnikom a dramatikom, ktorého diela si našli publikum medzi bežnými ľuďmi. Venoval sa predovšetkým baladickým povestiam, ľúbostnej lyrike a dramatickým dielam, pričom jeho tvorba niesla romantické a filozofické prvky podobné Máchovi, Erbenovi či mladému Gogolovi.

<https://lucasperny.blog.pravda.sk/2022/06/29/k-dvestorocniciam-menej-znamych-sturovcov/>

<https://zlatyfond.sme.sk/autor/235/Jakub-Grajchman>

Použitá literatúra a zdroje sú uvedené za každým z dejateľov

Ženy v národnobuditeľskom období

102. Amália Francisciová (1833 – 1876)

- **Miesto a dátum narodenia:** Banská Štiavnica, 9. február 1833
- **Miesto pôsobenia:** Banská Štiavnica, Banská Bystrica, Liptovský Mikuláš, Revúca, Martin
- **Miesto a dátum úmrtia:** Martin, 8. november 1876

Amália Francisciová bola významnou osobnosťou slovenského národného hnutia v 19. storočí. Narodila sa v roku 1833 v Banskej Štiavnici do rodiny Ondreja Kasanického a jeho druhej manželky Amálie, rodenej Filovej. Rodina sa začiatkom 40. rokov 19. storočia presťahovala do Banskej Bystrice, kde Amália spolu so svojimi sestrami získala základné vzdelanie a prežila revolučné roky 1848/1849. V Banskej Bystrici sa Amália zoznámila s Jánom Francisci-Rimavským (1822 – 1905), významným štúrovcom a kapitánom slovenských dobrovoľníkov. Ich známosť sprostredkoval Gustáv Kazimír Zechenter. Po viac než ročnej známosti sa 27. apríla 1852 zosobášili v evanjelickom kostole v Banskej Bystrici. Ich manželstvo bolo ekumenické, keďže Amália bola katolíčka a Ján evanjelik. Spolu mali šesť detí, z ktorých sa dospelosti dožili tri: syn Ján a dcéry Oľga a Ida.

Amália Francisciová bola známa svojou vrodenu zručnosťou a umeleckým cítením. Jej najvýznamnejším dielom je obal na stanovy Matice slovenskej, ktorý vytvorila v roku 1863. Tento obal je považovaný za národný skvost a svedčí o jej remeselnej zručnosti a umeleckom talente. Okrem toho podporovala rôzne národné, osvetové a umelecké aktivity svojho manžela. Sama sa venovala rozvoju ochotníckeho divadla v Martine

Amália Francisciová zomrela 8. novembra 1876 vo veku 43 rokov. Po jej smrti sa Ján Francisci už nikdy neoženil a prežil ju o 29 rokov.

<https://snn.sk/amalia-francisciova-vdaka-vrodenej-zrucnosti-vytvorila-narodny-skvost/>

103. Anna Kolényiová, rodená Valenčíková (1795-?)

- **Miesto a dátum narodenia:** Bzince pod Javorinou, 21. december 1795
- **Miesto pôsobenia:** Bzince pod Javorinou, Myjava, Hodonín
- **Miesto a dátum úmrtia:** Hodonín, ?

Hlavné aktivity:

Anna Kolényiová je známa pre svoju podporu národovcom v 40-tych rokoch a hlavne počas revolúcie v rokoch 1848/49. Spolu s dcérami sa angažovala v myjavskom ochotníckom divadle, kde pôsobila aj Anička Jurkovičová. Jej dcére Anne písal Ľudovít Šulek ľúbostné básne.

Revolúcia 1848/49.

Do diania sa Anna s dcérami zapojila už na začiatku povstania. Práve ony ušili kokardy dobrovoľníkom ako aj známú národnú zástavu, ktorú mal neskôr zachániť Ján Hergot, tým, že ju mal obviazanú okolo tela. 19. 9. 1848 v jej dome je bola vyhlásená Prvá Slovenská národná rada. Vo svojej pivnici schovávala dobrovoľníkov a ranených (napr. po úteku z väzenia aj D. Jaroslava Bórika) a zriadila po bitke pri osade „Pri Klasovitých“, ktorá sa odohrala dňa 28. septembra, provizórnu nemocnicu. Po porážke jesennej výpravy musla s dcérami utiecť na Moravu. Avšak počas druhej zimnej výpravy už bola doma a znova pomáhala dobrovoľníkom. Po povstaní sa odsťahovala do Hodonína, kde v neznámy deň umrela.

Na jej dome je pamätná tabuľa s citátom od Mikuláša Dohňányho (prvého autora dejín povstania - https://zlatyfond.sme.sk/dielo/1458/Dohnany_Historia-povstania-slovenskeho-z-roku-1848/27):

"V dome výbornej pani Koléničky založil sa hlavný stan národných bojovníkov na Slovensku; tu bývali prvé hlavy – a vodcovia povstania slovenského. Tu sa prijímali vyslanstvá okolitých obcí, vydávali sa rozkazy pod pečaťou a podpisom Slovenskej národnej rady, stadiť sa rozposielali Príhlasy ku slovenskému národu a tu sľubovali pokánie hriešnici a zradcovia národa slovenského. Pamätný zostane dom tento i rodina v ňom bývajúca vernému synovi a dcére Slovenska

https://sk.wikipedia.org/wiki/Pam%C3%A4tn%C3%BD_dom_Slovenskej_n%C3%A1rodnej_rady

https://www.beletria.sk/encyklopedia-literatury/index.php?pojmem=Pam%C3%A4tn%C3%BD_dom_Slovenskej_n%C3%A1rodnej_rady

<https://www.facebook.com/rokosobnosti/posts/anna-kol%C3%A9nyov%C3%A1-rodvalen%C4%8D%C3%ADkov%C3%A1-21-december-1795-bzince-pjavorinou-hodon%C3%ADn-ve%C4%BEk%C3%A1-/893258978091084/>

104. Johanka Hrebendová-Bóriková (1812-1880)

- **Miesto a dátum narodenia:** Humpolec, 28. jún 1812
- **Miesto pôsobenia:** Hodonín, Myjava, Sobotište, Vrbovce
- **Miesto a dátum úmrtia:** Vrbovce, 23. január 1880

Hlavné aktivity:

Johanka Hrebendová-Bóriková bola zdravotnícka pracovníčka, považovaná za jednu z prvých slovenských ošetrovateliek, ktorá počas slovenského povstania zabezpečovala zdravotnícku pomoc priamo na bojisku, za čo bola uhorskými úradmi prenasledovaná a väznená. Istý čas skrývala hurbanovskú zástavu, písomnosti a pečať Slovenskej národnej rady. Bola sestra bratov Bórikovcov, ktorí patrili k vedúcim osobnostiam povstania.

Po roku 1849 pôsobila v osvetovej činnosti, prevažne medzi ženami a mládežou, a ako ľudová liečiteľka.

Odkaz

Johanka Hrebendová Bóriková je nedocenená postava národnobuditeľských dejín, predovšetkým za svoju obetavosť pri pomoci raneným priamo na bojisku.

https://sk.wikipedia.org/wiki/Jana_Hrebendov%C3%A1

<https://pam.epocha.sk/pamatniky-zahorie/okres-myjava/johanka-hrebendova-borikova-1812-1880-vrbovce>

Anna Jurkovičová-Hurbanová (1824 – 1905)

- **Miesto a dátum narodenia:** Nové Mesto nad Váhom, 6. apríla 1824
- **Miesto pôsobenia:** Hodonín, Myjava, Sobotište, Vrbovce
- **Miesto a dátum úmrtia:** Martin, 2. februára 1905

Hlavné aktivity:

Anička Jurkovičová-Hurbanová bola významná slovenská ochotnícka herečka, národná buditeľka, žena J.M. Hurbana a mama S. H. Vajanského. Narodila sa v roku 1824 v rodine učiteľa Samuela Jurkoviča, zakladateľa prvého slovenského ochotníckeho divadla. V rokoch 1841 – 1842 pôsobila v ochotníckom súbore Slovenského národného divadla nitrianskeho v Sobotišti, kde stvárnila postavy ako Betuška vo veselohre "Divotvorný klobúk" či Olgu v tragédii "Nevoľníci aneb Isidor a Olga". Najprv sa jej dvoril Janko Francisci, ale nakoniec sa vydala v roku 1845 za Hurbana a žila s ním na fare v Hlbokom. Po jeho boku sa zúčastňovala všetkých významných národných udalostí. Po jeho smrti žila v Martine, kde je aj pochovaná.

<https://matica.sk/anicka-jurkovicova/>

https://sk.wikipedia.org/wiki/Anna_Jurkovi%C4%8Dov%C3%A1-Hurbanov%C3%A1

105. Anna Pivková (1835 – 1921)

- **Miesto a dátum narodenia:** Hybe, 28. júna 1835
- **Miesto pôsobenia:** Hybe, Liptovský Hrádok, Martin, Jasenová, Bratislava.
- **Miesto a dátum úmrtia:** Bratislava, 18. februára 1921

Hlavné diela:

- **O domácej výchove ženského pohlavia** – publikované v roku 1870 v časopise Orol

Hlavné aktivity:

Anna Pivková, bola významná slovenská aktivistka za práva žien, priekopníčka ženského hnutia a osvetová pracovníčka. Narodila sa v roku 1835 v Hybiach, kde navštevovala ľudovú školu. Neskôr študovala na dievčenskej škole v Liptovskom Hrádku. Po vydaji za Ambróza Pivka žila v Martine, kde sa aktívne zapájala do verejného a kultúrneho života. V roku 1869

bola zakladajúcou členkou a prvou predsedníčkou spolku Živena, prostredníctvom ktorého udržiavala národno-obrodenecké aktivity aj po zatvorení Matice slovenskej. Písala články o potrebe vzdelávania žien, vyzdvihovala ich hrdosť a národné povedomie. Snažila sa o otvorenie vyššej dievčenskej školy v Martine, no v dôsledku nepochopenia, nepriazne, nedostatku financií a kvalifikovaných učiteliek sa jej to nepodarilo. Jedným z najvýznamnejších činov Anny Pivkovej počas jej pôsobenia vo funkcii predsedníčky spolku Živena bola organizácia významnej výstavy slovenských výšiviek v Martine v roku 1887. Táto výstava mala za cieľ prezentovať a propagovať slovenské ľudové umenie, najmä výšivkárstvo, a prispela k posilneniu národného povedomia a hrdosti. Výstava bola mimoriadne úspešná a prilákala návštevníkov z celého Slovenska i zo zahraničia. Zomrela 18. februára 1921 v Bratislave. Pochovaná je v Jasenovej.

<https://myliptov.sme.sk/c/1589670/zivotne-osudy-dvoch-pozoruhodnych-zien-z-hyb-19-storocia.html>

[https://sk.wikipedia.org/wiki/Anna_Pivkov%C3%A1_\(aktivistka\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Anna_Pivkov%C3%A1_(aktivistka))

106. Anna Halašová-Mudroňová (1864-1954)

- **Miesto a dátum narodenia:** Martin, 18. február 1864
- **Miesto pôsobenia:** Martin, Bratislava, Necpaly
- **Miesto a dátum úmrtia:** Necpaly, 22. október 1954

Hlavné aktivity:

Anna Halašová-Mudroňová bola národnokultúrna pracovníčka, ochotníčka herečka a predsedníčka Živeny. Narodila sa v Martine v roku 1864. Po skončení základnej školy v Martine pokračovala v štúdiu na dievčenskej škole v Bratislave. Od roku 1875 do 1905 bola významnou členkou Slovenského spevokolu, kde stvárnila množstvo hereckých úloh. Bola známa svojim talentom pre tragické aj charakterové postavy, ako aj pre veselohry. Po vydaji za Andreja Halašu v roku 1882 s manželom spolupracovala na prekladoch divadelných hier a na zbieraní muzeálnych predmetov.

Počas prvej svetovej vojny sa aktívne zapojila do práce v Červenom kríži, kde pomáhala zraneným a organizovala pomoc. Bola pokladníčkou Živeny po svojej matke a v roku 1927 sa po Elene Maróthy-Šoltésovej stala predsedníčkou ústredného výboru Živeny, kde pôsobila až do roku 1945. V roku 1952 bola spolu so svojou rodinou napriek pokročilému veku deportovaná do Necpál v rámci Akcie B, prostredníctvom ktorej komunistický režim násilne zaberal byty a nehnuteľnosti pre svojich podporovateľov a súčasne perzekvoval osoby označené za príslušníkov vykorisťovateľskej triedy. V Necpaloch v roku 1954 zomrela. Pochovaná je na Národnom cintoríne v Martine.

Odkaz:

Anna Halašová-Mudroňová patrila k významným ženským osobnostiam slovenského národného obrodzenia. Svojou hereckou, organizačnou a osvetovou prácou pomohla rozvoju

slovenského ochotníckeho divadla, ženského hnutia a muzeálnej činnosti. Ako predsedníčka Živeny podporovala vzdelávanie žien a národnú kultúru.

Zomrela v Necpaloch v roku 1954 a je pochovaná na Národnom cintoríne v Martine.

<https://divadelneprechadzky.theatre.sk/martin/gzRE3qaPKY/>

<https://www.narodnycintorin.com/halasova-anna-413>

107. Drahotína Kardossová-Križková (1867-1944)

- **Miesto a dátum narodenia:** Kremnica, 7. apríla 1867
- **Miesto pôsobenia:** Dolný Kubín, Kroměříž, Kremnica, Banská Bystrica-Majer
- **Miesto a dátum úmrtia:** Banská Bystrica-Majer, 24. septembra 1944

Hlavné diela:

- *Z dôb utrpenia* (1926)
- *Vzorník krížikového vyšívania ľudového v Honte na Slovensku* (1926)
- *Slovenské ľudové vzory zo štyroch krajov Slovenska* (1929)

Hlavné aktivity:

Drahotína Kardossová-Križková bola významná slovenská folkloristka, etnografka a národnokultúrna pracovníčka. Narodila sa v roku 1867 v rodine známeho polyhistora Pavla Križka. Aktívne sa zapájala do národno-vedomovacej, kultúrno-výchovnej a spolkovej činnosti. Organizovala prednášky, výstavy, divadelné predstavenia a zbierky na podporu slovenských študentov. Jej domácnosť v Kroměříži sa stala útočiskom pre Slovákov, známa ako "slovenský konzulát". V roku 1914 bola 4 roky väznená za svoju „protištátnu“ činnosť. Prežila veľmi pohnutý život, ktorý zachytila vo svojej autobiografii *Z dôb utrpenia (toto dielo je tak emotívne napísané, že som ho musel čítať na viac krát, podobne ako Šoltésovej Moje deti)*. Zomrela v Banskej Bystrici v pokročilom veku počas SNP v roku 1944.

Zberateľská činnosť:

Zozbierala približne 300 slovenských ľudových prísloví a porekadiel, ktoré poskytla A. P. Zátareckému, a asi 150 ľudových piesní. Zapisovala tiež zvyky, obyčaje, detské hry a zbierala predmety ľudovej kultúry pre múzeá. Spolupracovala na vytvorení zbierky výšiviek pre Národopisnú výstavu československú, ktorá sa konala v Prahe v roku 1895.

Zaujímavosť: Krstným otcom jednému z jej synov bol P. O. Hviezdoslav.

<https://katarinakralikova.sk/inspirativna-osobnost-etnografka-drahotina-kardossova-krizkova/>

108. Helena Turcerová-Devečková (1886-1954)

- **Miesto a dátum narodenia:** Slovany, 18. február 1886
- **Miesto pôsobenia:** Moskva, Varšava, Paríž, Martin, Jasenová, Dolný Kubín, Kežmarok, Bratislava
- **Miesto a dátum úmrtia:** Bratislava, 3. november 1964

Hlavné diela:

- **Ludovít Štúr a myšlienka slovenskej nezávislosti.** Dizertačná práca. Vynikajúci pohľad na L. Štúra bez páťosu.
- **Z intímneho života Štúrovho** – publikované v roku 1928 v Letopisoch Živeny.
- Preklady z francúzskych spisovateľov ako boli Balzac, Dumas, Stendhal,...

Hlavné aktivity:

Helena Turcerová-Devečková bola literárna historička, spisovateľka, učiteľka a prekladateľka. Narodila sa v roku 1886 v obci Slovany, vyrastala, ale v Rusku. V rokoch 1893 až 1904 navštevovala francúzsku Petropavlovskú dievčenskú strednú školu, kde získala znalosti francúzštiny a ruštiny. Po maturite strávila čas u príbuzných vo Varšave, kde sa zdokonaľovala v poľštine a zúčastňovala sa na živote tamojších Slovákov. V roku 1905 odišla do Paríža, kde študovala francúzsky jazyk a literatúru na Sorbonne, Collège de France a v Ústave orientálnych jazykov. Počas štúdia sa zamerala aj na slovanské literatúry a filozofiu, pričom sa venovala dielam Hegela, Herdera a Fichteho. V roku 1913 získala doktorát na Sorbonne s dizertačnou prácou "Louis Štúr et l'idée de l'indépendance slovaque (1815–1856)", čím sa stala prvou Slovenkou s doktorátom z tejto prestížnej univerzity. Prvá svetová vojna ju zastihla na Slovensku, kde sa usadila v Turčianskom Svätom Martine. V roku 1915 sa vydala za evanjelického farára Ondreja Devečku a spolu pôsobili v Jasenovej. V rokoch 1920 až 1921 učila na obchodnej škole v Dolnom Kubíne slovenský, nemecký a francúzsky jazyk. Od roku 1923 pôsobila v Kežmarku, kde dve desaťročia pracovala ako inšpektorka cudzích jazykov na obchodných učilištiach. V roku 1948 sa s rodinou presťahovala do Bratislavy, kde sa venovala prekladateľskej činnosti. Zomrela 3. novembra 1964 v Bratislave.

Odkaz:

Helena Turcerová-Devečková prežila výnimočný život inšpiratívny pre dnešnú dobu. Doručujem prečítať, článok:

https://www.researchgate.net/publication/383041173_Helena_Turcerova-Deveckova_Denisovci_a_Turciansky_sv_Martin_ako_miesta_kulturnej_mediacie

<https://snn.sk/vynimocna-slovenka-helena-turcerova-deveckova-a-jej-stop-a-v-historii/>

109. Elena Maróthy-Šoltéssová (1855-1939)

- **Miesto a dátum narodenia:** Krupina, 6. január 1855
- **Miesto pôsobenia:** Krupina, Lučenec, Veľká pri Poprade, Martin

- **Miesto a dátum úmrtia:** Martin, 11. február 1939

Hlavné diela:

- *Na dedine* (1881) – prvotina s realistickými obrazmi života na slovenskej dedine
- *Prípravy na svadbu* (1882) – novela tematizujúca medziľudské vzťahy
- *Umierajúce dieťa* (1885) – dojímavá poviedka inšpirovaná osobnou stratou
- *Proti prúdu* (1894) – realistický román s feministickými prvkami
- *Moje deti* (1923 – 1924) – autobiografické dielo reflektujúce tragédiu jej rodiny

Hlavné aktivity:

Elena Maróthy-Šoltéssová bola spisovateľka, publicistka a priekopníčka ženského hnutia na Slovensku. Narodila sa v roku 1855 v Krupine. Študovala v Lučenci a Veľkej pri Poprade, kde získala vzdelanie zamerané na literatúru a spoločenské vedy. Po sobáši v roku 1875 s obchodníkom Ľudovítom Michalom Šoltésom sa presťahovala do Martina, kde sa aktívne zapojila do národného a kultúrneho života. Od roku 1894 bola predsedníčkou Živeny, spolku slovenských žien, kde sa zaslúžila o vzdelávanie a emancipáciu žien. Na čele organizácie zostala až do roku 1927. V rokoch 1912 – 1922 bola aj šéfredaktorkou časopisu Živena, ktorý pomáhala založiť a ktorý sa venoval ženským právam, vzdelávaniu a kultúrnym otázkam.

Odkaz:

Elena Maróthy-Šoltéssová patrila k najvýznamnejším ženám slovenskej histórie, ktoré sa zaslúžili o rozvoj slovenskej literatúry a ženského hnutia. Jej meno je dodnes spájané s bojom za rovnoprávnosť žien a šírenie národného povedomia.

https://sk.wikipedia.org/wiki/Elena_%C5%A0olt%C3%A9sov%C3%A1

110. Ľudmila Podjavorinská (1872-1951)

- **Miesto a dátum narodenia:** Bzince pod Javorinou, 26. apríl 1872
- **Miesto pôsobenia:** Bzince pod Javorinou, Nové Mesto nad Váhom
- **Miesto a dátum úmrtia:** Nové Mesto nad Váhom, 2. marec 1951

Hlavné diela:

- *Z vesny života* (1895) – zbierka lyrických básní
- *Balady* (1930) – zbierka balád
- *V otroctve* (1905) – novela
- *Žena* (1909) – novela
- *Kytka veršov pre slovenské dievky* (1920) – zbierka básní pre deti
- *Veršíky pre maličkých* (1930) – zbierka básní pre deti
- *Medový hrniec* (1930) – zbierka básní pre deti
- *Zajko Bojko* (1930) – príbeh pre deti

- *Čin-čin* (1942)

Hlavné aktivity:

Ludmila Podjavorinská, vlastným menom Ludmila Riznerová bola spisovateľka, poetka a priekopníčka detskej literatúry. Narodila sa v roku 1872 v Bzinciach pod Javorinou. Vzdelávala sa vo svojom rodisku a v Horných Salibách. Do roku 1910 žila v Bzinciach pod Javorinou, potom sa presťahovala do Nového Mesta nad Váhom, kde v rokoch 1920 – 1925 pracovala ako úradníčka slúžnovského úradu. V Novom Meste nad Váhom žila až do svojej smrti v roku 1951. Ludmila Podjavorinská bola prvou slovenskou poetkou, ktorej vyšla básnická zbierka v knižnej podobe. Bola členkou spolku Živena, prvej ženského organizácie na Slovensku, kde sa angažovala v oblasti vzdelávania a kultúrneho rozvoja žien.

https://sk.wikipedia.org/wiki/%C4%BDudmila_Podjavorinsk%C3%A1

Použitá literatúra a zdroje sú uvedené za každou z dejateľiek